

Miralls

Manual per combatre l'antigitanisme
mitjançant l'educació en drets humans

Roma Youth Action Plan

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Miralls

Manual per combatre l'antigitanisme mitjançant l'educació en drets humans

Escrit per Ellie Keen

www.coe.int/youth/roma

Miralls: manual per combatre l'antigitanisme mitjançant l'educació en drets humans

Miralls: manual per combatre l'antigitanisme mitjançant l'educació en drets humans Els punts de vista que s'expressen en aquest manual no necessàriament reflecteixen les opinions del Consell d'Europa.

Els drets d'autor d'aquesta publicació són del Consell d'Europa. No es poden reproduir ni transmetre parts d'aquesta publicació per a finalitats comercials en qualsevol forma ni per qualsevol mitjà, ja sigui electrònic (CD, internet, etcètera) o mecànic, incloent-hi la fotocòpia, la gravació o qualsevol sistema d'emmagatzematge o recuperació de la informació, sense el permís per escrit de la Divisió d'Edicions (publishing@coe.int), el Directori de Comunicacions del Consell d'Europa (amb còpia al Centre Europeu de la Joventut de Budapest, Zivatar utca, 1-3, Budapest, Hongria; Adreça electrònica: eycb.secretariat@coe.int).

S'autoritza la reproducció del material d'aquesta publicació per a finalitats no comercials només en el cas que la font estigui citada adequadament.

La resta de la correspondència relativa a aquest document s'ha de dirigir al Departament de la Joventut del Consell d'Europa:

Centre Europeu de la Joventut d'Estrasburg
30, rue Pierre de Coubertin
F- 67075 Strasbourg Cedex – France
Correu electrònic: youth@coe.int

© Consell d'Europa, 2018

Disseny i maquetació: Pedro Meca

Fotografies: Marlies Poschl, Jan Jamriska, Sandro Weltin / © Consell d'Europa

Imprès a Hongria

ISBN: 978-92-871-8864-9

Agraïments

Ens agradaria expressar la nostra gratitud a totes aquelles persones que han contribuït a aquesta publicació amb els seus suggeriments i les seves opinions, en especial

- 1 els participants en la reunió consultiva celebrada a Budapest el juliol de 2013, per la seva contribució inestimable per fer d'aquesta guia una eina útil per a educadors i organitzacions juvenils: Marietta Herford (ternYpe, International Roma Youth Network), Ramón Flores (Forum of European Roma Young People), Ionut Stan (Secours Catholique i Gypsy Eye), Sandra Heredia Fernandez (FAKALI), Alexandra Raykova (ROMED Programme, Consell d'Europa), Simona Mursec (Advisory Council on Youth, Consell d'Europa), Orhan Usein (Advisory Council on Youth, Consell d'Europa), Anca Sandescu (European Roma Rights Centre) i Robert Rustem (European Roma and Travellers Forum)
- 2 els educadors que van posar a prova les activitats del manual i els joves amb qui van treballar: Chiara Cipriani i Simona Vannini (Istituto Comprensivo "Via Mascagi", Roma, Itàlia); Raquel Santos Pérez, Patro Alba Lara, Isabel Menguiano Romero, Cándida Álvarez Guerrero i Pedro Manuel Sánchez Sánchez (Unión Romano, Espanya); Theofano Papakonstantinou (X-Roma, Grècia); Ionut Stan (Secours Catholique i Gypsy Eye); Laszlo Milutinovits (Diagonál Magyarország Ifjúságsegítő Országos Szervezete, Hongria) i Dijana U ljarevic (Forum MNE, Montenegro)
- 3 Markus End i Angela Kocze per la seva participació en la primera reunió d'edició per a aquesta publicació
4. Valeriu Nicolae, per la seva contribució al capítol concret sobre antigitanisme 5. Laura de Witte, per la seva contribució al disseny de les activitats d'aquesta publicació
5. Laura de Witte-nek a kiadványban szereplő gyakorlatok kidolgozásában játszott szerepéért;
6. Denis Durmis, Rui Gomes i Mara Georgescu (Departament de la Joventut, Consell d'Europa), per la informació per a la publicació i per la coordinació del projecte.

Hem fet tots els esforços possibles per seguir la pista de les referències dels textos i les activitats fins als seus autors i donar-los tots els crèdits necessaris. Demanem disculpes si s'ha produït alguna ommissió i estarem encantats d'esmenar-la en l'edició següent.

Prefaci

Cada dia, els romà europeus sofreixen la discriminació, la humiliació i l'odi. Aquest fet suposa no solament un afront per als nostres valors, sinó que també està prohibit per les nostres lleis, inclosa la Convenció Europea de Drets Humans.

Tot i això, a moltes comunitats, l'antigitanisme s'ha normalitzat. El problema està compost per declaracions irresponsables de figures públiques i estereotips grollers als mitjans de comunicació. No ens equivoquem: això és racisme. I, malgrat això, en molts casos encara no es denuncia.

Així doncs, hem d'emprar tots els recursos que tenim a la nostra disposició per fer front a aquesta intolerància. El Tribunal Europeu de Drets Humans del Consell d'Europa ha sancionat diverses vegades l'antigitanisme en les seves formes diverses i tots els 47 estats membres de l'Organització tenen obligacions clares de castigar, perseguir i prohibir la discriminació. No obstant això, mentre que les lleis són necessàries, no poden superar per elles mateixes un perjudici ben arrelat. També hem de liderar el canvi cultural: canviar les actituds i fomentar una tolerància des de baix cap a dalt.

Amb aquesta finalitat, el Consell d'Europa dona suport als joves romà, que s'enfronten a molts dels mites que envolten el mode de vida romà, en lloc d'això, reafirmen la seva pròpia identitat positiva. Aquest manual, que forma part del Roma Youth Action Plan (Pla d'acció dels romà joves) del Consell d'Europa ajudarà els educadors, les organitzacions juvenils i les persones a fer front a l'antigitanisme i augmentar la consciència dels drets de tots els pobles a viure sense discriminació. Ajudarà a fer possible que els joves, jasiquin romà o no, identifiquin i denunciïn els prejudicis allà on els trobin. També té la intenció d'establir empatia i solidaritat en el moviment per posar fi a l'antigitanisme, del qual tots som responsables.

Espero que molts educadors i moltes organitzacions juvenils utilitzin aquest manual per difondre un missatge senzill: Europa és la casa dels romà; cal expulsar l'antigitanisme.

Thorbjorn Jagland

Secretari general del Consell d'Europa

Índex

1 Introducció	11
El Roma Youth Action Plan del Consell d'Europa i la lluita contra l'antigitanisme	13
2 Guia del manual	15
Abast de la feina	15
Estructura del manual	22
Com s'han de desenvolupar les activitats	23
3 Antigitanisme	27
Gitanos, romà i antigitanisme	27
Pràctica d'antigitanisme	31
4 Drets humans	43
Fets clau sobre els drets humans	45
Els drets humans i les lleis	47
Tres àmbits de protecció	48
Tractats clau	48
Com utilitzar els drets humans a la feina	51
5 Termes clau	53
6 Activitats	57
Apèndix I. Població rom que es calcula que hi ha a Europa	179
Apèndix II. La Convenció Europea de Drets Humans i els seus protocols	183

Una nota sobre la terminologia

El terme "romà" s'empra al llarg d'aquesta publicació per fer referència als grups romà, sinte, calé i afins d'Europa, inclosos els nòmades i els grups de l'Europa de l'Est (dom i lom). S'hauria d'entendre que cobreix tota l'àmplia diversitat dels grups descrits, incloses les persones que s'identifiquen com a gitanes. Tant "rom" com "romà" s'usen també com a adjectius, en singular i plural respectivament: "una dona rom", "les comunitats romà".

1 Introducció

Per als gitanos, l'edat de responsabilitat criminal hauria de ser el moment del naixement, ja que el fet de néixer és, per si mateix, el seu pitjor crim. Miroslav Sladek, polític.

Partit Republicà Txec

Una part significativa dels romà no està preparada per a la coexistència. No està preparada per viure entre persones... A aquests animals no els hauria d'estar permès viure. Sota cap forma. Això s'ha de solucionar: immediatament i pel mètode que sigui.

Zsolt Bayer, cofundador del partit Fidesz, Hongria

La diferència entre els gitanos i el bestiar és que el bestiar està subjecte a control veterinari. Els animals de granja no es poden comportar com gitanos, però a la inversa, això està permès. Els drets i les llibertats bovins fa molts anys que sofreixen una gran pressió, i durant aquest temps la dona gitana ha donat a llum bessons altra vegada, i segueix sent tossuda com una vaca altra vegada.

Kalin Rumenov, periodista búlgar guardonat

Els residents estan preparats per començar a cremar les cases gitanes i jo vull liderar aquest procés.

Sergei Krivnyuk, legislador municipal rus

M'encanta la carn a la brasa a l'estil gitano, però preferiria que hi hagués més carn i menys gitano.

Jan Slota, Partit Nacional Eslovac

Els gitanos s'agrupen al voltant de criminals ben coneguts... Hi ha gitanos que neixen criminals i que no saben fer altra cosa que cometre accions criminals.

General Mircea Bot, cap de la Policia de Bucarest

Imagineu-vos que les declaracions que acabeu de llegir s'haguessin fet sobre un altre grup de persones, com ara negres africans, asiàtics o jueus. La societat actual segurament no toleraria aquestes afirmacions. No obstant això, amb la població rom, les figures públiques, inclosos periodistes, polítics i oficials de policia respectats, poden fer unes declaracions com aquestes sovint sense que ningú no els porti la contraria.

Aquestes declaracions són ofensives, es basen en supòsits falsos i segurament siguin gairebé il·legals respecte al dret internacional. També són racistes. Llavors, per què es toleren aquestes creences i per què hi ha gent que les manté?

Aquest manual tracta el problema del racisme envers els romà. El problema està tan reconegut i està fins i tot ha rebut un nom especial: antigitanisme.

Hi ha una gran necessitat de solucionar aquest problema. Els romà són la minoria més desafavorida i maltractada d'Europa i l'antigitanisme ha anat a l'alça els darrers anys. Cada vegada és més "acceptable" fer declaracions despectives sobre els romà i culpar-los de diverses malalties socials.

Els extremistes poden sentir que tenen potestat per proferir els seus atacs quan el missatge que reben de les activitats governamentals en altres esferes també és que els romà són un problema.

Gay McDougall, expert independent sobre qüestions de les minories de l'ONU.

Els danys i el sofriment als quals se sotmet cada rom i tota la comunitat rom com a un tot és difícil de quantificar. Sovint és directe i immediat, per exemple, quan els companys o els professors assenyalen un nen només perquè és rom. Tanmateix, els danys van més enllà de la immediatesa i més enllà de cada rom que en pot ser víctima o els pot sofrir. L'antigitanisme també es pot veure en la manera en què tota la societat es relaciona amb els romà, fins i tot mitjançant les lleis i les polítiques que donen forma a les nostres possibilitats o, suposadament, ens ofereixen protecció quan els nostres drets es veuen amenaçats.

És difícil per als joves que creixen en una atmosfera determinada de veure-hi més enllà del prejudici generalitzat o bé saber de quina manera poden contribuir a fer que la seva pròpia societat sigui una societat en què tots els individus es tractin de manera justa, respectant els drets humans. Hem reunit aquest manual amb la voluntat que els programes educatius comencin a reconèixer un problema que és comú a tots els països europeus. A través de l'educació, hem d'ajudar els joves a veure-hi més enllà del prejudici i començar a defensar els drets del poble rom.

No hauríem d'oblidar mai que aquests drets són drets humans. El poble rom no té uns drets "especials", però ha de poder gaudir dels mateixos drets que qualsevol altra comunitat. Aquest manual ubica els problemes de racisme, antigitanisme i romafòbia fermament dins del marc dels drets humans. Independentment del terme que emprem, els tres són contraris a l'esperit i la lletra dels acords dels drets humans als quals tot el món ha donat suport.

Ningú no voldria patir la mena d'actituds i de comportament que sofreixen habitualment els romà. Ningú toleraria que tractessin el seu fill així. Necessitem assegurar-nos que els "nens" d'Europa, ja siguin romà o no, no creixin pensant que aquest comportament és normal o acceptable. Aquest manual és un pas cap a aquest objectiu.

Condemnar tot un poble sencer com a lladres i bandits és per si mateix una acció criminal i suposa una violació de la Convenció de Ginebra i de les normes europees actuals respecte als ciutadans europeus; concretament, que cada ésser humà té el dret de ser tractat d'una manera justa i jutjat com a un individu per mèrits propis.

Hans Calderas, artista i activista rom

El Roma Youth Action Plan del Consell d'Europa i la lluita contra l'antigitanisme

Aquesta publicació ha estat elaborada com a part del Roma Youth Action Plan del Consell d'Europa, que es va iniciar el 2011 com a resposta als reptes als quals han de fer front els joves romà a Europa, especialment respecte a la seva participació i a les múltiples realitats de discriminació que pateixen. El Roma Youth Action Plan inclou activitats del Departament de la Joventut i altres departaments del Consell d'Europa, així com activitats d'altres socis (inter-governamentals i no governamentals) que cooperen amb el Consell d'Europa, en especial les organitzacions i les xarxes de joves romà.

L'educació en drets humans i la lluita contra l'antigitanisme són prioritats importants del Roma Youth Action Plan, juntament amb l'enfortiment de la identitat dels joves romà, que s'enfronten a diversos tipus de discriminació, mitjançant la construcció d'un moviment jove més fort i l'increment de la capacitat de les organitzacions de la joventut rom de participar en l'elaboració de polítiques.

El sector jove del Consell d'Europa, sobretot a través de la xarxa de Centres Europeus de la Joventut a Estrasburg i a Budapest, i també del Fons Europeu per la Joventut, ha tingut un paper capdavanter en la integració de l'educació en drets humans en la política de joventut i en la pràctica laboral juvenil. Això és ben palpable en els manuals Compass i Compasito per l'educació en drets humans amb els joves i els infants, respectivament, i en les campanyes de conscienciació com ara "All different, all equal" (tots diferents, tots iguals) i el No Hate Speech Movement (moviment contra el discurs de l'odi). L'educació en els drets humans ofereix l'enfocament i el contingut educatiu òptims per comprendre els drets humans com un bé comú de la humanitat, i a la inversa, per comprendre les violacions dels drets humans de qualsevol persona com una violació dels drets humans de tots. La Carta sobre l'Educació per a la Ciutadania Democràtica i l'Educació en Drets Humans del Consell d'Europa subratlla aquest paper de l'educació en drets humans com "equipar els aprenents amb coneixements, habilitats i comprensió i desenvolupar-ne les actituds i comportaments per capacitar-los per contribuir a la construcció i a la defensa d'una cultura universal dels drets humans en la societat".

Educació en drets humans i lluita contra l'antigitanisme

La feina educativa contra l'antigitanisme forma part d'aquesta missió per a una cultura universal dels drets humans. Les realitats tan esteses d'antigitanisme fan necessari que es desenvolupi un manual específic per tractar-lo, no tant perquè la discriminació contra els

romà sigui diferent de qualsevol altra forma de discriminació, sinó perquè la realitat ens ha demostrat que, quan no es tracta de manera específica, tot sovint s'ignora. La invisibilitat de l'antigitanisme en els drets humans i en l'educació contra la discriminació també contribueix a agreujar les actituds i els actes antigitanistes.

Ens agradaria destacar que la finalitat d'aquest manual és fomentar els drets humans i l'educació en drets humans mitjançant el tema de l'antigitanisme. Per al professor o facilitador dels processos educatius, pot ser que no sigui necessari dur a terme cap de les activitats que proposem com a "activitats d'antigitanisme", sinó simplement com a activitats sobre els drets humans. Naturalment, el punt principal de l'activitat i les conclusions que se n'extreuen són les situacions relacionades amb els romà, però els resultats educatius haurien de servir per a l'educació en drets humans en conjunt.

Ho assenyalarem perquè, com a educadors, estem influïts pel mateix clima de prejudicis, i hi estem exposats també, en què creix l'antigitanisme, massa sovint amb una impunitat alarmanant. Així doncs pot ser difícil escollir o decidir-se per una activitat d'aquest manual perquè "no volem assenyalar un sol grup" (els romà) o perquè "no tenim cap rom al nostre grup" o fins i tot perquè "no és un tema d'interès" en el nostre grup, escola o comunitat. Aquestes són precisament tres de les raons més esmentades per no tractar qüestions relacionades amb la discriminació dels romà en les activitats educatives. L'estesa naturalesa de la discriminació contra els romà, i les múltiples formes que pren, a gairebé tots els països d'Europa fan que la feina educativa contra l'antigitanisme sigui un enfocament vàlid per a qualsevol treball de l'educació en drets humans, de la mateixa manera que fomentar els drets humans de les dones beneficia tota la societat, homes i dones per igual, i que no debatríem els drets de les dones només en presència de les dones.

Així doncs, no fa gairebé ni falta dir que aquest manual no s'ha elaborat per treballar amb joves romà només, o especialment o si és possible. El contingut i el plantejament del manual són vàlids per a qualsevol grup de joves de qualsevol lloc. Les recomanacions i els consells es donen quan la presència de joves romà al grup pugui requerir dur a terme accions o enfocaments concrets o sigui recomanable fer-ho. També es recomana igualment que s'hi impliquin persones romà, especialment joves, com a facilitadors, experts o testimonis en algunes activitats. Fer possible per als joves romà la participació a totes les esferes de la societat i donar-los suport és precisament un dels objectius del Roma Youth Action Plan i de la política juvenil del Consell d'Europa.

Aquest manual també té la intenció de complementar altres iniciatives del Consell d'Europa, en especial la seva campanya Dosta! i les directrius polítiques per lluitar contra l'antigitanisme desenvolupades per la Comissió Europea contra el racisme i la intolerància.

2 Guia del manual

Hem sigut ambiciosos, però l'objectiu és ben senzill: assegurar-nos que els romà gaudeixin dels mateixos drets i oportunitats que qualsevol altra persona. Els romà no són diferents de ningú. Si els donem l'oportunitat d'estudiar, aprendran. Si els donem l'oportunitat de trobar una feina, treballaran...

Viviane Reding, vicepresidenta de la Comissió Europea responsable de Justícia, Drets Fonamentals i Ciutadania, abril de 2010

Abast de la feina

L'antigitanisme és un problema de relacions: de quina manera la comunitat no rom i la societat en conjunt es relacionen amb la comunitat rom. Actualment, a moltes societats, aquesta relació és desigual i predominantment negativa: els romà són vistos per moltes de les comunitats no romà com a posseïdors d'una sèrie de característiques fixes, gairebé cap de les quals ben valorades per la societat.

És temptador pensar que la lluita contra l'antigitanisme (o l'educació antiracista) s'hauria de concentrar sobretot a dissipar actituds racistes entre la majoria de la població o, com a mínim, entre els membres d'aquesta població amb la qual treballem. I tot i que això és important, naturalment, la feina educativa també pot treballar a l'altra banda de la relació. En especial, fomentar l'autoestima i una millor consciència dels drets humans pot ajudar els joves romà a superar casos de discriminació i donar-los suport per eliminar alguns dels obstacles que la societat els ha col·locat al camí.

Això evoca un tercer focus, molt important, de la feina contra l'antigitanisme. Gran part de la discriminació a la qual s'enfronten les comunitats romà està profundament incrustada en les estructures de la societat. Aquests obstacles estructurals han sorgit com a resultat de segles de discriminació i inclouen lleis, polítiques i institucions que no aconsegueixen tractar els romà amb justícia, potser perquè les lleis no són les adequades o potser perquè les actituds racistes persisteixen entre les persones que ocupen posicions de poder.

A tot Europa, la policia atura i escorcolla molt més els romà només pel fet de ser romà. Els romà, ja siguin víctimes d'un crim o sospitosos, normalment no reben un tractament igual en els sistemes de justícia criminal. Això és conseqüència tant d'uns procediments i unes directrius inadequats per part dels agents de l'ordre com d'un fracàs per eliminar els prejudicis entre ells.

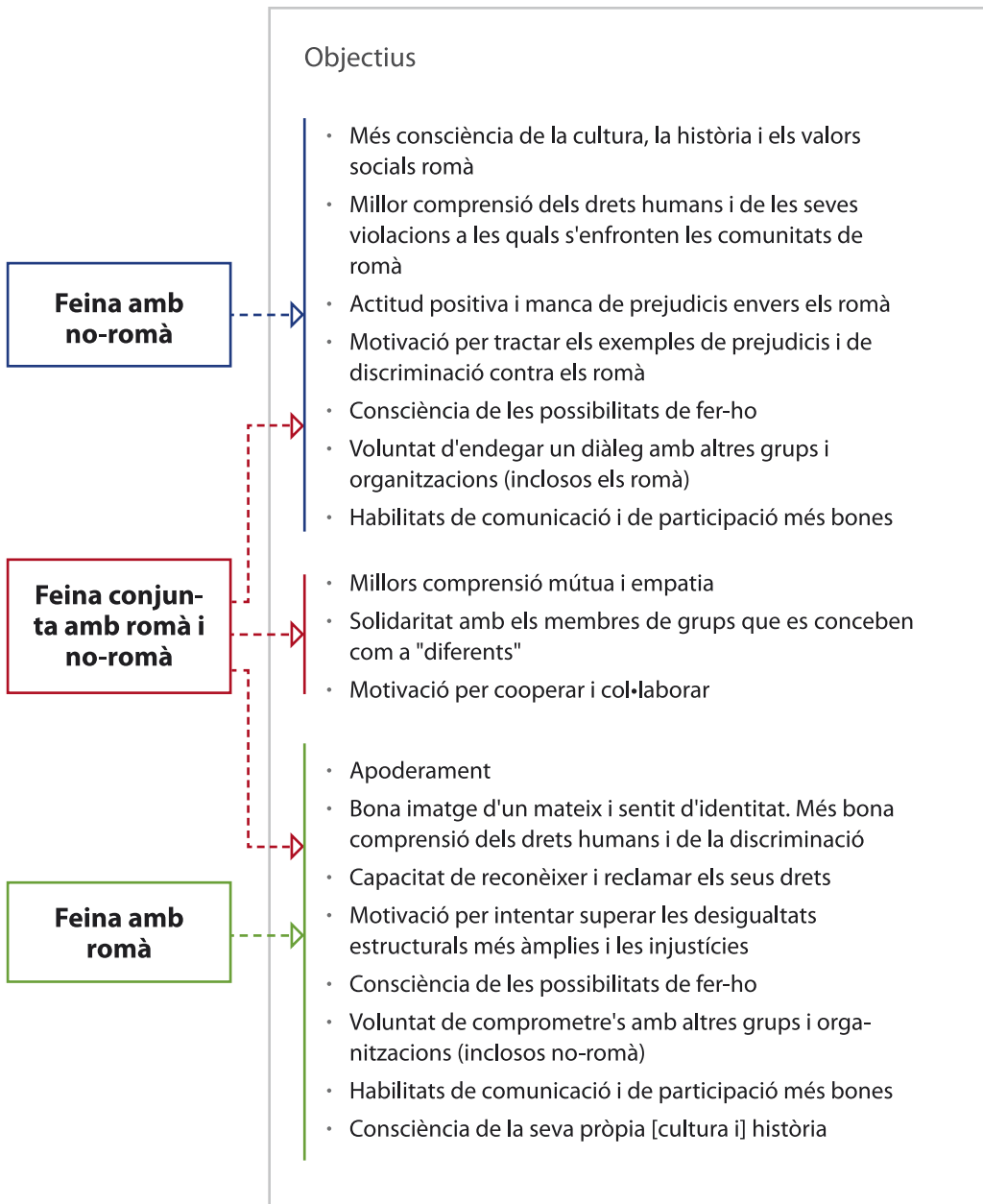
Els romà a Europa, Amnistia Internacional

La discriminació estructural sovint és difícil de veure, i difícil de fer-hi front. No obstant això, si els joves no aprenen a reconèixer-la, llavors per molt positives que siguin les actituds,

la discriminació seguirà existint. La feina educativa pot ajudar-los a comprendre les causes més profundes de les polítiques o les pràctiques injustes envers els romà, pot ajudar-los a percebre l'impacte d'aquestes pràctiques en els romà normals i també pot oferir-los maneres de treballar per suprimir els obstacles.

Aquest manual ofereix una sèrie d'activitats que tenen la intenció de tractar aquestes àrees. La majoria de les activitats són adequades per a grups de romà, grups de no-romà o grups mixtes, tot i que se centraran en temes una mica diferents en cada cas. Alguns dels objectius clau per als diferents grups s'assenyalen a la pàgina següent.

Objectius clau per als diferents grups

Un enfocament basat en els drets humans

La política relativa als romà s'ha de tractar d'acord amb els drets humans generals; cal que estigui relacionada amb els valors i els codis morals comuns i no s'ha de centrar en un problema ètnic o nacional exclusivament.

Nicolae Gheorghe, activista rom

Els drets humans ofereixen un sistema de valors i principis en què tothom és tractat per igual i tothom és tractat amb respecte. Aquests valors i principis ara formen part del dret internacional i s'apliquen a tots els països europeus.

Aquest manual empra el marc dels drets humans per analitzar l'antigitanisme. Els drets humans ofereixen un conjunt de normes internacionals amb referència als quals les persones que participen en les activitats del manual poden avaluar les injustícies i exemples de maltractament amb què molts romà topen diàriament. Gairebé tots aquests exemples són il·legals segons el dret internacional i il·legals als països europeus on es produeixen. Assenyalar aquest fet pot suposar un missatge fort per als participants. Pot ser especialment reconfortant per a tots aquells que pateixen la discriminació o el maltractament dels seus drets.

Els drets humans també poden oferir un missatge d'esperança. La seva mera existència és una afirmació que, independentment del comportament actual de la societat i els governs, en teoria i sobre el paper, han reconegut que els drets dels individus no es poden passar per alt. Això ofereix una promesa i unes quantes vies pràctiques per a grups i individus que veuen com se'ls neguen els drets. Nosaltres i ells podem utilitzar aquest fet per responsabilitzar els perpetradors de la injustícia.

Ús dels drets humans i de l'educació en drets humans per lluitar contra l'antigitanisme

Les activitats d'aquest manual presenten aspectes diferents de l'antigitanisme a través de les lents dels drets humans. Discriminació, pobresa, brutalitat policial, desallotjaments, discursos carregats d'odi i altres temes als quals s'enfronten els romà s'ofereixen a través d'aquesta mirada. L'objectiu és que els participants vegin que totes aquestes qüestions són exemples d'una incapacitat per viure d'acord amb els estàndards que tot el món ha acceptat que s'haurien d'aplicar universalment. La finalitat també és que els participants comencin a veure que aquesta "acceptació" (i les obligacions legals que se'n desprenen) la poden utilitzar per lluitar per la igualtat de drets per als romà.

Els drets humans proporcionen una eina poderosa per tractar l'antigitanisme:

- La consciència dels drets humans suposa apoderament
- Els drets humans ofereixen un llenguatge per emmarcar reptes o demandes
- Ofereixen mecanismes per tractar violacions concretes

El racisme que hi ha al cor de l'antigitanisme és, per ell mateix, una violació dels drets humans, però gairebé sempre comporta violacions molt més greus. En la feina educativa, podem tractar les actituds racistes i així ajudar a tractar, o prevenir, altres infraccions; però també podem intentar tractar les violacions en si mateixes. Posar l'atenció en pràctiques injustes i sovint il·legals, com ara un accés desigual a l'educació o a la feina, o bé els habitatges deficients o la brutalitat policial, pot fer centrar el pensament en el racisme com a arrel d'aquestes pràctiques. Pot ajudar a soscavar les actituds però a vegades també pot propiciar l'eliminació de la violació.

Perquè els joves puguin fer front a la discriminació dels romà i emprendre accions per millorar la protecció dels seus drets, necessiten poder reconèixer les violacions dels drets humans. Això vol dir comprendre els drets humans.

Educació en drets humans

L'educació en drets humans a vegades es defineix com "l'educació en drets humans, mitjançant els drets humans i per als drets humans". Cada activitat d'aquest manual suposa un exemple d'aquest enfocament:

- Es dona informació general sobre els drets humans als joves o bé informació sobre drets concrets que sorgeixen arran d'activitats específiques.
- Com a facilitadors, us animem a crear un entorn que respecti els drets mentre es desenvolupen les activitats. Vegeu els consells que hi ha al final d'aquest capítol sobre com podeu garantir una cultura de respecte, un entorn segur i una atmosfera on tothom se senti còmode per contribuir i participar en l'activitat (a partir de la pàgina 22).
- Cada activitat conté suggeriments per copsar les idees i els aprenentatges de la sessió i aplicar-los a la comunitat més àmplia. Juntament amb "Quatre passos per a l'acció", ofereixen maneres perquè els participants comencin a treballar pels drets humans en les seves vides.

Emprendre l'acció

Una feina eficaç contra l'antigitanisme hauria d'aconseguir que els participants no romà compreguin d'una manera més clara l'abast dels problemes que poden experimentar moltes persones romà i també hauria de fer que s'interessessin per aquests temes. Tanmateix, és important no donar als participants la sensació que el problema és massa greu com perquè se solucionin! Per als participants romà, evitar aquesta reacció és clarament una de les principals prioritats.

Per aquesta raó, entre d'altres, totes les activitats d'aquest manual inclouen suggeriments per a una feina de seguiment, sovint fora de l'entorn educatiu. Aquestes activitats de seguiment ofereixen estratègies perquè els joves es preocupin per aquest tema i perquè comencin a actuar contra l'antigitanisme. El darrer apartat del manual ("Quatre passos per a l'acció"), explora aquesta idea amb més detall i inclou una sèrie d'activitats que ajudaran els participants a l'hora de planejar una acció o un acte públics.

paper important al llarg d'aquest manual. Una idea així sovint pot resultar amenaçadora per als educadors o, com a mínim, pot semblar que sigui un extra opcional, que es pugui fomentar si hi ha temps. Els punts següents són importants a l'hora tant d'emfasitzar la idea que la paraula "acció" no cal que soni amenaçadora com de subratllar els avantatges educatius (i socials) d'incloure-la en el vostre treball amb els joves.

1. Actuar no necessàriament és "radical"

Actuar pot incloure qualsevol acció des d'establir relacions amb altres grups de joves, convidar membres de la comunitat a una actuació o una exposició, crear un lloc web o una pàgina en una xarxa social, escriure una carta a un representant local, fer un seguiment de les violacions dels drets humans, organitzar una sol·licitud, etcètera.

2. Actuar reforça les activitats del manual

Si les vostres activitats han tingut èxit a l'hora de despertar l'interès dels participants, és probable que aquests vulguin explorar més la qüestió i que tinguin la necessitat de "fer alguna cosa" respecte al problema. Si ho faciliteu mitjançant un procés de seguiment, això us pot ajudar a reforçar el seu interès i a consolidar l'aprenentatge anterior. Sobretot amb l'ús de l'aprenentatge a les activitats, els participants arriben a veure amb més claredat la rellevància de les qüestions que es debaten a la vida real.

3. Actuar reforça la idea de responsabilitat social

Moltes de les activitats estan dissenyades per animar a la reflexió sobre el paper de les persones "normals" a l'hora de fomentar o fer possible l'antigitanisme. Si els participants s'adonen que hi ha coses que ells mateixos, i altra gent, poden fer per solucionar aquestes qüestions, això reforçarà alguns dels missatges morals. Els participants poden començar a veure que ells tenen alguna responsabilitat en la societat en què viuen.

La qüestió sempre han estat els drets humans, sí. Que també se'ns haurien d'aplicar a nosaltres, els romà. Que hauríem de tenir el mateix dret a construir-nos una manera de guanyar-nos la vida igual que tothom, amb una casa, una feina i una educació... Això s'ha de saber!

Rosa Taikon, argentera i activista rom

4. Actuar permet l'apoderament

Si els participants noten que poden fer una petita contribució per solucionar el problema, és menys probable que se sentin aclaparats o desanimats pel problema. Els grups es poden unir i notar un gran sentiment d'haver assolit els objectius si han aconseguit organitzar un acte o crear alguna cosa fora de l'entorn formal de l'aprenentatge.

5. Actuar construeix les habilitats participatives

Els participants poden extreure moltes coses positives del procés de pensar mitjançant l'organització i la implementació d'una acció en la comunitat. Aquests processos ajuden al desenvolupament, per exemple, de les habilitats de pensament crític, el pensament estratègic, la comunicació, l'organització i la col·laboració. Hauríeu de provar de deixar temps per extreure conclusions sobre qualsevol acció, de manera que els participants puguin reflexionar sobre els èxits, les coses que podrien fer d'una altra manera i les lliçons que han après.

6. Actuar pot tenir un efecte!

Si no es té la concepció que l'acció necessàriament comporta una millora immediata, sinó que més aviat forma part d'un procés per propiciar un canvi estructural, llavors qualsevol acció que el vostre grup emprengui es pot considerar que contribueix a aquest procés. Encara que només sigui relacionar-se amb altres grups, informar els altres en línia sobre violacions o bé crear una obra de teatre sobre l'antigitanisme: de totes aquestes maneres els joves es converteixen ells mateixos en "educadors" en una comunitat més àmplia. Comuniquen el que han après als altres membres de la societat. Això per si mateix ja és una contribució significativa a la batalla contra l'antigitanisme.

Naturalment, també poden aconseguir l'èxit d'una manera molt més directa, per exemple, fer que una autoritat local revisi una política de desallotjaments, convèncer un periodista perquè escrigui sobre el seu cas o persuadir els altres perquè signin una petició o s'uneixin a una campanya. Aquests èxits poden ser importants per si mateixos i poden propiciar l'apoderament dels participants.

- Vegeu l'activitat "Quatre passos per a l'acció" i el material d'informació prèvia que l'acompanyen per a més informació sobre com establir objectius factibles.
- Vegeu el capítol 3 sobre Compass per a un resum detallat del fet d'actuar com a part de l'educació en drets humans (disponible a www.coe.int/compass).

Estructura del manual

Les activitats

El cos principal del manual consisteix en 18 activitats amb material de suport. La majoria de les activitats estan dissenyades per a sessions amb una durada d'una hora, tot i que n'hi ha unes quantes que són més llargues. Les activitats s'han classificat segons el grau de complexitat: una activitat de grau 4 assumeix una experiència prèvia o coneixements sobre l'àrea; una activitat de grau 1 es pot dur a terme amb grups que siguin neòfits sobre el tema.

Podeu emprar la taula d'activitats de les pàgines 57 a 59 per identificar les activitats adequades segons els temes clau, el temps que demanen i el grau de complexitat.

Cada activitat també conté suggeriments per al seguiment. Alguns dels suggeriments fan referència a altres activitats del manual; d'altres són idees per a projectes de recerca, campanyes de conscienciació pública o altres accions públiques. Aquesta és una manera important de consolidar els coneixements i les habilitats adquirides a les activitats i ajudarà els joves a comprometre's i sentir el poder que tenen per influir en el món que els envolta.

El grup final d'activitats va sobretot dirigit a emprendre accions en la comunitat.

Material de suport

La majoria de les activitats també conté informació prèvia de rellevància directa per a l'activitat específica. La majoria d'aquestes notes amb informació prèvia són breus i també es poden emprar com a fulls per entregar als participants. Algunes de les notes (per exemple, sobre racisme, discriminació i estereotips) seran importants per a diverses activitats. Molts d'aquests textos també seran aplicables a altres activitats. Així mateix, estan indicats a la taula de les activitats.

Capítols d'informació prèvia

Els primers dos capítols, "Antigitanisme" i "Drets humans" són importants per establir el context per a les activitats. Us recomanem que els consulteu per buscar les àrees que penseu que seran especialment importants per al vostre grup o que no us són gaire conegudes.

El capítol sobre antigitanisme ofereix alguns exemples dels reptes als quals s'enfronten els romà i descriu la magnitud del problema. Si treballeu amb grups no romà, aquest capítol és d'una importància cabdal: pot ser que no siguin conscients de fins a quin punt els romà han de fer front a la discriminació i al maltractament en gairebé qualsevol aspecte de la seva vida diària.

És molt recomanable que utilitzeu la informació sobre drets humans i que hi feu referència constantment. Això garantirà que els participants es familiaritzin amb les idees i amb els ma-

teixos drets i també que els comencin a relacionar amb les qüestions amb què es topen en la seva vida quotidiana.

Com s'han de desenvolupar les activitats

Les instruccions per a les activitats us porten a través dels passos principals. Abans de dur a terme l'activitat amb el grup, es recomana que llegiu l'activitat sencera com a mínim dues vegades, incloses les preguntes per extreure conclusions. S'inclouen més "consells per als facilitadors" dins de les instruccions quan es poden adaptar o aprofundir alguns punts.

L'apartat següent conté recomanacions i punts generals que cal tenir en compte a l'hora de planificar o de dur a terme les activitats. Podeu trobar una explicació més detallada dels mètodes emprats i dels beneficis d'una metodologia enfocada a l'usuari al capítol 1, apartat 4 del Compass (disponible en línia a www.coe.int/compass). Us recomanem que hi doneu un cop d'ull si no esteu familiaritzats amb aquests mètodes interactius.

El paper del facilitador

Les activitats fan servir el terme "facilitador" per fer referència a la persona que dirigeix les activitats. Un facilitador és una persona que fa que "passin algunes coses", que dona support als altres i els anima a aprendre i a desenvolupar el seu potencial. Una facilitació eficaç és la clau per a l'educació en drets humans, i la clau per donar vida a aquestes activitats. No penseu que cal ser un "expert" per treballar aquestes qüestions: un bon facilitador no necessita cap coneixement particular ni cap experiència, només potser la de comprendre els joves i tenir-hi una bona relació. Les activitats d'aquest manual seran més reeixides en un entorn en què el grup estigui motivat a explorar i trobar el seu enfocament a unes qüestions que són complicades i sovint controvertides. No hi ha cap mal a fer-los saber que explorareu junts!

Treball amb grups amb romà i no-romà

Atesa la naturalesa del tema, la qüestió de si el grup té participants romà o està format exclusivament per romà és important. Els "missatges" que els participants romà i no-romà han d'absorbir i als quals han de reaccionar respecte a l'antigitanisme poden ser molt diferents. Algunes de les qüestions en l'extracció de les conclusions de les activitats s'han subratllat perquè tenen més importància per a un grup o per a un altre.

Treballar amb públic rom i no rom per separat té uns beneficis, mentre que treballar amb grups mixtos en té uns altres. Tanmateix, tenint en compte el tipus de tema, és útil que sigueu conscients de les necessitats concretes i de les possibles idees preconcebudes que els participants puguin tenir per la manera com s'identifiquen a si mateixos.

- Assegureu-vos que sou conscients de les diferents necessitats possibles que hi pugui haver a dins del grup. Sobretot, si no esteu segurs de si alguns dels vostres participants són romà o no, ho heu de comprovar!

- Tingueu en compte que els participants no romà poden tenir molts prejudicis sobre els romà. Si trebal·leu amb un grup sense cap rom, pot ser que sigui necessari tractar aquests prejudicis directament, però haureu de fer-ho amb molta sensibilitat si també hi ha romà a dins del grup.
- Els participants romà es poden veure afectats per la informació que els presentareu o pels debats. Això és força probable a les activitats relatives al genocidi dels romà, en què haureu d'estar preparats per oferir el vostre suport en el cas que algú s'enfadi per la informació que donareu.
- Els objectius poden variar per als participants romà i els no romà (vegeu el diagrama de la pàgina 17). En especial, enfortir els sentiments d'identitat i afirmar aquesta identitat pot ser més important per als participants romà. Tractar els prejudicis pot ser més important per als participants no romà.

Com crear un entorn segur

Algunes activitats i els temes que es tracten al manual poden afectar els participants romà directament. Molts d'ells poden haver estat víctimes de maltractaments racistes fins i tot per part d'altres membres del grup. És molt important que sigueu sensibles a aquestes possibilitats i que feu saber als participants que, si ho necessiten, poden rebre un suport especial. Assegureu-vos que podeu oferir aquest suport o que els podeu encaminar a algú que els pugui ajudar.

En la mesura en què sigui possible, els participants necessiten sentir-se "segurs" mentre debaten les qüestions. Podríeu establir unes normes bàsiques dins del grup, per exemple, acordar respectar les opinions dels altres i evitar qualsevol forma de maltractament o crítica personal.

Deu coses que cal fer i deu coses que no s'han de fer

1 Animeu els participants a expressar les seves opinions i idees.	No condemneu cap suggeriment com a "inútil", "irrellevant" o "estúpid"!
2 Intenteu desenvolupar una cultura de respecte mutu, un entorn segur on tothom se senti còmode a l'hora d'expressar la seva opinió.	No permeteu que el grup exclogui, ignori o prejudgi ningú ni que li falti al respecte: intenteu establir uns principis bàsics des de l'inici.
3 Fomenteu el debat i les preguntes: els participants aprendran expressant els seus dubtes i incerteses.	No intenteu fer presentacions gaire llargues: això tan sols els avorrirà!
4 Establiu connexions amb la realitat dels participants i amb les qüestions reals del seu entorn.	No feu generalitzacions amb les quals no puguin establir relacions.
5 Abandoneu els dogmes! Permeteu que es qüestionin les coses "establertes" i feu-ho vosaltres també.	No "prediqueu" ni utilitzeu la vostra posició per tancar un debat.
6 Sigueu francs amb els participants. Us respectaran més i serà més probable que s'obrin.	No feu veure que sabeu alguna cosa si no n'esteu segurs! Digueu-los que ja ho esbrinareu o animeu-los perquè ho esbrinin ells.
7 Confieu en els participants. Necessiten trobar les respostes per si mateixos.	No sigueu condescendents amb ells i no intenteu dur-los cap allà on no volen.
8 Preneu-vos els seus suggeriments amb serietat: és més probable que s'impliquin si noten que en són propietaris.	No us sentiu obligats a cenyir-vos rigidament a la planificació: seguiu els seus interessos si prefereixen avançar cap a una altra direcció.
9 Recorreu a les seves simpaties humanes naturals. Pregunteu-los com se senten o com se sentirien si...	No abandoneu si les seves opinions semblen desagradables o irreflexives. Mostreu-los una altra perspectiva.
10 Tracteu els participants com a iguals: iguals entre ells i iguals a vosaltres. Simplement, tots sou humans!	No exclogueu participants o feu suposicions sobre el que poden fer i el que no. Els humans podem ser imprevisibles!

3 Antigitanisme

- En una enquesta duta a terme a onze estats membres de la Unió Europea, gairebé la meitat dels enquestats afirmaven que havien experimentat la discriminació els darrers dotze mesos.
- A gairebé la meitat els havien discriminat quan buscaven habitatge.
- A gairebé la meitat els havien discriminat quan buscaven feina.
- A gairebé una cinquena part els havien discriminat en els àmbits de l'educació, la sanitat i la feina.

Resultats d'una enquesta duta a terme per l'Agència dels Drets Fonamentals (FRA, per les seves sigles en anglès) de la Unió Europea el 2011. Els països on es va fer l'enquesta van ser Bulgària, Eslovàquia, Espanya, França, Grècia, Hongria, Itàlia, Polònia, Portugal, la República Txeca i Romania.

Gitanos, romà i antigitanisme

"Gitanos"

No som salvatges, sinó persones civilitzades d'una altra civilització. No som ni superiors ni inferiors a la resta de la humanitat. Som diferents, això és tot!

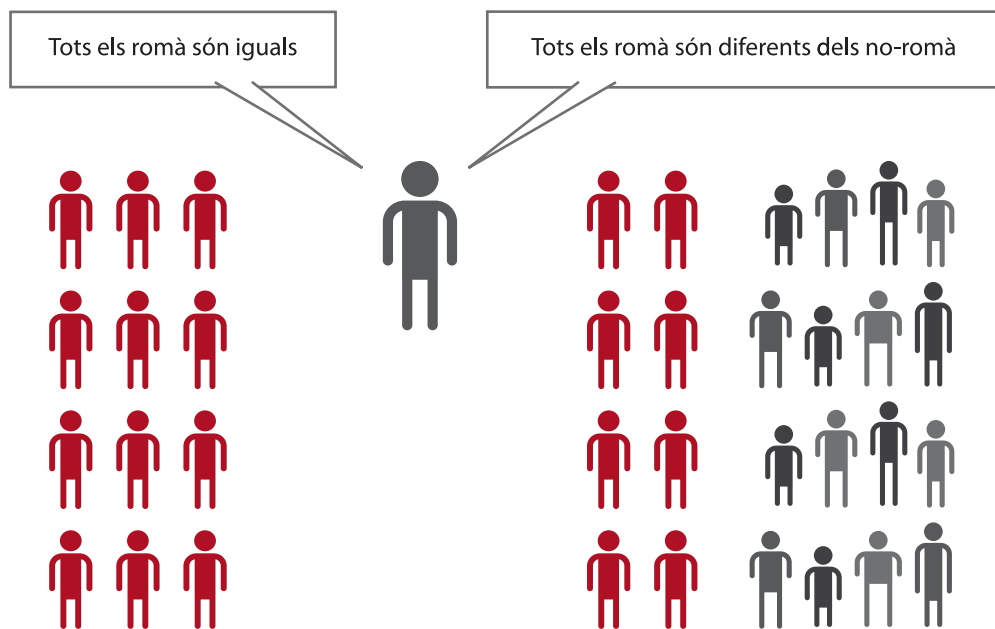
Sandra Jayat, artista rom

La paraula "gitano" moltes vegades s'empra d'una manera despectiva per les persones que no ho són. De fet, no hi ha un únic grup de "gitanos" i aquelles comunitats a les quals se sol etiquetar així tendeixen a classificar-se de manera diferent. Moltes es veuen com a romà, que és el terme que utilitzem en aquest manual, però n'hi ha d'altres que s'identifiquen de maneres diferents: per exemple, com a sintes o calé. Alguns altres s'autoidentifiquen com a "nòmades"; alguns, a determinats països, s'identifiquen a si mateixos com a gitanos.

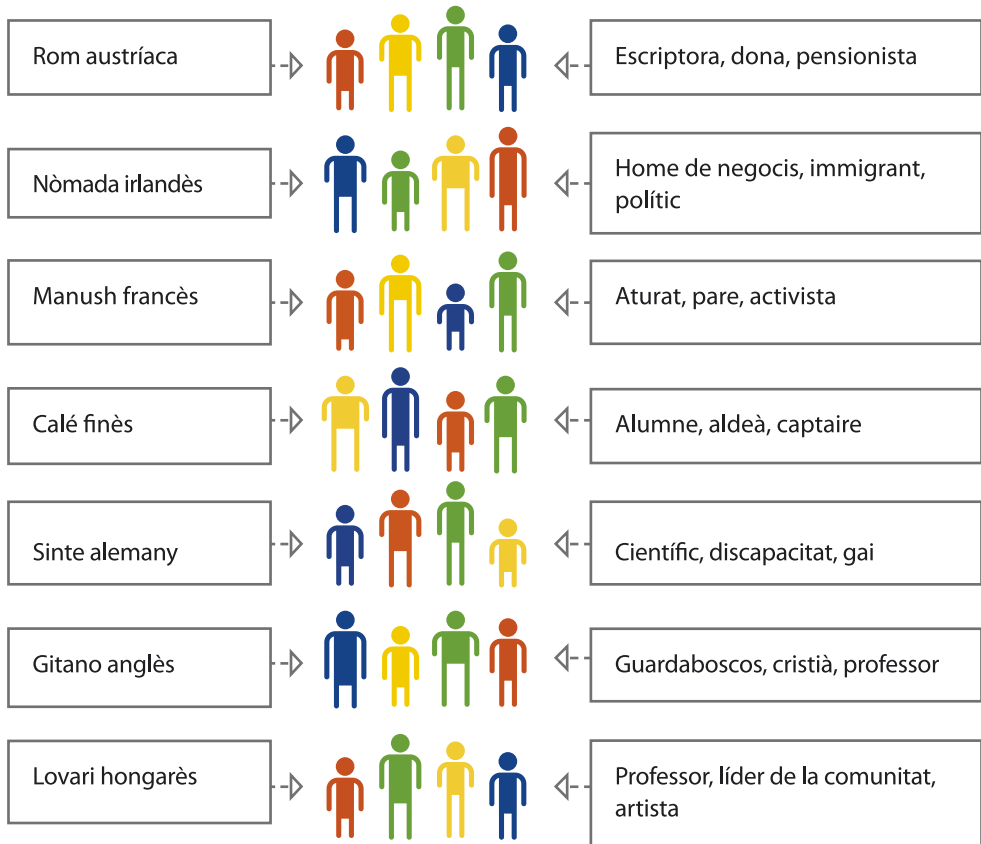
En tot aquest manual utilitzem la paraula "rom" per cobrir tots aquests grups, i més. Alguns romà comparteixen elements de l'herència cultural i n'hi ha d'altres que comparteixen una llengua comuna i alguns altres, una història comuna. Tanmateix, si agafem tot Europa com a conjunt, principalment, el que els pobles romà tenen en comú és ben poc respecte a les diferències individuals. Igual que amb qualsevol altre grup, els moscovites, els italians, els

nord-europeus, els nens, les dones, els esportistes o els músics: els romà estan per sobre de tots els individus, és igual com els classifiquem. Tenen preferències, capacitats, valors i històries personals individuals. Molt sovint poden compartir moltes més coses amb els noromà del seu país o la seva comunitat que no pas amb els altres romà.

Així doncs, per què la gent creu que tots són iguals?

Tots els romà no són iguals

Romà

Els romà (o romaní) constitueixen la minoria ètnicocultural més gran i que pateix més discriminació d'Europa. Es troben a tots els països europeus, però la majoria viu als Balcans i a l'Europa de l'Est, on suposen entre el 3 i el 10% de la població. També hi ha comunitats romà significatives a l'Europa Occidental, sobretot a Espanya, a França i a Grècia. La Comissió Europea calcula que el nombre total de romà a Europa es deu situar entre els 8 i els 12 milions de persones (vegeu les pàgines 179-181 per conèixer les poblacions aproximades en països diferents).

Es creia que originàriament els romà havien vingut d'Egipte i d'aquí ve la derivació de la paraula "gitano". La paraula catalana prové de la castellana "gitano", una derivació d'egipciano.

Tanmateix, ara se sap que els romà són originaris del nord de l'Índia i que van emigrar cap a l'oest a partir del segle V. Molts van acabar a Europa.

Ningú no ens ha preguntat mai per què els gitanos sempre hem viscut al límit de la societat o en quin aspecte aquesta manera de viure ha afectat l'estructura de la família gitana... És molt més senzill i fàcil per a la consciència creure que el poble gitano consisteix en uns supervivents "pintorescos" d'una nació que els especialistes [...] gosen criticar amb judicis temeraris i prejudicis, emprant expressions com ara "No volen viure a les cases", "Han de ser lliures com els ocells" o "Sempre estan contents, cantant i fent comèdia".

Rosa Taikon, argentera i activista rom

Es van seguir diversos camins durant la migració. Es creu que els dom van anar cap al sud i que principalment van acabar quedant-se a l'Orient Mitjà; els lom van emprendre una ruta cap al nord, cap al Caucas, i molts es van establir al llarg de l'ex URSS; els rom van anar més cap a occident encara, a altres regions d'Europa. Molts subgrups després es van establir, per exemple, els calé a Espanya, els sintes a Alemanya i els lovari a Hongria. Un estereotip habitual sobre els romà és que són "nòmades" o viatgers. No obstant això, la gran majoria de romà, més del 90%, ara està establerta.

Antigitanisme

L'antigitanisme "[és] un terme que indica una expressió concreta de prejudicis i estereotips que motiven el comportament quotidià de molts membres de grups majoritaris envers els membres de les comunitats romà o nòmades..."

Thomas Hammarberg, excomissionat pels Drets Humans del Consell d'Europa

La paraula "antigitanisme" s'empra per descriure actituds, comportaments i estructures que estan en contra dels "gitanos". Tanmateix, és important recordar que el terme "gitano", així com amb la paraula "raça", no descriu realment un grup que es pugui definir amb un conjunt de característiques físiques. Quan algú fa servir el terme, normalment vol fer referència a "la gent a la qual anomeno gitanos" i gairebé sempre té al cap un conjunt de suposicions negatives sobre la manera com es comporten aquestes persones, les seves creences i valors, i les coses que són capaces de fer a la vida.

Aquestes suposicions negatives són àmpliament acceptades i constitueixen un tipus de racisme.

Així doncs, l'antigitanisme fa referència a una forma concreta de racisme: el racisme contra les persones de les comunitats romà. És molt semblant, tant en el significat com en termes d'impacte, a la romafòbia, que descriu la por, l'antipatia o l'odi envers els romà.

[Quan anava a entrevistes de feina] em feia por que immediatament assumissin que sóc gitana. Em pensava que es pensarien que sóc burra i es riurien de mi. Em feia por anar a una entrevista a demanar feina encara que havia rebut una bona educació i estava capacitada per dur-la a terme.

Klara, rom originària de la República Txeca

No hauríem d'oblidar que l'antigitanisme és una forma de racisme. És tan nociva com infundada i constitueix una violació dels drets humans igual que el racisme envers qualsevol altra comunitat. Podeu trobar més informació sobre racisme a la pàgina 55.

Pràctica d'antigitanisme

El racisme a l'esport

El 24 de setembre del 2012, més de 30.000 persones es van reunir a l'estadi de futbol més gran de Romania per veure un partit entre dos equips: l'Steaua i el Rapid de Bucarest. Milions de persones més el miraven a la televisió.

Als aficionats del Rapid normalment se'ls coneix com a "gitanos" i durant tot el partit es van sentir càntics diverses vegades de "Moriu gitanos" i "Sempre hem odiat i sempre odiarem els gitanos". Desenes de milers de persones es van unir en aquests càntics.

L'episodi es va reconèixer públicament com a exemple de racisme al futbol.

L'antigitanisme és extremament predominant i nociu. Els darrers anys s'ha incrementat, però el problema té unes arrels antigues a Europa. Durant gairebé mil anys, els romà d'Europa han estat estigmatitzats, maltractats, incompresos, mal jutjats, exclosos de la societat i culpats de moltes malalties socials i se'ls ha negat les possibilitats que s'ha donat als altres. Aquesta història d'injustícia i discriminació, que segueix existint avui en dia, és una condemna vergonyosa per a les societats europees. I està destinada a deixar cicatrius. (Vegeu les pàgines 38-41 per a un repàs històric de la discriminació contra els romà.)

Comportaments, actituds i estructures

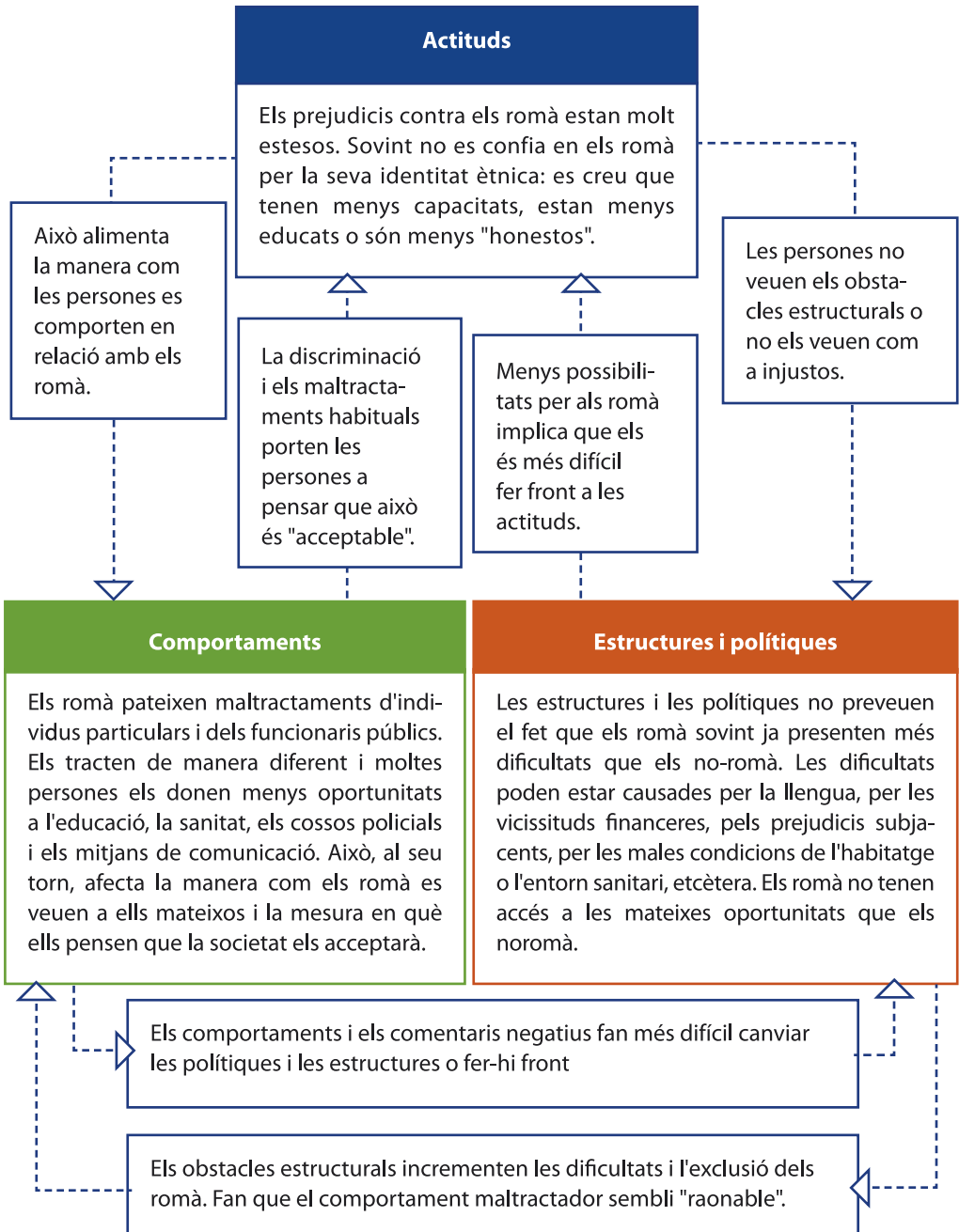
El problema de l'antigitanisme existeix en àmbits diferents:

- Existeix a la ment de les persones, quant a actituds, i afecta la manera com les persones conceben els romà.
- Existeix pel que fa a comportament individual, ja que dóna forma a la manera com les persones es relacionen amb els romà i en parlen.

- Existeix quant a societat en conjunt, a les estructures i a les polítiques que discriminen els romà.

Cadascuna d'aquestes formes alimenta l'antigitanisme i es veu reforçada per ell als altres nivells. Algunes de les maneres en què això passa es mostra al diagrama de la pàgina següent. Per exemple, amb les fletxes següents podem traçar maneres en què les actituds alimenten i reforcen el comportament, i com el comportament llavors retroalimenta les actituds negatives. Hi ha enllaços a cada nivell i el reforç va en els dos sentits.

L'expansió de l'antigitanisme

Les actituds

- El 2011, una enquesta d'opinió a la República Txeca va revelar que el 86% dels enques- tats no volien tenir un veí rom.
- El mateix any, el 91% dels lituans afirmaven que se sentirien incòmodes amb un veí rom.
- El 2010, el 45% de l'audiència d'una enquesta televisiva búlgara pensava que hi hauria d'haver escoles separades per als nens romà.
- Les enquestes d'opinió d'altres països europeus han revelat que l'antigitanisme també es dona si no hi ha un contacte directe amb els romà

Les actituds negatives i els prejudicis contra els romà s'infilren a totes les societats europees. A vegades les actituds són violentes i agressives d'una manera òbvia, com les afirmacions de la pàgina 11. D'altres són més subtils i potser es basen en el que moltes persones creuen que són "fets objectius" sobre els romà. Ara bé, no hi ha uns fets objectius sobre tots els romà que no es puguin aplicar a qualsevol altre grup social o nacional. La creença que els romà es puguin segregar segons unes característiques concretes (i negatives) és un mite. És una altra forma de racisme.

Qualsevol doctrina de diferenciació o superioritat racial és científicament falsa, moralment condemnable, socialment injusta i perillosa i no té cap justificació ni a la teoria ni a la pràctica... La discriminació racial fa mal no solament als qui en són objecte, sinó a tothom que la practica.

Fullet informatiu de l'ONU núm. 12, Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació Racial

Hauriem de recordar sempre això: moltes societats consideren el racisme com a inacceptable, però l'antigitanisme no sempre comporta les mateixes connotacions altament negatives. Si relacionem l'antigitanisme amb el racisme, això pot ajudar a fer desaparèixer la idea que els "gitanos" siguin diferents d'altres grups en la societat. Mereixen el mateix tracte just que la resta de persones.

Un exemple: racisme acceptable?

Una periodista d'un diari britànic respectable va escriure un article que donava support a la política del president francès de tornar els immigrants romà al seu país d'origen. La periodista explicava que no es tractava d'una opinió "radical" i a molts lectors el seu article els va semblar "raonable" i ben argumentat. El seu argument era el següent: "[Els romà] són paràsits en un estat de civilització, material i cultural: no han fet res per construir-lo i no el podrien reproduir ells sols." (Mary Dejevsky, The Independent, setembre de 2010).

Opinions com aquestes, amagades com a fets, són molt perilloses, sobretot quan les presenten figures públiques o periodistes respectables en diaris "liberals". Intenten justificar l'antigitanisme fent veure que les diferències entre les comunitats romà i no romà són reals. D'aquesta manera, contribueixen a establir els fonaments per a declaracions més radicals, com les que hi ha a la pàgina 11.

El comportament

Resultats d'una enquesta duta a terme per l'Agència de Drets Fonamentals

- De mitjana, un de cada dos romà enquestats ha sofert com a mínim una discriminació els darrers 12 mesos.
- Els romà discriminats han experimentat una mitjana d'11 incidents en un període de 12 mesos.
- De mitjana, un de cada quatre enquestats ha estat víctima de delictes personals, inclosos agressions, amenaces i assetjament greu com a mínim una vegada els darrers 12 mesos.
- De mitjana, un de cada cinc enquestats ha estat víctima de delictes personals motivats per la raça, inclosos agressions, amenaces i assetjament greu com a mínim una vegada els darrers 12 mesos.

Les actituds gairebé sempre afecten la manera com ens comportem. També afecten els qui reben les conseqüències del nostre comportament. Les actituds racistes envers els romà se solen traduir en un llenguatge racista o en un discurs de l'odi i, a vegades, fins i tot en comportaments més nocius, que poden incloure la violència física. Hi ha molts exemples de comportament racista envers els romà en la informació prèvia que s'adjunta a les activitats. Per exemple, vegeu la informació sobre els drets a l'habitatge (pàgina 118), a l'educació (pàgina 90), a la salut (pàgina 96) i a la vigilància policial (pàgina 164).

Alguns dels casos que s'han dut al Tribunal Europeu de Drets Humans il·lustren el tipus de comportament al qual se sotmet els romà. Aquests casos ofereixen una instantània d'un problema molt més ampli. Tan sols una proporció molt petita de les violacions contra els romà arriba al Tribunal Europeu.

Exemples de sentències del Tribunal Europeu de Drets Humans

Desallotjaments	
<u>Exemples:</u> <i>Connors contra el Regne Unit, Winterstein contra França, Yordanova contra Bulgària</i>	S'ha descobert que hi ha hagut desallotjaments de famílies romà que s'han executat sense respectar degudament el dret a la vida privada i familiar o seguint uns procediments legals incorrectes.
Atacs a pobles romà i destrucció de la propietat	
<u>Exemples:</u> <i>Moldovan contra Romania, Koky contra Eslovàquia</i>	Els atacs de la policia o d'altres individus particulars han suposat les morts de romà, la destrucció de propietats i moltes famílies romà que s'han vist forçades a viure en condicions inhumanes i degradants.
Investigacions policials esbiaixades per la raça	
<u>Exemples:</u> <i>Bekos i Koutropoulos contra Grècia, Secic contra Croàcia, Fedorchenko i Loenko contra Ucraïna</i>	Les morts de romà a mans de la policia o la noinvestigació per part de la policia de la violència racial són casos de violacions del dret a la vida i del dret de viure sense tractaments inhumans o degradants.
Esterilització forçosa de romà	
<u>Exemples:</u> <i>diversos casos contra Eslovàquia</i>	Les dones romà han estat esterilitzades a la força sense el seu consentiment o com a resultat d'un "consentiment" mentre estaven donant a llum. El Tribunal ha descobert violacions del dret a la vida privada i familiar i del dret a viure sense tractaments inhumans o degradants.
Segregació a les escoles	
<u>Exemples:</u> <i>Horvath i Kith contra Hongria, D.H. i altres contra la República Txeca, Sampanis contra Grècia</i>	Els infants romà s'han col·locat en escoles o classes "especials" a causa de l'origen ètnic percebut. El Tribunal ha descobert que s'ha violat el dret a l'educació i el dret a la no-discriminació

Les estructures i les polítiques

[L]a ràpida escalada de les actituds negatives envers els romà ha fet augmentar la seva vulnerabilitat a processos d'exclusió. Aquest fet n'ha reduït les oportunitats per aconseguir feina, per accedir als serveis de la sanitat i l'educació i per residir en algunes àrees.

Segon l'informe provisional dels factors decisius socials de la salut i la divisió sanitària en la regió europea de la OMS

Els prejudicis entre les comunitats no romà tenen un gran impacte en les relacions personals. Tanmateix, els romà s'enfronten a obstacles més profunds dins d'una societat en conjunt que els fa més difícil abordar les actituds i els comportaments personals i que també els impedeix tenir les mateixes oportunitats o avantatges que les comunitats no romà. Aquests obstacles sovint es coneixen com a "estructurals". A vegades potser ni reconeixem que existeixen perquè són obstacles per a les comunitats romà, però no per a altres grups o individus.

Sempre que les estadístiques ens mostrin que una oportunitat o un servei públic està menys disponible per a les comunitats romà, o que és menys probable que en facin ús, això és una prova evident que hi ha una discriminació estructural. Sempre que les estadístiques ens mostrin que els romà tenen un nivell d'educació inferior o que viuen en condicions de salut més pobres o en uns habitatges de menys qualitat que la mitjana de la societat en conjunt, això ens indica que la societat no tracta els romà amb justícia. Hem de mirar més enllà de les xifres i examinar les raons que hi ha rere les desigualtats.

El 2005, la Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (ECRI, per les seves sigles en anglès) va reconèixer la naturalesa concreta del racisme dirigit contra els romà:

- a) Persisteix tant històricament com geogràficament.
- b) És sistemàtic.
- c) Sovint va acompanyat per actes de violència.

Exemples de discriminació estructural envers els romà

- Lleis i polítiques injustes (discriminatòries).
Per exemple, polítiques que demanen un pagament per als serveis educatius o sanitaris discriminen els romà si és més probable que les comunitats romà visquin en la pobresa.
- Aplicació injusta de les lleis.
Per exemple, les lleis de desallotjaments discriminen els romà si no hi ha cap lloc alternatiu on es puguin traslladar els residents romà.
- Accés desigual als mecanismes de protecció.
Per exemple, les comunitats romà poden tenir menys possibilitats de demanar protecció policial quan se senten amenaçades.

- Manca de responsabilitat per la violació dels drets dels romà.
Per exemple, és menys probable que la policia o els serveis jurídics iniciïn investigacions dels delictes racistes contra els romà.
- Manca de reconeixement de la cultura, les pràctiques o les possibilitats dels romà.
Per exemple, el currículum educatiu pot ser que no inclogui cap informació sobre la història o la cultura d'una gran minoria de la societat.
- Accés desigual als drets.
Per exemple, els infants romà poden no tenir les mateixes oportunitats educatives que els no romà si no parlen la seva llengua.

En alguns països, el fet que els romà i els nòmades no tinguin documentació personal té un impacte negatiu en l'escolarització. La manca de transport públic o de fons per al transport, i l'assetjament escolar, així com la falta de material escolar, representen obstacles addicionals en el camí dels alumnes romà cap a l'escola...

Les polítiques i les pràctiques que separen els infants romà dels altres en l'educació són habituals a molts estats membres del Consell d'Europa. Les disposicions educatives sovint se segreguen en casos en què els romà viuen en comunitats aïllades (ja siguin assentaments de barraques rurals o guetos urbans).

Drets humans dels romà i els nòmades a Europa (Consell d'Europa, 2012)

L'antigitanisme a Europa: resum històric

L'apartat següent ofereix uns quants exemples de l'antigitanisme al llarg de la història a Europa. No és exhaustiu i no cobreix tots els països. Hi ha poca informació disponible sobre què va passar abans del segle XIV.

- A partir de la segona meitat del segle XIV, als romà que van arribar a Valàquia i Moldàvia (ara majoritàriament territori romanès) se'ls va retenir captius i se'ls va esclavitzar. Això va durar cinc segles.

Els gitanos naixeran només com a esclaus; qualsevol que neixi d'una mare esclava també serà un esclau.

Extret del codi de Valàquia al principi del segle XIX

- L'emperador del Sacre Imperi Romanogermànic, Maximilià I (també conegut com a rei dels alemanys) va ordenar que tots els gitanos abandonessin el territori de l'Imperi la Setmana Santa del 1501. Es va declarar com a facinerós qualsevol rom que hi quedés passada la data límit i qualsevol persona podia atrapar-lo i matar-lo.

- A **França**, Lluís XII (1504), Francesc I (1539) i Carles IX (1561) van expulsar els gitanos del regne. El 1666, Lluís XIV va decretar que s'arrestés tots els gitanos homes i fossin enviats a galeres sense judici.
- A **Suècia**, el segle XVII va veure l'esterilització forçosa i la deportació de la població rom. El 1637, la Llei del penjat va legalitzar l'assassinat de qualsevol rom que es trobés a dins del regne.
- Als **Països Baixos** del segle XVIII, la policia i l'exèrcit organitzaven accions contra els romà amb regularitat. Es coneixien amb el nom de heidenjachten (caceres de pagans). La darrera heidenjacht es va dur a terme el 1728. Quan es va haver acabat, la majoria de víctimes havien estat assassinades, havien marxat del país o s'havien lliurat a les autoritats.
- A **Anglaterra**, sota el regnat d'Enric VIII, es va prohibir als gitanos d'entrar al país. Qualsevol rom que es trobava, se'l deportava. El 1554, la reina Maria va aprovar la Llei dels egipcis, que establia que el fet de "ser un gitano" es podia penalitzar amb la mort. El 1714, es va enviar els gitanos britànics al Carib com a esclaus.
- El 1747, el bisbe d'Oviedo va presentar una proposta al rei Ferran VI **d'Espanya** perquè solucionés el "problema gitano", ja fos exiliant-los per sempre del regne o bé reunint i empresonant tota la població gitana. La proposta es va dur a terme en un únic dia a tot el país i va conduir a la reclusió d'entre 10.000 i 12.000 persones.

Sa Majestat ordena ara que per tots els mitjans, i a tots els llocs, s'haurà de buscar i executar l'empresonament d'aquells [gitanos] que han romàs, sense respectar l'asil que puguin haver cercat. Els [...] magistrats executaran totes les disposicions tal com es descriuen, de manera puntual i completa, tal com convingui a una qüestió d'aquesta importància.

Extret de l'ordre del marquès de l'Ensenada (Espanya, 1749)

- El 1773, Maria Teresa, emperadriu de **l'Imperi austrohongarès**, va emetre un decret que prohibia els casaments entre els romà. L'emperadriu també va ordenar que es prenguessin tots els nens de menys de 5 anys dels seus pares i es lliuressin a famílies de grangers hongareses.

Un bon dia... van aparèixer els soldats amb carros i es van endur tots els nens, des dels que acabaven de deslletar fins als que s'acabaven de casar, encara amb el vestit de nuvi, dels gitanos. La desesperació d'aquella pobra gent és indescriptible. Els pares es llançaven als peus dels soldats i es penjaven dels carros que se'ls enduien els fills. Els van apartar amb pals i amb les culates dels rifles i, com que no van poder seguir els carros que duïen la seva pertinença més preuada, els seus fillets, molts pares es van suïcidar immediatament.

Font: Fullets informatius sobre la història dels romà

- Durant el segle XIX, es van començar a desenvolupar les teories eugenèsiques i racistes i es va començar a acceptar com a "fet científic" per part d'escriptors influents i alguns governs. A moltes persones els semblava que els oferia una justificació per tractar de manera diferent aquelles persones que simplement "semblaven diferents" o que no se les considerava "nadius" d'un país o una regió concrets.

Aquestes teories ara s'han desacreditat per complet, però van tenir un paper important a l'hora de donar forma a moltes actituds i polítiques relatives a la població rom (i altres). Una publicació influent va ser L'home delinqüent, de l'italià Cesare Lombroso, que va veure la llum el 1876. Lombroso suggeria que la "predisposició genètica" era la raó per als suposats actes delictius dels gitanos.

- El 1926, es van prendre les empremtes digitals de tots els romà de més de 14 anys residents a Burgenland (Àustria). A partir del 1928, la policia d'Eisenstadt (la nova capital de Burgenland) tenia el que s'anomenava Zigeunerkartothek ("l'arxiu de targetes dels gitanos"), que incloïa entrades d'uns 8.000 romà.

1. Les relacions sexuals entre gitanos i alemanys constitueixen una ofensa de deshonra racial.
2. Els gitanos no poden anar a l'escola pública de primària.
3. L'esterilització dels gitanos n'hauria d'aturar la reproducció.
4. S'han de dur a terme amb regularitat escorcolls de cases i d'individus.
5. S'han de derrocar les cabanes dels gitanos (una deshonra cultural) i se'ls ha d'allotjar en barraques de camps de treball.
6. Als camps de treball, els gitanos treballen com un grup tancat.
7. Els està prohibit exercir professions independents a fora del camp de treball.
8. Està prohibit que els gitanos portin armes.
9. Es fomenta l'emigració voluntària.

Extret d'El problema gitano. Memoràndum del cap de Govern de la Província de Burgenland (1938)

- El 1927, la primera **República Txeca** (1918-1938) va aprovar la Llei dels gitanos errants, que restringia els moviments dels romà i els forçava a demanar la identificació i el permís si volien dormir fora de casa.

El genocidi dels romà

Els anys que van precedir la Segona Guerra Mundial, i també durant la guerra, la discriminació i les polítiques injustes contra els romà van arribar a la cúspide. Es va sotmetre els romà als mateixos tractaments que a la població jueva i l'objectiu oficial de les polítiques dels governs nazis era completar l'eliminació de tots els romà dels territoris que controlaven. Altres països els van ajudar en la consecució d'aquest objectiu.

- Vegeu la informació sobre el genocidi dels romà a la pàgina 66
- Vegeu Right to remember (Dret a recordar, a www.coe.int/youth/roma) per a una explicació més detallada sobre el genocidi dels romà, que inclou activitats per als joves.

4 Drets humans

Tots els romà haurien d'acceptar que per tal d'aprofitar les possibilitats que els oferim, hem d'oblidar les divisions internes quan el que hi ha en joc és la protecció dels nostres drets. Ens hem d'aixecar, posar-nos drets i lluitar pels nostres drets amb una única veu.

Rita Izsák, experta independent sobre qüestions de les minories de l'ONU

Els drets humans han existit durant molts segles, però el reconeixement internacional de la seva importància no va sorgir fins al 1948, un cop va quedar clar l'abast de la Segona Guerra Mundial i de l'Holocaust.

Un dels aspectes que van caracteritzar l'Holocaust va ser que es va classificar determinats grups (inclosos els romà) com a "inferiors" o "menys humans". Aquesta classificació es va emprar per justificar un programa que tenia com a objectiu final l'eliminació del grup per complet.

La naturalesa brutal dels crims, juntament amb els horrors de la guerra, va fer que el món es mobilitzés pel xoc que va suposar. Un cop acabada la guerra, els països de les Nacions Unides, acabada de fundar, es van reunir per escriure l'esborrany de la Declaració Universal dels Drets Humans. El primer article deixa ben clar que ningú, ni cap grup, no s'ha de concebre mai com a inferior. Ningú no s'ha de veure com inferior a un humà. Ningú no s'ha de sotmetre mai més a un tractament així.

Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i drets.

Article 1, Declaració Universal dels Drets Humans

Tots els països ara han signat la Declaració Universal dels Drets Humans i molts altres tractats que descriuen els drets amb més detall. Aquests tractats són diferents de les lleis normals que els individus han d'obeir, ja que imposen normes als governs. L'Estat, que inclou el govern i altres organismes oficials, és qui assumeix la principal responsabilitat per garantir que es respecten els drets humans. Però cap govern no ho ha acabat d'aconseguir del tot.

Els drets humans se centren en el fet que tothom és una persona, mereixedora de respecte. Eliminen les fronteres artificials que ens fan fer judicis sobre grups sencers de persones i ens recorden que els grups estan constituïts per éssers humans individuals. Respectar els drets humans significa no tractar mai una persona com a menys important o "menys humana" que una altra.

Antigitanisme i drets humans

A cada país, hi ha persones i grups de persones que pateixen només per la manera com els perceben els altres. Tanmateix, el grup classificat com a "gitanos" —els romà—, destaca no solament perquè la discriminació sovint és més profunda i nociva, sinó també perquè és un grup que experimenta múltiples violacions dels drets humans a tots els països d'Europa. L'antigitanisme és una forma de racisme i gairebé inevitablement comporta la discriminació.

Europa té una història vergonyosa de discriminació i greu repressió dels romà. Encara hi ha prejudicis molt estesos contra ells en molts països del nostre continent.

Thomas Hammarberg, excomissionat pels Drets Humans del Consell d'Europa

La discriminació per si sola constitueix una violació dels drets humans i està expressament prohibida en cada tractat dels drets humans. No obstant això, el problema amb l'antigitanisme no és solament que els romà siguin tractats de manera diferent als no-romà; és que la idea que els romà són "diferents" comporta tota una sèrie d'altres violacions. Les comunitats de romà solen experimentar violacions dels seus drets a l'habitatge, a la feina, a l'educació, a la sanitat, a la llibertat de viure sense tractaments inhumans o degradants i fins i tot a la vida.

Sovint, aquestes violacions es consideren "acceptables" per part de les autoritats estatals i de molts membres del públic. Els punts de vista racistes sobre els romà s'empren com a justificació per a un tractament injust o agressiu. Aquesta mena de tractaments no són mai justificables.

Qualsevol persona pot prevaler-se de tots els drets i de totes les llibertats que aquesta declaració proclama, sense cap distinció de raça, de color, de sexe, de llengua, de religió, d'opinió pública o d'altra mena, d'origen nacional o social, de fortuna, de naixement o de qualsevol altra classe...

Article 2, Declaració Universal dels Drets Humans

Fets clau sobre els drets humans

Exemples d'assumptes dels drets humans

Les lleis dels drets humans no solament estableixen principis generals, com ara la igualtat i la no-discriminació o el respecte a la dignitat individual i humana, sinó que també descriuen en detall les àrees concretes de les vides individuals que necessiten de la protecció de l'Estat. Gairebé totes les injustícies a les quals s'ha d'enfrontar habitualment la població rom es poden considerar una violació d'un d'aquests drets o de més d'un.

Experiències habituals dels romà	Possibles drets en perill
Brutalitat policial	Dret a la vida si el resultat és la mort
	Dret a viure sense tractaments inhumans ni degradants si l'agressió és molt greu
	Dret a la vida privada
	Dret a un judici just si l'agressió és un intent d'extreure una confessió
Discurs de l'odi / agressió racista	Dret a la vida privada
	Dret a viure sense tractaments inhumans ni degradants si l'agressió té conseqüències molt greus
	Dret a la vida si el resultat és la mort (inclòs el suïcidi)
No s'aconsegueix investigar els delictes	Dret a un judici just
	Altres drets que depenen de la naturalesa del delictes i de l'impacte en la víctima (per exemple, si la víctima va ser assassinada, el dret a la vida també està en dubte)
Injustícia en el procediment o la sentència judicials	Dret a un judici just
	Altres drets que depenen de la naturalesa del delictes i de l'impacte en la víctima
Desallotjaments forçosos	Dret a la vida privada i familiar
	Dret a l'habitatge
Segregació a les escoles	Dret a l'educació

Experiències habituals dels romà	Possibles drets en perill
Provisió d'una assistència mèdica desigual o inadequada	Dret a la sanitat
	Dret a la vida privada si la persona pateix pèrdua de la dignitat personal com a resultat del tractament que li dispensen (o no li dispensen)
	Dret a viure sense tractaments inhumans ni degradants si el sofriment és molt greu
Esterilització forçosa	Dret a la vida privada
	Dret a viure sense tractaments inhumans ni degradants si l'impacte és greu
	Dret a la vida si el resultat és la mort (inclòs el suïcidi)
Arrest sense el procés degut	Dret a la llibertat (pot incloure l'arrest en institucions mentals)
	Dret a un judici just si no se segueix el procediment adequat

A més dels drets que s'han enumerat, tots els exemples de la taula anterior són susceptibles de comportar una violació del dret a viure sense discriminacions. Aquest dret està protegit per la Convenció Europea de Drets Humans i per tots els tractats de drets humans internacionals principals.

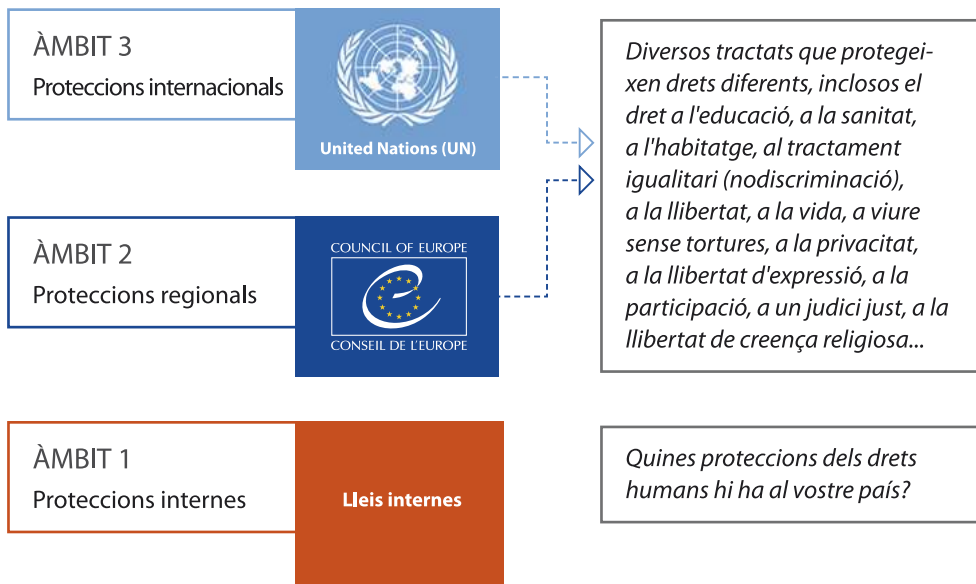
Els drets humans i les lleis

La idea que els éssers humans tenen drets existeix des de fa segles. Ha estat una concepció que ha motivat lleis per protegir i apoderar els individus de totes les cultures i totes les eres.

Al segle XX, els drets humans van passar a formar part del dret internacional. Aquestes lleis obliguen els governs de tot el món a tenir cura de les persones de la seva jurisdicció. Molts països també han fet de les lleis dels drets humans part integral del seu sistema legal intern. Això fa que les lleis siguin més fàcils de fer complir i els drets molt més fàcils de defensar.

Tres àmbits de protecció

Els drets humans solen estar protegits per la constitució d'un país o per altres lleis estatals concretes. Tanmateix, encara que el vostre país no ofereixi la protecció de tots els drets humans, també hi ha lleis regionals o internacionals que segurament el vostre govern ha signat i que té el deure de respectar!

En general, les proteccions en àmbits més "baixos" és més fàcil que siguin útils (i eficaces) que les proteccions en àmbits més "elevats". Els governs paren més atenció als sistemes de tractats del Consell d'Europa que no pas de l'ONU; i solen parar més atenció a la legislació interna que no pas a les lleis d'àmbit europeu.

Animeu els participants a descobrir quins drets queden protegits per les lleis estatals del seu país i quins tractats internacionals té signats el seu govern.

Tractats clau

Tractats en l'àmbit internacional (ONU)

- La Declaració Universal dels Drets Humans de l'ONU (UDHR, per les seves sigles en anglès) es va redactar el 1948, immediatament després de la Segona Guerra Mundial. Ha estat acceptada per tots els governs del món i estableix els drets bàsics i els principis fonamentals que s'han de trobar a cada tractat sobre els drets humans següents.

- L'Assemblea General de l'ONU va adoptar el Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics (ICCPR, per les seves sigles en anglès) el 1966. Estén els drets civils i polítics que s'estableixen a l'UDHR.
- L'Assemblea General de l'ONU va adoptar el Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals (ICESCR, per les seves sigles en anglès) al mateix temps que l'ICCPR. Dóna cobertura a la resta de drets de l'UDHR.

L'UDHR, l'ICCPR i l'ICESCR conjuntament formen la Carta Internacional dels Drets Humans.

Tractats en l'àmbit regional (Consell d'Europa)

El Consell d'Europa, i en menor mesura la Unió Europea, van crear el marc dels drets humans europeus i són qui els controlen.

Els dos tractats clau en l'àmbit europeu divideixen els drets de l'UDHR de manera similar als dos pactes internacionals que hem esmentat amb anterioritat, tot i que els tractats europeus es van adoptar abans.

La Convenció Europea de Drets Humans (ECHR, per les seves sigles en anglès)

L'ECHR es va adoptar el 1953 i conté gairebé els mateixos drets que els que es descriuen a l'ICCPR. El Tribunal Europeu de Drets Humans es va establir el 1959 per supervisar el compliment de la Convenció per part dels estats membres del Consell d'Europa. La presència d'aquest tribunal dóna molta força al tractat de l'ECHR. S'han portat molts casos que tracten les violacions dels drets dels romà davant d'aquest tribunal.

- Per a més informació sobre l'ECHR i el Tribunal Europeu vegeu el capítol 4.3 del manual Compass (www.coe.int/compass).

El 2007, el Tribunal Europeu va dictar sentència sobre un cas contra la República Txeca relacionat amb uns nens romà que havien estat assignats a "escoles especials" destinades a infants amb discapacitats en l'aprenentatge. Els nens reclamaven que aquella assignació no estava justificada i que rebien una educació inferior. Això significava que se'ls negava l'accés a l'educació secundària. El Tribunal va dictaminar que allò era una violació del dret a l'educació (article 2, protocol 2) i una violació del dret a viure sense discriminació (article 14). (D.H. i altres contra la República Txeca)

"Va ser una llarga batalla, però ho tornaria a fer i tornaria a lluitar, encara que tardés 20 anys. Estic contenta que altres nens tinguin l'oportunitat de rebre una educació igual que els altres." (...) "Hi ha hagut un lleuger canvi en les actituds dels professors envers els alumnes romà [des del judici]. Abans, aquests nens no els importaven. Ara, els tracten correctament i els parlen, encara que els professors i el director siguin els mateixos. El que no ha canviat és la qualitat de l'educació."

Darina Balazova, mare d'un dels sol·licitants

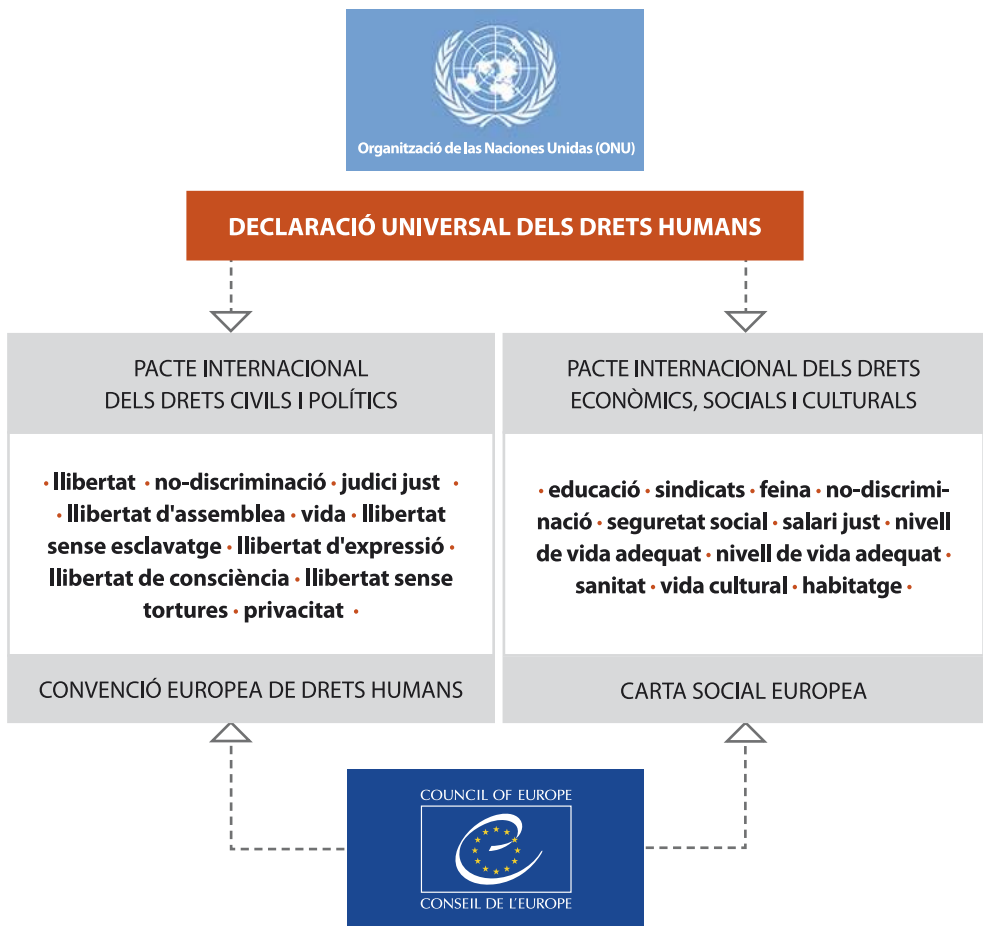
La Carta Social Europea (CSE)

La CSE es va adoptar el 1961 i conté pràcticament drets idèntics als que hi ha a l'ICESCR. El tractat és menys poderós que l'ECHR, ja que els drets que protegeix aquesta carta no es poden dur al Tribunal Europeu. En canvi, els drets se supervisen per un comitè que considera els informes que els entreguen els governs (i de vegades altres actors, com les ONG). Aquest comitè es coneix amb el nom de Comitè Europeu de Drets Socials.

Igual que amb l'ECHR, s'han presentat moltes queixes relatives als drets dels romà a examen de la Carta Social Europea i s'ha descobert que hi havia molts governs que la infringien.

- L'activitat "Drets d'habitatge" examina una queixa presentada contra el Govern italià en relació amb els campaments romà.

Quins drets?

Altres tractats que protegeixen grups o interessos especials

En l'àmbit internacional, l'ONU ha desenvolupat determinats tractats que donen una protecció addicional a grups concrets. Aquests tractats inclouen:

- Convenció Internacional sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació Racial
- Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra les Dones
- Convenció sobre els Drets de l'Infant (CRC, per les seves sigles en anglès)
- Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat

En l'àmbit europeu, hi ha dos tractats que són d'una importància particular per al poble rom:

- La Convenció Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals
- La Carta Europea per a les Llengües Regionals i Minoritàries

Com utilitzar els drets humans a la feina

No cal que siguem advocats per poder utilitzar els drets humans! Podem fer servir les "promeses" que els governs han fet de respectar els drets humans com a palanca per garantir unes proteccions millors per a aquells grups que en pateixen les violacions. A vegades això es pot fer emprant mecanismes legals (potser amb l'ajut de les ONG o d'altres organitzacions). Tanmateix, es pot abordar el control de l'actuació dels funcionaris públics o el foment del canvi des de molts angles. Per exemple:

- Avisant els funcionaris que esteu al corrent dels vostres drets
- Avisant els funcionaris que el seu comportament pot constituir una violació dels drets humans
- Amenaçant que buscareu l'assessorament expert (o legal) si el comportament no canvia
- Informant dels casos de la infracció dels drets humans les organitzacions de drets humans (i animant-les a utilitzar la seva influència)
- Fent públics els casos de la infracció dels drets humans i establint la relació amb els tractats o les lleis que infringeixen
- Fent públiques les sentències del Tribunal Europeu o les decisions d'altres organismes dels tractats perquè la gent sàpiga que el govern ha estat infringint la llei
- Informant altres persones (amics, família, veïns) sobre els drets humans

Vegeu les pàgines 169 i 170 ("Maneres d'influir") per descobrir altres maneres per fer pressió en diversos actors de la societat.

El meu objectiu sempre ha estat eradicar el racisme i la discriminació que moltes persones de la nostra minoria han sofert. M'identifico personalment amb la seva humiliació.

Romani Rose, activista rom

5 Termes clau

Antigitanisme

La paraula "antigitanisme" s'empra per descriure actituds, comportaments i estructures que estan en contra dels "gitanos". És important recordar que el terme "gitano", tal com passa també amb la paraula "raça", no descriu realment un grup que es pugui definir amb un conjunt de característiques físiques. Així doncs, l'antigitanisme descriu actituds, comportaments i estructures que van contra els romà. Sovint, això implica etiquetar els romà com a "gitanos" (amb totes les associacions negatives que pugui implicar aquest terme).

Discriminació

La discriminació se sol definir com a "tractament o consideració desfavorable". És el terme oposat a igualtat. Quan un grup concret de persones no pot gaudir plenament dels seus drets humans, això constitueix una discriminació. La discriminació pot ser directa, indirecta o estructural.

La discriminació és una violació dels drets humans.

Discriminació directa

Es dona quan algú és tractat injustament com a resultat d'una política o una decisió que s'aplica directament a "persones d'aquesta mena". Per exemple:

- "No s'examina mèdicament els romà!"
- "No acceptem immigrants en aquesta escola!"
- "Tots els romà ens han de donar les seves empremtes digitals!"
- "Les dones hauran de passar una prova física per poder accedir a aquest lloc de treball. Els homes, no."

Discriminació indirecta

Es dona quan una política o una decisió té un efecte desfavorable respecte a determinats membres de la població, encara que sembli "raonable" i no se'ls anomeni directament. Per exemple:

- "No tractarem persones que no tinguin una adreça permanent." (Discrimina els sense sostre i potser els qui cerquen asil, els romà, els immigrants, etcètera.)
- "No s'oferiran més llocs per a campaments i els assentaments il·legals seran derrocats." (Discrimina els romà sense anomenar-los.)
- "Les entrevistes tindran lloc al cinquè pis. No hi ha ascensor." (Discrimina les persones amb discapacitat.)

Discriminació estructural/institucional

Es dóna quan el racisme o la discriminació està molt arrelat en una organització o societat. Les polítiques i les pràctiques discriminen indirectament alguns grups perquè s'han dissenyat sense tenir en compte les necessitats concretes de determinats grups. No cal ni que les persones s'adonin que discriminen determinats grups: creuen que estan desenvolupant polítiques justes. Per exemple:

Si no hi ha dones (o romà o musulmans...) representants al Parlament, és probable que les lleis no reflecteixin les necessitats o els interessos d'aquests grups. Serà més difícil que les dones / els romà / els musulmans siguin escollits per al Parlament per tal que canviïn aquestes lleis; les persones pensaran que els romà / les dones o qui sigui no són "tan bons" com els altres perquè no poden ser elegits i això retroalimentarà els prejudicis existents (i fer que encara sigui menys probable que els altres els votin).

Si hi ha pocs representants romà en les forces policials i les estadístiques criminals semblen mostrar que els romà estan més representats en la població delinqüent, és probable que la població (i la policia) pensin que això reflecteix una autèntica "naturalesa delictiva". És més probable que la policia sospiti dels romà quan es produeixi un delicte i és més probable que els arrestin amb pocs fonaments, i això també farà (és força raonable) que la policia sospiti més dels romà. La confiança es trenca i això alimenta els prejudicis existents.

"Gitano"

La paraula "gitano" moltes vegades s'empra d'una manera despectiva per part de les persones que no ho són. De fet, no hi ha un únic grup de "gitanos" i aquelles comunitats a les quals se sol etiquetar així tendeixen a classificar-se de manera diferent. Molts es veuen a si mateixos com a romà.

Drets humans

Els drets humans són normes morals acordades universalment i que cada govern s'ha compromès a respectar, protegir i complir. Els drets humans pertanyen a tothom i no els els poden prendre mai, encara que alguns estiguin restringits, per exemple, quan sigui necessari protegir l'altra gent o la societat en conjunt.

Els drets humans defineixen els mínims que tothom necessita per viure una vida de dignitat. Cada govern té l'obligació d'assegurar que tothom té aquests mínims garantits.

Prejudici

Un prejudici és una creença, una opinió o un judici sobre algú que no es basa ni en la raó ni en l'experiència real.

Exemples de prejudicis poden ser: "Les dones són més amables que els homes"; "Els discapacitats són estúpids"; "Els africans són mandrosos"; "Els romà són tots uns criminals".

Racisme

El racisme és la creença que els membres de "races" diferents presenten unes característiques, unes habilitats o unes qualitats específiques d'aquella "raça". El racisme gairebé sempre implica la idea que algunes "races" són superiors i algunes, inferiors.

L'antigitanisme és una forma de racisme.

És important recordar que el racisme es basa en una creença falsa: no s'ha descobert que hi hagi diferències físiques comunes entre "races" i la idea ara s'empra per parlar només d'identitats socials o culturals diferents. Per exemple, no hi ha una característica física (o mental) que sigui compartida per tots els romà i que no la posseeixin la resta de grups ètnics.

[E]l terme "discriminació racial" significa qualsevol distinció, exclusió, restricció o preferència basada en la raça, el color, l'ascendència o l'origen nacional o ètnic que tingui la intenció o l'efecte d'anul·lar o impedir el reconeixement, el gaudi o l'exercici, des d'una posició igualitària, dels drets humans i de les llibertats fonamentals en el camp polític, econòmic, social, cultural o qualsevol altre camp de la vida pública.

Convenció Internacional sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació Racial

Romà

El terme "rom" s'empra al llarg d'aquesta publicació per fer referència als grups rom, sinte, calé i afins d'Europa, inclosos els nòmades i els grups de l'Europa de l'Est (dom i lom). S'hauria d'entendre que cobreix tota l'àmplia diversitat dels grups descrits, incloses les persones que s'identifiquen com a gitanos.

El terme "romaní" a vegades també s'empra per fer referència a una persona d'origen rom.

Romafòbia

La romafòbia és la por, l'antipatia o l'odi envers els romà. Està molt relacionada amb l'antigitanisme.

Estereotips

Els estereotips són creences comunes sobre grups concrets i tant poden ser positius com negatius (o neutrals). Tot i que els estereotips poden ser útils, cal recordar que són generalitzacions i no sempre seran veritat per a cada cas individual!

Exemples d'estereotips poden ser: "Els homes són més forts que les dones"; "Els futbolistes corren molt ràpid"; "Els cignes són blancs"; "Als romà no els agrada viure en cases".

6 Activitats

El racisme i la discriminació només s'inclouen a la llista de temes si es tracta del tema principal. Totes les activitats tracten el racisme i la discriminació d'alguna manera.

Taula d'activitats

	Títol	Temes	Grau	Temps (min.)
1	Espectadors	Genocidi dels romà, responsabilitat, espectador, solidaritat	3	90
2	Gestió de l'odi	Discurs de l'odi, maltractament, llibertat d'expressió, empatia	3	90
3	Lluitadors pels drets dels romà	Drets dels romà, activisme, models de conducta, cultura	2	90
4	Nen estranger	Drets humans, educació, discurs de l'odi	4	90
5	Bones notícies,males notícies	Sanitat, drets humans, dret a la sanitat, desigualtat	1	60
6	Bones relacions	Conflicte, mediació, relacions en la comunitat, negociació	3	120
7	Drets a l'habitatge	Dret a l'habitatge, drets humans, Carta Social Europea	4	120
8	Escultures humanes	Drets humans, joves, pobresa, desavantatge social	1	60
9	Bingo rom	Història dels romà, minories, cultura, identitat	2	60
10	Diversió enganxosa	Identitat, estereotips, prejudicis	1	90
11	Fes un petit pas endavant	Drets humans, joves, desigualtat, desavantatge social	2	60
12	Digues-ho pel seu nom	Mitjans de comunicació, xarxes socials, comunicació, estereotips	3	120
13	Deu coses	Semblança, diversitat, identitat	1	45
14	Recordem	Genocidi dels romà, commemoració, empatia, víctimes	3	90

	Títol	Temes	Grau	Temps (min.)
	Quatre passos per a l'acció			
15	Què veiem i què ens agradaria veure	Vigilància policial, drets humans, poder, cossos policials	2	60
16	Maneres d'influir	Prejudici, persuasió, comunicació, influència	3	60
17	Fites importants	Estratègia, canvi, activisme, influència	4	180
18	Planificació d'una acció	Estratègia, planificació, consens, organització	2	n/ad

Taula dels recursos d'informació prèvia

Recursos d'informació prèvia	Activitats rellevants	Pàgina
Després del genocidi dels romà	Recordem, Espectadors, Gestió de l'odi	156
Drets de l'infant	Fes un petit pas endavant, Nen estranger, Escultures humanes	141
Gestió de l'odi	Gestió de l'odi	73
Discriminació en l'educació	Nen estranger, Fes un petit pas endavant	90
Drets de la sanitat	Bones notícies, males notícies	96
Llars, habitatge i drets humans	Drets a l'habitatge	118
Vigilància policial: testimonis personals	Què veiem i què ens agradaria veure (Quatre passos per a l'acció)	162
Vigilància policial i drets humans	Què veiem i què ens agradaria veure (Quatre passos per a l'acció)	164
Respostes al bingo rom	Bingo rom	128

Recursos d'informació prèvia	Activitats rellevants	Pàgina
Genocidi dels romà: fets clau	Espectadors, Recordem	66
Població rom que es calcula que hi ha a Europa	Bingo rom (i altres)	179
Els estereotips i els romà	Diversió enganxosa, Lluitadors pels drets dels romà	133
Models de conducta rom (targetes de l'activitat "Lluitadors pels drets dels romà")	Lluitadors pels drets dels romà, Diversió enganxosa, Bingo rom	80
Maneres d'influir	Quatre passos per a l'acció	169

Espectadors

Resum

Aquesta activitat de mapatge analitza el paper de la població no rom durant el genocidi dels romà. Els participants tenen en compte la contribució de les actituds racistes a aquests actes execrables.

Temps:	90 minuts
Complexitat:	Grau 3
Mida del grup:	De 12 en endavant

Conceptes clau

Genocidi dels romà de l'Holocaust
racisme minoria espectadora

Objectius

- Fer que les persones siguin més conscients del genocidi dels romà.
- Reflexionar sobre les responsabilitats dels "espectadors" dels fets execrables.
- Explorar algunes de les conseqüències de les actituds racistes molt esteses.

Materials

- Paperògraf i retoladors per a cada grup petit.

Preparació

- Si els participants no estan familiaritzats amb el genocidi dels romà i com van patir els romà, us recomanem que destineu més temps a aquesta activitat o que la feu com a activitat de seguiment, per exemple, de l'activitat "Recordem" de la pàgina 152.
- Feu còpies del full per entregar de la pàgina 64. Necessitareu com a mínim un full per a cada grup petit.

Instruccions

Opcional: si els participants no estan familiaritzats amb el genocidi dels romà

1. Demaneu als participants que recordin el que saben sobre el genocidi dels romà. Utilitzeu informació del material d'informació prèvia de la pàgina 66 si us cal.

Activitat principal

2. Pregunteu als participants si creuen que un fet així podria passar avui en dia. Com s'imaginen que la població no rom reaccionaria si el govern anunciés que s'ha de deportar i després matar tots els romà?
3. Llegiu en veu alta o repartiu còpies del full per entregar núm. 1 als participants que hi ha al final d'aquesta activitat (pàgina 64). Demaneu-los que anomenin algunes de les persones

no romà que s'esmenten en aquest fragment que sabien què passava i no van fer-hi res. Podríeu cridar l'atenció sobre els passatgers de tren que llançaven paquets de menjar a dins del camp.

4. Recolliu dos o tres exemples del grup; llavors demaneu als participants que treballin en petits grups per ampliar la llista, emprant informació del text o coneixements que puguin tenir sobre què va passar. Haurien de pensar sobre les persones que ho haurien d'haver "sabut".

CONSELLS:

Animeu els participants a pensar en general, imaginant-se que un fet així passés avui en dia i com se n'arribarien a assabentar. Les seves llistes poden incloure algun dels elements següents:

- Periodistes als diaris
- Tots els lectors de diaris
- Psicòlegs que van fer una recerca i totes les altres persones que l'han llegida
- Testimonis oculars a les visites dels psicòlegs, inclosos els veïns
- Els conductors dels trens
- Tots els passatgers que no van llençar menjar als reclusos del camp
- Els guardes del camp i altre personal que hi treballava
- Els que van detenir els reclusos i els van acompanyar fins al camp
- Els qui van ser testimonis de les detencions o del viatge
- Els qui van veure les cases buides dels romà o que en van notar l'absència
- Els familiars i els amics de qualsevol persona que s'ha enumerat
- ... i així successivament.

5. Demaneu als grups que presentin els seus resultats en forma d'un "mapa" de la comunitat: una gran imatge dels diversos observadors, tot indicant com se'n van assabentar.
6. Doneu als grups uns 20 o 30 minuts per fer la tasca; llavors ajunteu-los a tots i compareu els resultats.
7. Distribuiu els "mapes" per tota l'aula i convideu els participants a passejar-s'hi i a observar-los.

Extracció de conclusions

Utilitzeu algunes de les preguntes següents per extreure les conclusions de l'activitat.

Preguntes generals sobre l'activitat

Parleu breument sobre els mapes que hagin dibuixat els grups i comenteu les diferències que hi trobeu.

- Ha estat fàcil descobrir les persones que "ho haurien d'haver sabut"?
- Eren més o menys persones del que hauríeu esperat?

Preguntes relacionades amb el genocidi

- Què creieu que hauria passat si totes les persones que heu anotat s'haguessin negat a participar en el genocidi o s'haguessin oposat al que s'estava fent?
- Per què creieu que molta gent no s'hi va oposar?
- Creieu que s'hi hauria oposat molta més gent si el grup no hagués estat els romà sinó "totes les persones baixes" o "tothom amb el cognom començat per la lletra be"?
- Com creieu que us hauríeu comportat si haguéssiu viscut mentre es duia a terme el genocidi?

Podríeu llegir el segon full per entregar als participants per il·lustrar que alguns membres de la població van protestar i van donar un suport actiu als romà. N'hi ha molts més exemples documentats.

Preguntes relacionades amb l'antigitanisme avui en dia

- Què faríeu si s'anunciés un programa com aquest avui? Faríeu res per protestar?
- Com creieu que es deuen sentir avui en dia els romà, sabent que es va perseguir les seves famílies d'aquesta manera?
- Creieu que s'ha fet prou per part de la comunitat no rom per reconèixer el mal provocat?
- Podeu pensar en algun exemple de discriminació massiva contra els romà avui que conegeu o que hagueu presenciat directament?
- Us hi va oposar o va protestar? Per què o per què no?

Suggeriments per al seguiment

- Suggeriu als participants que s'imaginin d'aquí a 100 anys, fent la mateixa activitat per examinar de quina manera la població no rom va respondre al racisme contra els romà avui. Quins exemples poden trobar que les futures generacions veuran com a inacceptables? A qui podrien identificar com a responsable per protestar contra les violacions?

- Utilitzeu algunes de les activitats del manual Right to remember (<http://enter.coe.int/roma/Media/Files/Right-to-Remember-A-Handbook-for-Education-with-Young-People-on-the-Roma-Genocide>) per aprofundir en el coneixement del genocidi dels romà.
- Suggeriu que el grup organitzi el seu propi acte de commemoració per atreure l'atenció d'un públic més ampli sobre aquest fet.

Més informació

- Vegeu el material d'informació prèvia "Genocidi dels romà: fets clau" (pàgina 66) per conèixer informació bàsica sobre el genocidi dels romà.
- Vegeu el material d'informació prèvia "Després del genocidi dels romà" per conèixer informació sobre la manca de reconeixement i compensació pels crims comesos contra els romà.
- Vegeu el manual Right to remember si voleu més informació, recursos i activitats sobre el genocidi dels romà. Disponible a <http://enter.coe.int/roma/Media/Files/Right-to-Remember-A-Handbook-for-Education-with-Young-People-on-the-Roma-Genocide>.

Fulls per entregar

Full per entregar núm. 1

"Fos quin fos el grau de coneixement o d'ignorància reals entre la població civil alemanya durant la Segona Guerra Mundial sobre el transport i l'assassinat de milions de jueus alemanys i no alemanys a Europa, la reclusió inicial dels romà no es va amagar a ningú. Es van construir camps de concentració als afores de la capital i uns quants diaris berlinesos no solament van cobrir la reclusió dels sintes i els romà, sinó que fins i tot en van fer mofa a les seves columnes. Els psicòlegs encarregats de la recerca racial feien visites oficials a Marzahn per estudiar com jugaven els nens romà i gravar-ne moltes escenes. Una de les vies principals de tren passava pel costat del camp i els pocs supervivents recorden que els passatgers d'aquells trens que es compadien de la seva situació, i que sabien o sospitaven que els romà confinats sobrevivien només amb les racions mínimes, de tant en tant els llançaven paquets de menjar a dins del recinte del camp quan el tren hi passava pel costat."

Katie Trumpener, El temps dels gitans: Un poble sense història, a Narratives d'Occident

Full per entregar núm. 2: Exemples de resistència per part dels no-romà

Un agent de policia

"Amb l'ajut d'amics i veïns, alguns sintes i romà van aconseguir escapar de la deportació imminent per sota terra. A vegades els avisaven agents que de manera intencionada endarrerien o eludien l'execució de les ordres de deportació. Paul Kreber, que treballava per a la policia de Wuppertal, n'era un. Es negava a dur a terme ordres de deportació i ajudava els perseguits a fugir."

Font: www.sintiundroma.de

Un oficial del camp

"El darrer Lagerführer... al camp gitano [d'Auschwitz] va ser en Bonigut... No estava d'acord amb les tàctiques de les SS. Era molt bon home. El 15 de maig de 1944, se'm va acostar i em va explicar que la situació al camp gitano estava malament. S'havia pres la decisió de liquidar el camp gitano... I en aquell camp se n'hi comptaven 6.500. Bonigut va recomanar que n'informés els gitanos de la més absoluta confiança. Em va recomanar que els avisés que no anéssim com xais a l'escorxador"...

"L'endemà, el Lagerführer se'm va acostar i... em va ordenar que escrivís una llista dels gitanos que havien servit a l'exèrcit alemany i havien rebut una condecoració. La llista també incloïa les famílies d'aquells gitanos, així com les famílies dels qui encara estaven en servei actiu... La llista contenia els noms d'un 3.200 homes, dones i nens. Uns quants dies més tard, una comissió constituïda per homes de les SS del Departament de Política van arribar al camp. A la comissió també hi era el Dr. Mengele. Es va reunir a tots els gitanos de la llista a la porta d'entrada. Se'ls va permetre que s'enduguessin totes les pertinences, com ara la roba, les olles i les paelles, i coses per l'estil."

Tadeusz Joachimowski, presoner polonès i treballador de Zigeunerlager

El genocidi romà: fets clau

El genocidi dels sintes i els romà es va perpetrar a causa del mateix motiu d'obsessió racial, amb la mateixa premeditació, amb la mateixa voluntat d'exterminació sistemàtica i total que el genocidi dels jueus. Famílies senceres, des dels més joves fins als més grans, van ser sistemàticament assassinades dins de tota l'esfera d'influència dels nacionalsocialistes.

Roman Herzog, president de l'Alemanya Federal, 16 de març de 1997

- Centenars de milers de romà europeus van ser assassinats a causa del programa nazi. Les xifres exactes no es coneixen, ja que sovint no es registraven les morts, no es registraven com a morts de romà o bé molts dels registres que hi havia s'han perdut o destruït.
- La majoria d'experts estan d'acord a afirmar que com a mínim se'n van matar mig milió, que suposen entre el 70 i el 80% del total de la població rom de la regió en conjunt. N'hi ha d'altres que creuen que les xifres són molt superiors i que podrien arribar al milió i mig.
- La població rom va ser l'objectiu del règim nazi de la mateixa manera que el poble jueu: tenien la intenció d'aniquilar-los per complet.
- Al principi, la raó oficial donada era la suposada "criminalitat" o "naturalesa antisocial" dels romà, però sempre hi va haver un element racial subjacent que es va anar fent cada vegada més explícit a mesura que l'Holocaust arribava al seu clímax. El 1938, ja s'havia establert la base "genètica": es podia detenir i deportar, o matar, algú si resultava que només un dels seus besavis era rom.
- Hi havia programes sistemàtics per traslladar els romà a camps o a zones segregades a tots els països sota control o ocupació nazis. Es va expulsar famílies senceres de romà de casa seva i se les va traslladar en massa a una mort gairebé segura.
- No solament van ser els nazis (o els alemanys) qui van perpetrar crims contra els romà. Als països aliats dels nazis, els territoris ocupats o els països sota el control nazi, l'administració, la deportació i sovint la mateixa mort es duia a terme sota el comandament del govern nacional, per part de funcionaris oficials. En alguns països, es va matar gairebé tota la població rom.

Causes de la mort

- Molts romà van morir a les càmeres de gas. El cas més infame va ser la liquidació de Zigeunerlager, el "camp gitano" d'Auschwitz-Birkenau. La nit del 2 d'agost de 1944, van conduir com ramats tots els romà que vivien al camp a les càmeres de gas i els van assassinar brutalment. Es van registrar gairebé 3.000 víctimes, inclosos homes, dones, nens i persones grans.
- Una gran quantitat de romà també van ser gasats en altres camps nazis. Fins i tot es van utilitzar nens romà com a conillots d'índies el gener de 1940 per al gas de cianur que més

tard s'empraria a les càmeres de gas. Aquesta va ser la primera matança en massa de l'Holocaust. Van assassinar 250 nens romà.

- Desenes de milers de romà també van morir com a conseqüència de la fam, l'esgotament o les malalties als camps de concentració, als guetos, als camps de treballs forçosos o altres llocs als quals se'ls va deportar. Als nens, als més grans i als discapacitats, així com als homes i dones joves en bones condicions físiques, gairebé no se'ls donava prou menjar ni aigua per treure's el fred del damunt; se'ls mantenia en unes condicions insalubres on les malalties s'estenien amb facilitat i no se'ls dispensava atenció sanitària. A més, se'ls forçava a fer unes feines dures i sovint als romà se'ls adjudicaven les tasques més àrdues en les pitjors condicions.

Gestió de l'odi

Resum

Aquesta activitat empra un conjunt de comentaris ofensius en un vídeo per reflectir el discurs de l'odi contra els romà. Els participants imaginem com se sentirien si en fossin els destinataris i debaten què es podria fer per abordar el problema.

Aquesta activitat empra un conjunt de comentaris ofensius en un vídeo per reflectir el discurs de l'odi contra els romà. Els participants imaginem com se sentirien si en fossin els destinataris i debaten què es podria fer per abordar el problema.

Temps: 90 minuts

Complexitat: Grau 3

Mida del grup: Màxim 20

Conceptes clau

**Discurs de l'odi agressió Internet
llibertat d'expressió racisme empatia**

Objectius

- Appreciar la prevalença i la violència del discurs de l'odi contra els romà
- Emfasitzar el fet amb els objectius de l'odi en línia
- Explorar maneres d'abordar el problema

Materials

- Paper de paperògraf i retoladors

Preparació

- Feu còpies del full per entregar de la pàgina 72.

NOTA:

- L'activitat s'ha dissenyat per a participants no romà de primària. Els comentaris utilitzats per a l'activitat són violents i no es recomana que els feu servir si hi ha participants romà.
- Si el vostre grup és íntegrament rom (o mixt), podríeu emprar una de les alternatives que es descriuen a la pàgina 70 per explorar l'experiència del discurs de l'odi dels participants i debatre com es pot abordar el problema.
- Si teniu un grup mixt, presteu molta atenció a la dinàmica de cada grup petit (i també a dins del grup en conjunt). Els participants romà necessiten sentir que poden parlar obertament sobre els seus sentiments amb els altres membres del grup (igual que qualsevol representant d'altres objectius habituals del discurs de l'odi).

Gestió de l'odi

Instruccions

1. Demaneu als participants què entenen per discurs de l'odi. El discurs de l'odi es pot donar en línia?
2. Complementeu les respostes dels participants amb informació de la pàgina 73. Pregunteu al grup si algú ha vist exemples de discurs de l'odi en línia o si l'han sofert en la pròpia pell.
3. Expliqueu que l'activitat analitzarà uns quants exemples desagradables de discurs de l'odi en línia contra els romà. Aquests exemples s'han extret de comentaris reals penjats en un vídeo de YouTube sobre un atac violent contra uns romà a la República Txeca. (Vegeu la pàgina 74 per a més informació.)
4. Dividiu els participants en grups petits, de quatre o cinc persones. Lliureu a cada grup una còpia del full per entregar de la pàgina 72 i demaneu-los que s'imaginin com seria llegir aquests comentaris si fossin romà. Recordeu-los que comentaris com aquests són molt habituals.
5. Doneu als grups entre 15 i 20 minuts per debatre les preguntes següents:
  - » Com us sentiríeu si llegíssiu aquests comentaris en línia? Penseu sobre la reacció immediata que tindríeu i les diferents emocions que sentiríeu.
  - » De quina manera creieu que afectaria el vostre comportament (tant en línia com fora de línia) respecte als no-romà el fet de llegir comentaris com aquests?
6. Torneu a reunir tots els participants i pregunteu-los els punts clau dels debats que han fet. Compareu breument els resultats dels diversos grups.
7. Pregunteu-los si pensen que comentaris així haurien d'estar permesos o si s'haurien de prohibir (potser per part de la llei). Quines raons hi ha per permetre'ls? Quines raons hi ha per prohibir-los?

CONSELLS:

- Oferiu-los informació prèvia sobre la llibertat d'expressió, si cal. (Vegeu la pàgina 73 per a més informació.)
- Recordeu als participants que comentaris com aquests que han vist no solament fan molt mal a cada rom, sinó que també poden ser incendiàries, ja que comporten ràbia i ressentiment a dins de la societat. Si escau, recordeu algunes de les maneres en què els participants han afirmat que els afectaria el comportament.

8. Demaneu als participants que es tornin a posar en grups i doneu a cada grup paper de paperògraf i retoladors. Expliqueu que haurien de debatre en grups les idees sobre com es podria abordar el problema del racisme contra els romà en línia.

9. Animeu-los a pensar en grups diferents als quals podrien arribar mitjançant les seves iniciatives, per exemple:

- » Les persones que pengen comentaris racistes
- » Els romà afectats pels comentaris
- » Les persones no romà que podrien llegir els comentaris
- » Els propietaris del lloc web (YouTube, en aquest exemple)
- » Els governs o els càrrecs públics

10. Demaneu als grups que pengin els fulls amb les seves idees per tota l'aula i doneu a tot-hom temps per caminar i observar els suggeriments dels altres grups.

11. Torneu a reunir el grup per extreure les conclusions.

Extracció de conclusions

Comenceu parlant d'algunes de les idees que s'han debatut a la darrera part de l'activitat:

- Ha estat fàcil pensar en les coses que podríeu fer?
- Quines idees creieu que serien més eficaces? Per què?
- Hi ha algunes coses que podríeu començar a fer ara mateix per abordar el problema del discurs de l'odi contra els romà en línia?
- Intentareu fer-ho? Per què o per què no?

Al final de l'activitat, plantegeu les preguntes següents als participants:

- Aquesta activitat t'ha canviat l'opinió sobre el discurs de l'odi contra els romà? Per què o per què no?

Alternatives

Si tots els membres del grup són romà (o és un grup mixt):

Opció 1

- En lloc d'emprar el full per entregar, podríeu destinar més temps al punt 2 i donar als participants l'oportunitat de debatre en grups petits la seva pròpia experiència del discurs de l'odi. Quan extragueu les conclusions d'aquest treball de grup (punt 6), potser necessitareu dedicar més temps per abordar les fortes emocions que poden haver sorgit al llarg d'aquestes discussions de grup:
  - » Debateu si hi ha mecanismes forts de superació que les persones puguin utilitzar per tal que aquests comentaris no els afectin el comportament ni l'actitud envers si mateixos.
  - » Parleu de si hi ha maneres que el grup es pugui convertir en un sistema de suport per als participants.

Els debats de grup al punt 8 (sobre els mecanismes per abordar el discurs de l'odi) llavors seran una manera constructiva de mostrar als participants que poden fer alguna cosa per solucionar el problema.

També podríeu mostrar als participants la pàgina de Facebook "Say NO to 'Say no to Roma Gypsies'". És una iniciativa contra la pàgina de Facebook anomenada "Say no to Roma Gypsies". Es va aconseguir eliminar la pàgina com a conseqüència de les queixes de racisme que es van enviar a Facebook.

Opció 2

- Podríeu fer servir l'activitat "Changing the game" de Bookmarks per explorar les actituds discriminatòries contra les dones. L'activitat analitza les persones que expressen odi contra les dones en línia, però ho podeu utilitzar per explorar el discurs de l'odi contra altres grups, com ara el col·lectiu LGBT, les persones amb discapacitat o fins i tot les comunitats no romà.

Suggeriments per al seguiment

- Els participants podrien desenvolupar algunes de les idees que se'ls hagin ocorregut a la darrera part de l'activitat i descobrir una estratègia per abordar l'odi contra els romà que puguin posar en pràctica.
- Presenteu-los la campanya No Hate Speech Movement (www.nohatespeechmovement.org) i animeu els participants a implicar-s'hi.
- Utilitzeu algunes de les activitats del Bookmarks per aprofundir en algunes de les qüestions al voltant del discurs de l'odi.

Més informació

- Vegeu les pàgines 73 i 74 amb la informació prèvia per als comentaris del full per entregar i per buscar informació sobre la llibertat d'expressió i el discurs de l'odi.
- Vegeu Bookmarks per a més detalls dels dos temes; en especial el capítol 5.1 sobre "Hate speech online" (discurs de l'odi en línia) i el capítol 5.3 sobre "Freedom of expression" (llibertat d'expressió).
- Vegeu el material d'informació prèvia "Genocidi dels romà: fets clau" (pàgina 66), que us dona context per als comentaris sobre Hitler i els nazis.

Full per entregar

The image shows a screenshot of a YouTube video's comment section. At the top, the YouTube logo and a search bar are visible. Below them, a dropdown menu is set to 'Top comments'. The comments are as follows:

- Comment 1:** 2 months ago. Text: "KILL ALL SCUM GYPSYS! IF THE GOVERMENT WONT DO IT THEY WILL DO IT!". Includes a profile picture of a man in a suit. Interaction: Reply, 1 like, 1 retweet.
- Comment 2:** 1 year ago. Text: "Kill all Roma gypsy scum. Regards from England.". Includes a profile picture of a person with blue hair. Interaction: Reply, 4 likes, 1 retweet.
- Comment 3:** 1 year ago. Text: "kill them all, bunch of rats". Includes a generic blue profile picture. Interaction: Reply, 3 likes, 1 retweet.
- Comment 4:** 10 months ago. Text: "Kill the gypsies for the sake of Romania's reputation!". Includes a generic blue profile picture. Interaction: Reply, 1 like, 1 retweet.
- Comment 5:** 8 months ago. Text: "we are not racist try to live here with them try it!!!! in cejl inside Bmo". Includes a profile picture of a person in a yellow shirt. Interaction: Reply, 1 like, 1 retweet.
- Comment 6:** 1 year ago. Text: "FUCK YOU RACIST CUNTS". Includes a profile picture of a person with dark hair. Interaction: Reply, 1 like, 1 retweet.
- Comment 7:** 3 years ago. Text: "@mauzoweiss get the fuck our from my country you fucking gypsy parasite >>> your place is in India you fucking begger". Includes a profile picture of a person in a dark setting. Interaction: in reply to [redacted].
- Comment 8:** 1 year ago. Text: "Fuck you! You don't have to deal with those gypsy fuckers. If you like them, take them all in your country! I don't need them!". Includes a profile picture of a blue cross icon. Interaction: in reply to [redacted].
- Comment 9:** 1 year ago. Text: "burn them all!". Includes a generic blue profile picture.
- Comment 10:** 3 years ago. Text: "We should have let Hitler and the Nazis finish the job i.e. exterminate the roma ppl. then we would not have this problem. the roma are not like the jews, jews contribute to society, the roma ppl are a burden to society who contribute nothing, and need to be eradicated from the face of the earth. they are pests, and pests like cockroaches, rats etc need extermination. Ps im not a nazi supporter, but they had the right idea killing these nuisance pests, these ppl are not human beings.". Includes a profile picture of a blue cross icon.

Gestió de l'odi

Definició del discurs de l'odi

[E]l terme "discurs de l'odi" s'ha d'entendre com que cobreix totes les formes d'expressió que estenguin, incitin, fomentin o justifiquin l'odi racial o altres formes d'odi basades en la intolerància, com ara: la intolerància expressada per un nacionalisme i un etnocentrisme agressius, la discriminació i l'hostilitat contra les minories, les persones que emigren i les d'origen immigrant.

Consell d'Europa, Comitè de Ministres, recomanació núm. (97) 20

El terme "discurs de l'odi" s'empra per cobrir una àmplia gamma de continguts:

1. Es pot utilitzar per descriure un comportament molt ofensiu o fins i tot amenaçador, així com comentaris que siguin "merament" ofensius. No hi ha un acord universal sobre on s'hauria de traçar la línia, però la definició del Consell d'Europa (anterior) agafa una interpretació àmplia.
2. Abraça més que només el "discurs" en el sentit comú i es pot emprar en relació amb altres formes de comunicació, com ara vídeos, imatges, música, etcètera. El discurs de l'odi poques vegades és de blanc o negre o bé de sí o no. Les opinions difereixen sobre com caldria classificar-lo i què s'hi hauria de fer.

Hi ha persones que són refractàries a "actuar" contra el discurs de l'odi perquè veuen totes les accions com un límit inacceptable de la llibertat d'expressió. Per això utilitzen el terme "discurs de l'odi" per fer referència només als pitjors casos, per exemple, quan es fan amenaces directes a la vida o a la seguretat d'algú.

Tanmateix, és important recordar que actuar contra el discurs de l'odi no necessàriament ha de significar emprendre accions legals per "aturar" el discurs. Hi ha moltes maneres d'actuar contra el discurs de l'odi, per exemple, tractant les actituds racistes que el provoquen o responnent als comentaris ofensius amb fets o arguments alternatius. Vegeu Bookmarks, el manual del Consell d'Europa per combatre el discurs de l'odi en línia mitjançant l'educació en drets humans, i la pàgina web del No Hate Speech Movement per a més informació i més idees (www.nohatespeechmovement.org).

Llibertat d'expressió

La llibertat de ser lliure d'expressar els pensaments o les opinions és un dret fonamental i s'inclou a molts tractats internacionals. El dret és important perquè els nostres pensaments, les nostres opinions i la nostra capacitat de comunicar són una part fonamental del que significa ser humà. També és important perquè la comunicació i el debat són fonamentals per construir una societat democràtica eficaç. Comprendre els altres i viure-hi al costat depèn de la comunicació oberta i lliure, encara que a vegades haguem de sentir opinions amb les quals no estiguem d'acord.

Tanmateix, la llibertat d'expressió no és un dret "absolut" que s'aplica sempre, sense límits. La llibertat d'expressió és un dret que cal equilibrar respecte als drets dels altres o respecte al bé de la societat en conjunt. Quan alguna cosa que algú diu (o escriu) és extremament nociva per a alguns individus o és probable que faci mal a la societat, llavors cal limitar-ho.

Les paraules poden fer mal; a vegades en el mateix grau que la violència física.

Informació al full per entregar

Els comentaris al full per entregar es van penjar en un vídeo de YouTube¹ sobre un atac racista contra la comunitat rom a la República Txeca.

El 2008, el Partit Obrer d'extrema dreta va celebrar una marxa que va acabar amb violència. Uns 500 extremistes d'ultradreta, molts emmascarats, van intentar arribar fins a una zona habitada per una comunitat rom per atacar-los. La policia va intervenir i es va desencadenar una baralla violenta, en què els manifestants van llançar còctels Molotov i pedres.

Aquest vídeo mostra una petita part de l'operació policial contra els revoltosos. El full per entregar (pàgina 72) ofereix una petita selecció de 308 comentaris que s'han fet a sota del vídeo des que es va penjar a YouTube. La majoria d'aquests comentaris segueixen una línia semblant als que s'inclouen al full per entregar.

Val la pena recordar els punts següents:

- No és un lloc web "extremista" és un dels llocs webs més coneguts d'internet.
- Aquests comentaris no són rars a internet. El discurs de l'odi en línia (i fora de línia) contra els romà és molt ofensiu i prevalent.
- La majoria de comentaris és d'un racisme violent. Molts evoquen l'Holocaust contra els romà. Una defensa de la "llibertat d'expressió" que permeti aquests comentaris és feble: hi ha pocs països a Europa que donin a les persones la "llibertat" de fer comentaris racistes violents. Imagineu-vos si aquests comentaris es fessin fora de línia contra un altre grup.

---

1 El vídeo es pot veure a www.youtube.com/watch?v=zKrnJlltco. No obstant això, la qualitat és molt dolenta, així que potser no val la pena mostrar-lo als participants.

Lluitadors pels drets dels romà

Resum

Aquesta activitat analitza unes quantes personalitats romà famoses i demana als participants que pensin què és important per a ells a l'hora d'escollir un exemple. Es pot fer servir per reforçar les imatges positives dels romà i per derrocar estereotips.

Temps: 90 minuts

Complexitat: Grau 2

Mida del grup: De 12 en endavant

Conceptes clau

herois i heroïnes romà famosos
estereotip drets dels romà activisme
art música drama literatura política

Objectius

- Veure algunes de les contribucions que els romà han fet a la societat i als drets dels romà
- Examinar què és important en un exemple
- Enderrocar estereotips i prejudicis sobre els romà

Materials

- Projector elevat o paper de paperògraf
- Opcional: accés a internet

Preparació

- Imprimiu còpies del full de tasques i les targetes de les pàgines 79-82: necessitareu un full de tasques i un conjunt de targetes per a cada grup petit (de quatre o cinc persones).
- Retalleu les targetes.
- Feu una "targeta en blanc" per a cada membre del grup. (Això pot ser un altre full de DIN A4.)

Instruccions

1. Demaneu als participants que pensin durant uns quants minuts en coses que creuen (o que han sentit dir) sobre els romà. Podrien escriure una petita llista en un full de paper, però els hauríeu de dir que ningú no ha de veure el que han anotat! Animeu-los a fer caracteritzacions tant positives com negatives.
2. Al cap d'uns minuts, pregunteu si algú vol compartir el que ha escrit. Repasseu alguns dels suggeriments sense dir si són correctes o incorrectes. Llavors expliqueu que les generalitzacions sobre grups de persones es coneixen com a estereotips. "A tots els romà els encanta la música" és un estereotip; igual que "Tots els romà són uns delinqüents".

ESTEREOTIPS:

Els estereotips poden ser útils com a guia, però sovint es basen en la manca d'informació o en idees preconcebudes que ja tenim al cap. Els estereotips no solen ser aplicables a tots els membres d'un grup concret. Si utilitzem estereotips per influir en decisions sobre tothom del grup o per influir en el nostre comportament o la nostra actitud, és injust per als individus. Penseu si algú digués: "Tots els joves són uns ganduls, així que tu deus ser un gandull!".

3. Digueu als participants que a l'activitat veuran unes quantes persones que han fet una gran contribució al món i que mereixen tot el respecte. Digueu-los que és una mostra ben petita d'un gran conjunt!
4. Lliureu còpies del full de tasques i comproveu que tothom tingui clares les instruccions. Expliqueu que els grups necessitaran dedicar uns 30 minuts a la part 1 i uns 20 minuts a la part 2. Digueu-los que rebran les "targetes en blanc" al cap de 30 minuts.
5. Dividiu els participants en grups d'entre quatre i sis persones. Doneu a cada grup una còpia del full de tasques i un conjunt de targetes i prou llapis de colors i "targetes en blanc" per a cada membre del grup. Recordeu-los que la primera tasca és familiaritzar-se amb les targetes i parlar de les personalitats.
6. Al cap de 30 minuts, comproveu com progressa el grup i doneu-los els fulls en blanc que utilitzaran per crear els seus propis exemples.

CONSELLS:

- Si el vostre grup està format principalment per no-romà i als participants no se'ls acut cap exemple, els podríeu suggerir que consultin algun dels llocs webs que surten a "Més informació" (pàgina 78). Això pot implicar que s'allargui l'activitat i també es podria fer com a activitat de seguiment.
- Recordeu als participants, si és necessari, que no cal que sigui ningú famós perquè sigui un exemple! L'elecció final sobre qui sortirà a la targeta hauria de ser personal.

7. Amikor a kis csoportok befejezték munkájukat, kérd meg őket, hogy rakják ki a teremben vagy mutassák be az általuk készített kártyákat. Ezt követően hívjuk össze a teljes csoportot a gyakorlat feldolgozásához.

Extracció de conclusions

Utilitzeu algunes de les preguntes següents per extreure les conclusions de l'activitat: dependent del grup i del tema principal que vulgueu destacar. No vulgueu debatre'ls tots en una sola sessió!

Preguntes sobre un "rom famós":

- Què penseu de la selecció de les persones que hi ha a les targetes? Us han impressionat aquestes personalitats?
- Havíeu sentit a parlar d'aquestes persones? En coneixíeu alguna?!
- Penseu que la majoria de persones del vostre país deuen haver sentit a parlar d'aquestes persones o podrien anomenar altres romà famosos? Per què o per què no?
- Us ha estat fàcil pensar en altres persones per incloure-les a les targetes?
- Per què penseu que aquestes personalitats romà impressionants i famoses no són gaire conegudes?

Preguntes sobre els exemples dels participants

- Quines personalitats us han impressionat més? Per què?
- Què és el que heu valorat més a l'hora de crear el vostre exemple? Per què?
- Ha estat important que fos "famós"? Per què o per què no?
- Per què algunes persones sorprenents es fan famoses i per què moltes d'altres no? Què ens diu realment sobre una persona el fet que "sigui famosa"?

Preguntes sobre les actituds i els estereotips romà

Demaneu als participants que tornin a reflexionar sobre les llistes que han escrit en començar l'activitat. Recordeu-los que aquestes generalitzacions se suposa que s'han de poder aplicar a "tots els romà".

- Tot el que heu pensat al principi és aplicable als exemples dels quals heu parlat avui?
- Canviariéu alguna cosa de la vostra llista de "coses que crec dels romà"?
- L'activitat t'ha fet replantejar-te alguna cosa respecte a la teva actitud envers els romà o envers tu mateix?
- Canviaries alguna cosa del teu comportament com a resultat de l'activitat?

Alternatives

- L'activitat també es pot desenvolupar com un puzzle, com en l'activitat "Heroes and Heroines" (herois i heroïnes) de Compass (disponible a www.coe.int/compass). Haureu de tallar cada targeta en seccions separades:
  - » Nom i fotografia
  - » Cita
  - » Descripció

Els participants haurien de rebre totes les peces de les diverses targetes i després tornar a reunir les personalitats.

Més informació

- Hi ha molts llocs web que anomenen personalitats romà famoses. Proveu els següents per començar:

www.imninalu.net/famousGypsies.htm

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Roma_people

<http://romani.uni-graz.at/rombase>

Suggeriments per al seguiment

- Si els participants no ho fan com a part de l'activitat, animeu-los a cercar altres persones romà famoses, en especial del seu país. Podríeu organitzar una exposició per conscienciar de les contribucions diverses que els romà han fet arreu del món.

Fulls per entregar

Full de tasques

Part 1:

1. Repartiu les targetes als diferents membres del grup. És igual si algú en té més d'una, però assegureu-vos que tothom en tingui una com a mínim.
2. Tots els membres del grup haurien de mirar la seva targeta i presentar-la a la resta del grup.
3. Debateu sobre les personalitats i intenteu descobrir si en teniu una de "preferida". A quines de les personalitats us agradaria més assemblar-vos?

Part 2:

4. Utilitzeu les targetes en blanc per afegir els vostres propis exemples de romà al conjunt. Poden ser romà famosos o potser només amics o membres de la vostra família que respecteu. Escriviu una llista de possibles candidats al vostre grup.
5. Tothom del grup hauria d'escollir una persona de la llista que heu fet al pas 4. Pot ser una elecció personal!
6. Feu un dibuix de la persona i una breu descripció per explicar per què apareix a la targeta. També podríeu afegir una cita de l'estil d'aquella persona!

Vegeu les targetes que hi ha a la pàgina següent...

Romani Rose

El meu objectiu sempre ha estat eradicar el racisme i la discriminació que moltes persones de la nostra minoria han sofert. M'identifico personalment amb la seva humiliació.

Romani Rose és una de les figures internacionals que lidera el camp dels drets dels romà. Va néixer a Alemanya i va començar a fer campanya per al reconeixement públic del genocidi dels romà quan encara era un adolescent. A la seva família, 13 membres van ser assassinats, inclòs el seu oncle i el seu avi, però el Govern alemany (i altres governs) no admetien que els romà haguessin estat víctimes de l'Holocaust per culpa de la "raça".

Amb 30 anys, Romani va participar en la vaga de fam d'una setmana al monument del camp Dachau. La publicitat que va atreure la vaga de fam va forçar el canceller del Govern a reconèixer finalment que s'havia produït un genocidi contra els romà. Ara Romani Rose és el president del Consell Central dels Sintes i els Romà d'Alemanya i és membre del Comitè Executiu del Moviment Internacional contra la

Discriminació i el Racisme.

Ceija Stojka

Si el món no canvia ara... si no construeix una pau, vertadera, de manera que els meus néts tinguin l'oportunitat de viure-hi, llavors no m'explico per què he sobreviscut a Auschwitz, Bergen-Belsen i Ravensbruck.

Ceija Stojka va néixer a Àustria i es va convertir en una pintora, escriptora i música famosa. Va sobreviure a tres camps de la mort durant el genocidi dels romà i només tenia 12 anys quan va ser alliberada de Bergen-Belsen. Fins a 200 membres del seu cercle familiar no van tenir tanta sort: van ser tots assassinats durant el genocidi.

Ceija va començar venent catifes per guanyar-se la vida. No va ser fins molt més tard que va començar a pintar. Pintava imatges de l'Holocaust, perquè els altres coneguessin les terribles experiències que ella i els altres havien patit. I pintava imatges de la vida feliç abans de la guerra, viatjant i vivint segons els antics costums.

Sempre intento retratar els meus sentiments i records. Vull mostrar el meu propi món a la gent. És important comprendre que tots som éssers humans i que l'art ens permet de viure i existir. L'art

Rita Izsák

Quan estudiava... De cop i volta em van desaparar per res... Em vaig enfadar i em vaig unir al Centre Europeu dels Drets dels Romà. Em vaig convertir en una activista dels drets dels romà. Em vaig haver d'enfrontar a aquesta terrible veritat i això em va transformar en una lluitadora.

Rita Izsák va créixer a Hongria. Les seves primeres experiències van donar forma a la seva determinació d'enorgullir-se de la seva identitat rom i lluitar pels drets dels romà.

A la Rita la van marcar com a "gitana" a l'escola i aviat va descobrir que els companys de feina del seu pare l'havien advertit que no dugués una vida rom. Més tard, van fer fora la Rita de la feina per ser rom.

Va seguir estudiant Dret i després un màster, va aprendre idiomes i va treballar per diverses organitzacions que lluiten pels drets dels romà.

Ara la Rita treballa a l'Oficina de l'Alt Comissionat de l'ONU per als Drets Humans i com a experta independent sobre qüestions de les minories de l'ONU. Duu a terme el seguiment de les qüestions de drets humans que afecten les minories a tot el món, portant-les a la llum pública i a

Nicolae Gheorghe

Em van ensenyar a ser un romanès. Vaig redescobrir la meua identitat... Vull morir com un ésser humà.

Com a nen que va créixer a Romania, es va animar Nicolae Gheorghe a oblidar les seves arrels romà. Però després de graduar-se en Filosofia i Sociologia, com a primer de la promoció, va sentir la necessitat de treballar per les qüestions romà. Es va convertir en un líder i un defensor àmpliament respectat dels drets dels romà.

Durant l'era comunista, els Serveis de Seguretat van investigar Gheorghe, especialment després d'haver escrit un article per a Radio Liberty sobre els problemes als quals s'havia d'enfrontar la població rom a Romania. Més tard, va organitzar una campanya contra el Govern romanès perquè adoptés un terme menys negatiu que el de "tsigan" (gitano). La campanya va tenir èxit i al cap de poc es va convertir en un expert sobre minories per al Govern, així com en un assessor sobre qüestions romà i síntes per a l'OSCE.

Gheorghe va fundar una de les organitzacions de drets dels romà més importants de Romania i després d'Europa. Un dels seus objectius era animar els romà a organitzar-se en organitzacions cíviques i treballar

Valdemar Kalinin

El vent fort fa tremolar els plafons de la finestra perquè diluvia a fora Però quin temps regna a les meves planes natal? Digues-m'ho, vent, si és que pots. Cau una neu blanca a Bielorússia, contesta, Els romà, que parlen la llengua romaní, Visiten fires a lloms dels cavalls. Llavors és que als boscos llueix el sol.

Valdemar Kalinin va néixer a Bielorússia, a l'antiga Unió Soviètica, i va treballar molts anys com a mestre. Avui és un poeta i escriptor reconegut i ha escrit més de 36 llibres, poemes i articles sobre els romà. El 2001, va completar una traducció de la Bíblia al romaní.

Kalinin ara viu a Anglaterra. És membre de l'Organització Rom Mundial i president del Consell Gitano del Regne Unit. Ha guanyat premis internacionals, inclosos premis per la pau i el desenvolupament cultural.

"No queda cap monument en peu, Excepte a la ment dels vells, Els boscos i la terra en són testimoni, Declara aquest home vell: Els romà estan enterrats aquí, no molesteu aquesta terra!" (del poema It's going to rain —plourà—)

Iva Bittová

No vaig estar mai d'acord amb les persones que em deien que havia de fer les coses d'una manera determinada. Això és el que faig i és la meua vida. M'interessen les coses petites. Penso que si les persones són infelices per alguna raó, han de dir-hi alguna cosa; si no, no podran canviar res. Sé que la vida no és fàcil i que té moltes cares. Hem d'observar i comprendre les nostres diferències.

Iva Bittova és una violinista, cantant i compositora internacionalment reconeguda. Va néixer a l'ex República de Txecoslovàquia, on va començar la seva carrera com a actriu. Ha aparegut a molts llargmetratges.

La seva manera de tocar el violí i de cantar tenen un estil únic: a vegades riu amb grans rialles, piula o es llança a terra durant les actuacions. Toca amb els millors grups i orquestres de tot el món i atreu grans multituds.

La seva música és imprevisible i sovint no es pot caracteritzar sota un gènere específic. Barreja la música folklòrica, la clàssica i el rock per crear un estil completament individual.

"Un solo d'Iva Bittova és diferent de qualsevol altra experiència musical. És una invocació de l'esperit... I és del tot imprevisible en la durada i la presentació." (crítica a InnerViews)

Imatge de Romani Rose extreta de:

www.balkanforum.info/f26/roma-europa-224794/index43.html

Imatge de Ceija Stojka extreta de:

www.independent.co.uk/news/obituaries/ceija-stoika-holocaust-survivor-who-championed-romariahts-8476111.html

Imatge de Rita Izsak extreta de:

www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/romi-naiuarozeniii-narod-u-bih

Imatge de Valdemar Kalinin extreta de:

<http://gypsy-life.net/foto-03.htm>

Imatge de Nicolae Gheorghe extreta de:

<http://fra.europa.eu/en/news/2013/roma-activist-and-intellectual-nicolae-aheorahe-memoriarn>

Imatge d'Iva Bittova extreta de:

www.innerviews.org/inner/bittova.html

Nen estranger

Resum

Els participants fan correspondre els drets de la Convenció Europea de Drets Humans amb una sèrie d'agressions que solen experimentar els romà joves.

Temps: 90 minuts
Es necessitarà més temps si el grup no està familiaritzat amb els drets humans

Conceptes clau
drets humans   **racisme**
discriminació   escola

Complexitat: Grau 4

Mida del grup: De 12 en endavant

Objectius

- Considerar de quina manera l'antigitanisme sol propiciar la violació de molts altres drets humans
- Conscienciar sobre les violacions dels drets dels romà i dels drets humans que solen patir els romà joves
- Relacionar el contingut de la Convenció Europea de Drets Humans (ECHR) amb exemples reals d'agressions

Materials

- Còpies del full per entregar "Nen estranger" de la pàgina 88 (un full per a cada grup petit)
- Diverses còpies dels ECHR (vegeu les pàgines 183-185 per a una versió abreujada). Necessitareu com a mínim dos fulls per a cada grup petit
- Paper de paperògraf i retoladors
- Tisores i pega (opcional)

Preparació

- Prepareu un tros de paper de paperògraf per a cada grup petit. Enganxeu la informació sobre el "Nen estranger" al mig del paper de paperògraf.

Instruccions

1. Llegiu la història als participants i demaneu-los que endevinin de quina minoria es parla. Pregunteu quines han estat les reaccions breus davant el text:
  - » Creieu que aquesta història és realista?
  - » El comportament que pateix el noi és "acceptable"?

2. Digueu-los que tots els exemples són típics de les experiències dels romà a països de tot Europa (i del món). Expliqueu que gairebé tots són **il·legals** respecte als drets humans i **il·legals** a tots els països d'Europa.
3. Repartiu còpies dels ECHR (abreujats) per a tothom i llegiu-los conjuntament. Feu preguntes relatives al contingut dels drets.

CONSELLS:

- Si els participants no estan familiaritzats amb els drets humans, ofereix-los informació prèvia amb el contingut de les pàgines 43-51. També podríeu fer una activitat inicial per presentar els drets humans, per exemple, "Act it out" (fes-ho actuant) o "Rights bingo!" (el bingo dels drets!) de Compass, o bé "Rabbit's rights" (els drets dels conills), de Compasito.
- Si treballem amb un grup de romà —o teniu participants romà—, potser els voleu donar l'oportunitat de parlar sobre si han viscut experiències similars.

4. Demaneu als participants que creïn petits grups de treball, de cinc persones per grup. Doneu a cada grup un dels elements del paper de paperògraf amb el text sobre el "Nen estranger".
5. Demaneu-los que marquin al paper de paperògraf, al costat del text, qualsevol relació entre les parts de la història del nen i un dret humà concret. Ajudeu-los a començar amb un exemple, si és necessari.
6. Després de 20 o 30 minuts, enganxeu els papers de paperògraf acabats a la paret i doneu als participants l'oportunitat de contemplar els que han creat els altres grups. Demaneu-los que apuntin les similituds i les diferències.
7. Debateu els resultats i utilitzeu el full de recursos de "Drets en perill" de la pàgina 89 per retroalimentar els paperògrafs preparats. Tingueu en compte que moltes de les agressions de la història estan relacionades amb més d'un dret i, al final, gairebé tots ells es relacionen amb el dret a viure sense discriminació.
8. Extraheueu les conclusions.

Extracció de conclusions

Les preguntes que plantejareu a l'extracció de conclusions poden variar segons si el grup està format majoritàriament per romà o no-romà. Escolliu les que siguin més pertinents per al vostre grup.

Preguntes més pertinents per a participants no romà:

- Us ha sorprès la quantitat d'agressions diferents que pateixen normalment els membres de la comunitat romà? Creieu que algun d'aquests exemples / tots els exemples passen en aquest país?
- Imagineu-vos que sentiu un comentari sobre "tots els romà" o que us creueu amb un: què faríeu? Creieu que valdria la pena que la gent es comencés a oposar a aquesta mena de comentaris?

- És just que es tracti les persones així només pel "grup" al qual es creu que pertanyen?
- Què sabeu realment de "tots els romà"?
- Els qui van redactar la Declaració Universal dels Drets Humans pensaven que hi havia determinades coses que no s'haurien de fer a ningú, independentment de com s'haguessin portat. Hi esteu d'acord?
- Com creieu que us sentiríeu si constantment us agredissin altres membres de la comunitat? Com us comportaríeu?

Preguntes més pertinents per als grups de romà:

Utilitzeu la narrativa i les correspondències per tranquil·litzar els participants que, tot i que aquest tipus de comportament encara és molt habitual, com a mínim hi ha reconeixement "oficial" per part dels governs d'arreu del món que això és inacceptable. També hi ha hagut molts casos d'èxit d'organitzacions i individus que treballen per combatre el racisme i la discriminació contra els romà.

Utilitzeu algunes de les preguntes següents per analitzar les qüestions:

- Alguna vegada heu experimentat alguna cosa semblant a la de la història? Coneixeu algú que ho hagi experimentat?
- Sabíeu que gran part d'aquest comportament és una violació dels drets humans, i és il·legal?
- Us suposa alguna diferència respecte a com veieu el comportament? Us ajuda saber que, com a mínim, es reconeix formalment que això és inacceptable?
- Teniu més exemples que no s'han esmentat al text de maneres de tractar-vos injustament? Creieu que alguna d'elles constitueix una violació dels drets humans?
- Coneixeu alguna organització o individu que treballi per lluitar contra comportaments com aquests? Podeu fer una llista dels èxits?
- Com podeu utilitzar la informació sobre els drets humans per donar suport als membres de la vostra comunitat?

CONSELLS:

Si els participants esmenten exemples de la seva pròpia experiència que necessiten atenció, us hauríeu d'assegurar que en feu un seguiment. No els deixeu sentir que no hi ha res a fer si pateixen una agressió. Consulteu l'apartat sobre "Més informació" i hi veureu algunes idees. Si més no, us heu d'assegurar que senten el vostre suport i que heu escoltat les seves preocupacions. Parleu amb el grup de quina manera es poden resoldre aquestes preocupacions.

Alternatives

- L'activitat podria utilitzar la Declaració Universal dels Drets Humans en lloc de la Convenció Europea.

Suggeriments per al seguiment

- Descriuiu als participants algunes de les organitzacions que treballen pels drets dels romà o pels drets humans en general o demaneu-los que facin una cerca ells mateixos.
- Analitzeu algunes de les activitats de l'apartat "Quatre passos per a l'acció" per explorar maneres en què el grup pot abordar algunes de les agressions als drets humans a les quals s'han d'enfrontar habitualment les comunitats romà.
- Animeu els participants a unir-se al No Hate Speech Movement i a emprendre accions contra el discurs de l'odi en línia. Trobareu més informació a www.nohatespeechmovement.org.

Més informació

- Vegeu la informació sobre els drets humans (pàgines 43-51) i sobre la Convenció Europea (pàgines 183-185).
- Us pot ser útil la informació sobre els "Drets de l'infant" (pàgina 141) i la "Discriminació en l'educació".
- Hi ha moltes fonts, i exemples de casos d'èxit per protegir els drets dels romà, al lloc web del Centre Europeu dels Drets dels Romà (ERRC, per les seves sigles en anglès):
- www.errc.org. Altres organitzacions pels drets humans, com ara Amnistia Internacional, també han emès informes i han fet front a les violacions dels drets dels romà.

Fulls per entregar

Nen estranger

Em diuen que sóc un estranger, tot i que vaig néixer aquí i els meus pares també. A l'escola, m'han posat en una classe especial per a nens "estrangers", igual que als meus germans. No se'ns permet anar a les classes "normals". Els altres nens ens molesten perquè som "diferents". I els mestres no hi fan res. N'hi ha que fins i tot se'n riuen. No castiguen mai aquells nens.

La gent no ens vol al seu costat. Ni tan sols ens coneixen, només ens criden o ens peguen per ser qui som, o qui ells pensen que som. Doncs bé, som nens, igual que ells. I com se suposa que ens hem de portar, si ens criden o ens peguen? Ens haurien de caure simpàtics?

Si anem a la policia, normalment no ens escolten. Ens diuen que deu haver estat culpa nostra perquè sempre causem problemes. Com ho saben? Em pensava que qui decidia aquestes coses eren els tribunals. La policia sempre ens atura al carrer sense cap motiu. Ens diuen que creuen que hem robat alguna cosa i que ens han d'escorcollar. A vegades m'aturen fins a sis cops al dia, però jo no he robat mai res.

He sentit que persones com jo que han estat a la presó els han apallissat els carcellers. Com és que algú que apallissa algú altre no és castigat? Fins i tot els carcellers han d'obeir la llei.

Els membres del govern sovint ens insulten. Com si tothom de la meua comunitat fos igual, com si tots fóssim delinqüents. Doncs no ho som. Cada comunitat té persones que cometten delictes. El govern no insulta a tothom d'aquella comunitat només perquè uns quants hagin delinquit. Per què no expliquen mai les històries bones? O les normals? Les nostres històries normals són bones, igual que les seves.

A la tele i a internet, tothom diu el que vol sobre nosaltres. Estic fart de veure grups al Facebook dient que som bruts o burros, o coses molt pitjors. Ens diuen que hauríem de marxar del país, anar-nos-en a casa, o tenir una feina, com tothom. Al meu pare li encantaria treballar. Ningú no l'agafa perquè és un "gitano".

Com se suposa que hem de viure? Com ens hem de sentir quan tothom diu coses dolentes sobre nosaltres, encara que no ens coneguin? És difícil: a vegades no vull sortir al carrer perquè tinc por que em cridin o m'estomaquin.

Full de "solució": drets en perill

Tots els exemples poden posar en perill la llibertat de viure sense discriminació (article 14 o protocol 12). Altres drets que també poden estar en perill:

Classes o escoles especials per a romà	Protocol 1, article 2
Mestres que fan la guitza als nens	Potser article 8 (vida privada). Si l'agressió és molt greu, potser article 3. Si afecta la seva educació, potser també posa en perill el protocol 1, article 2.
Els mestres que no reben cap càstig	Si ningú no es pren les queixes seriosament, potser article 8 (o article 3, si l'agressió és molt greu). Possiblement protocol 1, article 2.
Persones que criden als romà	Potser article 8 si l'agressió és greu i passa amb freqüència, i si la policia no fa res al respecte.
Persones que els apallissen	Potser article 8 si la policia no respon a les queixes. Si la pallissa és molt greu o passa amb freqüència, potser article 3.
La policia no fa cas de les queixes	Article 8 o 3, depenent de la gravetat de la queixa. Si hi ha amenaces a la vida de les persones, potser article 2.
La policia atura i escorcolla els romà	Potser article 5 (llibertat) si aturen les persones amb molta freqüència sense cap raó. També article 8 (vida privada).
Carcellers que apallissen els romà	Si la pallissa és molt greu, potser article 3. També article 8.
Els carcellers no són castigats	Si la pallissa és molt greu, potser article 3. També article 8.
Membres del govern que insulten els romà	Potser article 8 si els insults són molt greus i afecta la manera en què els altres tracten els romà.
Insults a internet o als mitjans de comunicació	Pot ser que no es tracti d'una violació estricta dels drets humans perquè el responsable no és un funcionari públic. L'agressió ha de ser molt greu i hi hauria d'haver una queixa formal que hagués estat ignorada pels funcionaris públics.
No poder aconseguir una feina perquè ets un rom	Potser article 8, sobretot si no hi ha organitzacions governamentals que contractin algú perquè sigui rom.
Tenir por de sortir al carrer	Si hi ha una amenaça real per a un nen rom al carrer i la policia no hi fa res, poden estar en perill els articles 8 o 3 (o 2).

Discriminació en l'educació

A l'escola, a vegades sentia insults contra els romà que em cridaven a mi perquè sóc rom. Vaig començar a anar a l'escola a Brno, on vaig estudiar fins a tercer. La meva mestra era racista i m'assetjava, com que era l'únic rom a classe, fins al punt que tenia tanta ansietat, estava tan estressat i nerviós per haver d'anar a l'escola cada matí, que vomitava.

Ho he intentat oblidar, així que no ho recordo gaire bé; però era un alumne amable, entusiasta i motivat; seguia aixecant la mà quan sabia una resposta, encara que no em digués mai a mi. No em va reconèixer mai el que feia bé ni em va donar mai cap oportunitat. M'ignorava. Em vaig adonar que realment m'odiava.

Jo m'avergonyia de mi mateix. Tothom deia molts insults contra els romà, dirigits contra els romà com a grup. Recordo que hi havia estudiants que eren molt macos, però que odiaven els gitanos. Jo sóc rom, així que naturalment m'ho prenc com una cosa personal. Tenia un gran conflicte interior perquè, d'una banda, notava que jo els agradava com a persona, però odiaven els romà; i jo sóc rom. De fet, no em veien com a rom. Sempre em vaig haver de defensar contra els prejudicis i els estereotips que tenien contra els romà.

Testimoni de la Klara (24), una rom originària de Brno, República Txeca (que ara viu a Anglaterra), inclòs a Barabaripen - Young Roma speak about multiple discrimination (els romà joves parlen de la discriminació múltiple, a www.coe.int/youth/roma)

Exemples de discriminació a tot Europa

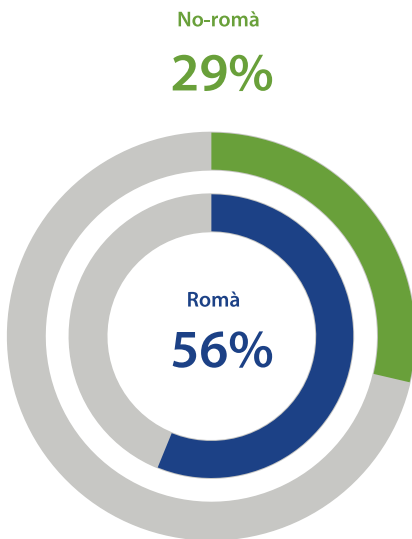
- A molts països, inclosos Albània, França, Geòrgia, Grècia, Portugal i Rússia, els romà i els nòmades han estat exclosos de l'escola o bé l'han abandonada. Això sol ser resultat de la discriminació directa o indirecta.
- A Albània, s'ha prohibit l'accés a les escoles dels nens romà per manca de vacunació.
- A la República Txeca, el 35% dels alumnes assignats a les escoles pràctiques o a les classes per a persones amb discapacitats mentals lleugeres són romà, tot i que els romà suposen menys del 3% de la població.
- Més del 60% dels romà de Sèrbia no han acabat l'escola primària. Algunes de les raons que es donen inclouen "problemes financers" (49,8%) i manca de documents, com ara certificats de naixement i de residència.
- A Grècia, algunes escoles segueixen negant-se a inscriure nens romà. A vegades això és el resultat de la pressió dels pares no romà.
- A Portugal, l'abandonament escolar entre els romà és molt elevat. A vegades els nens romà s'enfronten a l'hostilitat de pares no romà que fan pressió als treballadors de l'escola perquè no agafin nens romà. S'han registrat casos de pares que enganxaven senyals on es llegia "No als gitanos".
- A Romania i Bulgària, el 15% dels nens romà no entren mai al sistema educatiu. Les taxes

d'abandonament per als romà són entre quatre i sis vegades superiors a la mitjana nacional.

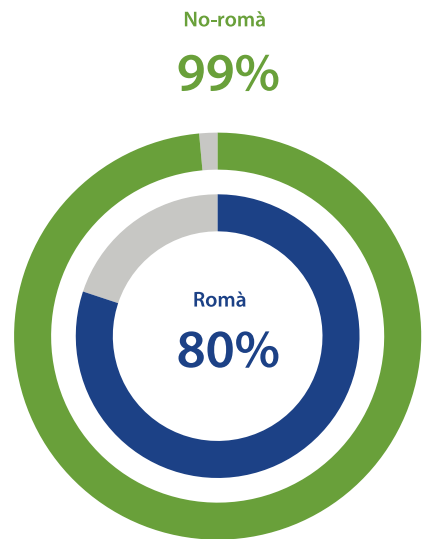
- Les taxes d'inscripció dels romà a l'educació secundària és d'una mitjana al prop del 10% a l'Europa Central i de l'Est.
- La inscripció de romà a l'educació superior és menys d'un 1% de mitjana a la majoria de països europeus.
- L'assistència a l'escola entre els romà sovint també es veu afectada per la pobresa i altres factors socioeconòmics, com ara l'absència de transport públic o de diners per al transport o bé no poder pagar la roba, el dinar o el material escolar.

A quina edat vas acabar l'escola?

Porció d'enquestats de 16 anys o més que va abandonar l'escola abans d'arribar als 16 anys

Índex d'alfabetització autoavaluats per a enquestats de 16 anys o més

Nota: El cercle exterior representa les respostes dels no-romà; el cercle interior representa les respostes dels romà.

- El 56% dels romà va abandonar l'escola abans dels 16 anys. Per als no-romà, només el 29% va deixar l'escola abans d'aquesta edat.
- El 80% dels romà de més de 16 anys es declaren alfabetitzats. Per als no-romà, el 99% es declara alfabetitzat.

L'enquesta es va dur a terme el 2011 per part de l'Agència dels Drets Fonamentals (FRA). Es va entrevistar 10.811 romà i 5.508 no-romà que vivien a 11 estats membres de la Unió Europea. Podeu trobar més informació a <http://fra.europa.eu/en/news/2014/take-closer-look-romasurvey-results>.

Bones notícies, males notícies

Resum

Es tracta d'un joc de "bones notícies, males notícies" en què els participants continuen una narració breu sobre una noia rom amb problemes de salut.

Temps:	60 minuts
Complexitat:	Grau 1
Mida del grup:	Entre 10 i 15 participants

Conceptes clau

**sanitat sanitat drets humans
discriminació desigualtat**

Objectius

- Conscienciar sobre la discriminació en l'atenció sanitària que reben les comunitats romà
- Analitzar el dret a la sanitat
- Analitzar vies d'abordar la prestació d'atenció sanitària inadequada

Instruccions

1. Explicar el joc de "bones notícies, males notícies" als participants. Llegireu en veu alta una narració breu i els participants han d'intervenir alternant notícies bones i dolentes per seguir la història. Aquestes són les úniques "regles":
  - » Cada notícia hauria de ser força breu i no hauria de seguir la que s'ha dit abans.
  - » Una bona notícia hauria d'anar seguida sempre d'una mala notícia i viceversa.
  - » Les notícies haurien de ser (relativament) realistes!
2. Si cal, doneu-los un exemple com el que apareix a continuació. Demaneu dues o tres notícies més per continuar la història.

EXEMPLE:

Aquest matí he rebut una carta al correu...

BONA NOTÍCIA: La carta deia que s'ha descobert petroli a la zona i que tots ens farem molt rics!

MALA NOTÍCIA: Enderrocaran totes les cases per construir un pou de petroli.

BONA NOTÍCIA: Casa meua queia a trossos; així que ara ja no necessito fer obres.

MALA NOTÍCIA: ?

3. Quan tothom ho hagi entès, llegiu la narració de la pàgina 94 i pregunteu si algú voldria continuar la història amb una "bona notícia". Vegeu els consells que hi ha més endavant, que us ajudaran a desenvolupar el joc.
4. Deixeu que la història es desenvolupi durant 15 o 20 minuts. Llavors anuncieu que s'ha acabat la història i convideu els participants a reflexionar sobre l'activitat.

Extracció de conclusions

Les conclusions dependran en gran mesura dels temes que hagin sorgit al llarg de l'activitat. També pot dependre de si el grup està format principalment per romà o per no-romà i en quin grau s'identifiquen amb l'experiència de la Tsuru a la primera part de la narració.

Comenceu fent unes quantes preguntes per explorar les reaccions dels participants davant l'activitat abans d'analitzar les qüestions que hagin sortit durant la història.

Preguntes generals sobre l'activitat

- Us ha agradat l'activitat? Què és el que us ha agradat i el que no?
- Ha estat fàcil pensar les notícies? Us ha semblat més fàcil pensar bones notícies o males notícies? Per què?
- Què penseu de la nostra història final? Creieu que és realista? Per què o per què no?

Preguntes sobre la discriminació en l'atenció sanitària

Utilitzeu els diagrames de la pàgina 97 per mostrar als participants que la discriminació en l'atenció sanitària és molt habitual per a les comunitats romà. Si teniu participants romà, els podríeu preguntar si algú vol compartir alguna experiència pròpia; però assegureu-vos que ho feu amb sensibilitat, i només si noteu que la resta del grup es mostrarà comprensiva.

- Què us diuen els diagrames?
- Com expliqueu la diferència en les estadístiques per als romà i els no-romà? Quines són algunes de les raons?
- Creieu que és just que hi hagi aquestes diferències?
- Podeu pensar en algunes coses que podríem fer per eliminar les diferències en l'atenció sanitària?

Podríeu escriure una llista de suggeriments entre els participants. I els podríeu contrastar amb com actua la Tsuru a la seva història, si ja és alguna cosa que s'hagi debatut.

Tanqueu l'activitat amb informació sobre els "drets a la sanitat" de la pàgina 96. Expliqueu que tots els governs d'Europa tenen l'obligació de garantir que tothom rebi una atenció sanitària adequada i que es dispensi sense discriminació.

Més informació

- La informació sobre la discriminació en la sanitat (pàgina 96) és de gran rellevància per a aquesta activitat. Potser també podeu fer referència a la informació bàsica sobre la discriminació de la pàgina 53 i a la informació general sobre els drets humans (pàgines 43-51).

Alternatives

- Si teniu un grup gran, els participants podrien desenvolupar les històries en grups més petits. Llavors hauríeu de preveure temps per a l'intercanvi d'idees.

Suggeriments per al seguiment

- Si el vostre país és un dels 11 que va participar en l'enquesta UNDP/FRA (<http://fra.europa.eu/DVS/DVT/roma.php>) podríeu mirar les dades del vostre país. Si no s'hiva incloure el vostre país, mireu si els participants poden trobar informació sobre l'atenció sanitària o les preocupacions sanitàries de la població rom. Podrien mirar si hi ha alguna organització que treballi amb aquest tema o reunir-se amb representants romà i preguntar-los per la seva experiència. També podríeu analitzar el darrer informe nacional del Comitè Europeu dels Drets Socials (que supervisa la Carta Social Europea) i mirar si hi diu alguna cosa de la discriminació en l'atenció sanitària.

Material de suport

Narració

Em dic Tsuru. Tinc 17 anys i sóc rom. Fa molts anys que tinc un mal de cap molt fort i els darrers tres mesos he començat a perdre molt de pes. Vaig abandonar l'escola sense cap títol, sobretot per culpa dels meus problemes de salut. I ara no tinc feina. La metgessa no s'ha pres mai el meu cas amb serietat. Quan la vaig anar a veure fa poc em va dir que tot estava bé i que havia de posar ordre a la meua vida.

Ara demaneu a algú que continui la història amb una bona notícia.

Consells per jugar al joc:

- Si els participants no estan familiaritzats amb el joc, ajudeu-los donant-los les primeres notícies. Els podeu animar fent-los preguntes com ara "Què creieu que va passar, després?" o "Què va fer la Tsuru, després?" o bé afegint algun exemple dels que hi ha a continuació per indicar la mena de "notícies" que podrien aportar els participants.
- Per animar a tothom a participar-hi: no permeteu que només uns quants escriguin la història. Si és difícil organitzar el debat, podríeu introduir una "vareta parladora" que ha de ser a les mans d'algú abans no pugui fer la seva aportació a la història.
- També podríeu introduir una "targeta màgica", que permet miracles ocasionals (bons o dolents)! Quan algú fa servir la "targeta màgica" els altres haurien d'avisar. Recordeu als participants que la màgia només passa de tant en tant, així que no haurien de fer un ús excessiu de la targeta!
- Si la història es queda encallada o s'acaba (potser la Tsuru mor per la malaltia) pot ser que vulgueu inventar una nova línia argumental per continuar el joc. Us oferim alguns exemples a continuació.
  - » És important permetre als participants dirigir la història, però hauríeu d'intentar mantenir la relació amb el problema inicial de la discriminació en l'atenció sanitària. Heu de reconduir el debat cap a la queixa de la Tsuru si deriva cap a altres àrees. També podríeu fer servir els exemples següents, per analitzar amb més profunditat qualsevol qüestió concreta, com ara:
    - » centrar-vos en les diverses dificultats que les comunitats romà experimenten habitualment en l'accés a la sanitat, centrar-vos en les accions que les persones poden dur a terme per assegurar-se que reben una atenció sanitària adequada.
    - » centrar-vos en allò que la comunitat rom pot fer per atreure l'atenció pública cap a la qüestió de la discriminació dels romà en la sanitat.

Exemples d'intervencions:

- » BONA NOTÍCIA: Fan fora la doctora que no havia fet cas a les queixes de la Tsuru del registre mèdic després d'una investigació.
- » MALA NOTÍCIA: Altres persones comencen a mostrar els mateixos símptomes que la Tsuru.
- » BONA NOTÍCIA: La comunitat local decideix organitzar una campanya per atreure l'atenció pública.
- » MALA NOTÍCIA: Es detenen moltes persones en una enorme concentració de suport a la Tsuru i a altres persones amb els mateixos símptomes.
- » BONA NOTÍCIA: Un ecologista acorda dur a terme un estudi que analitzi la contaminació de la fàbrica del poble.

Dret a la salut

El nostre estat de salut pot tenir una gran repercussió en tots els aspectes de la nostra vida quotidiana. Una mala salut no solament afecta el nostre estat general de benestar físic i emocional, sinó també les expectatives laborals, el nivell salarial, la capacitat de sociabilitzar o de participar en la societat i molts aspectes més. Per als joves, també pot afectar el seu procés educatiu.

Aquesta és una raó per la qual una atenció sanitària adequada es considera un dret humà. Tots els països d'Europa, i la majoria d'arreu del món, han garantit protegir aquest dret. Malauradament, la realitat és una mica diferent.

El dret a la sanitat

Els estats que són part d'aquest pacte reconeixen el dret de totes les persones a gaudir de la màxima qualitat possible de salut física i mental.

Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals (ICESCR)

El dret a la sanitat s'inclou tant a l'ICESCR com a la Carta Social Europea (CSE)¹. No es tracta d'un dret a "tenir bona salut": això no ho podria garantir cap govern! És el dret de poder accedir a una atenció sanitària de bona qualitat, i poder-hi accedir sense discriminacions.

Les obligacions dels drets humans dels governs respecte a l'atenció sanitària en certa mesura depenen de l'estat de l'economia; en altres paraules, de la capacitat del govern de poder pagar la sanitat. Tanmateix, independentment del grau de riquesa del país, la sanitat que aconseguixi oferir s'ha de dispensar sense fer discriminacions. Cap govern no ha d'oferir una atenció sanitària millor per a unes persones determinades que per a unes altres, encara que diguin que no s'ho poden permetre.

Discriminació directa, indirecta i estructural

Si l'estat de salut mitjà entre un sector específic de la població, per exemple els romà, és considerablement pitjor que el de la població en conjunt, llavors això indica una discriminació respecte als drets a la sanitat. Qualsevol discriminació és una violació dels drets humans.

A vegades la discriminació és òbvia i directa, per exemple quan un doctor es nega a admetre o a tractar un pacient rom, o quan s'esterilitza una rom sense el seu consentiment o coneixement mentre es duu a terme un avortament o una intervenció de cesària. Això encara passa en alguns països europeus.

---

1 Per a més informació sobre aquests tractats, vegeu la pàgina 48.

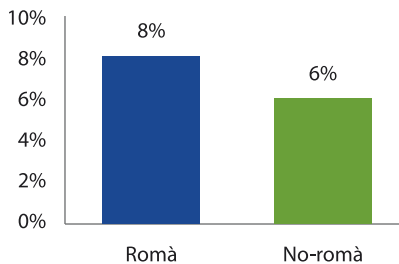
La salut és un estat de complet benestar físic, mental i social i no solament l'absència de malalties o xacres.

Organització Mundial de la Salut

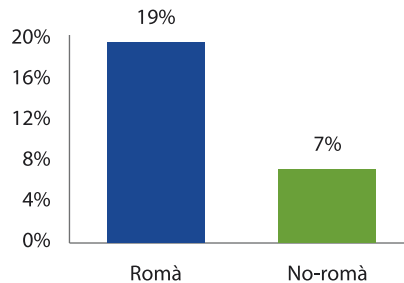
Més sovint, la discriminació dels romà en la sanitat és indirecta o "estructural" i no se'n pot culpar una persona concreta. Les taules següents ofereixen alguns exemples de discriminació en l'atenció sanitària dels romà a 11 països europeus.

L'estat de la salut dels romà: resultats d'una enquesta a 11 països europeus²

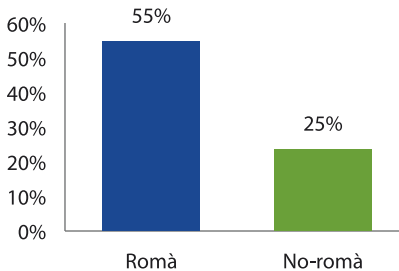
La vida quotidiana molt limitada per culpa de la salut

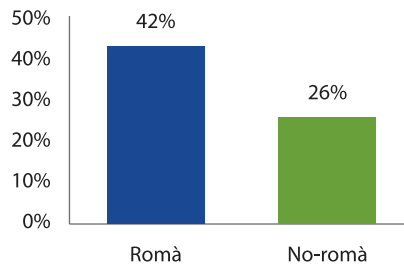
Sense accés a una assegurança mèdica

No es poden permetre la medicació receptada

No tenen accés físic a cap doctor

² A partir d'una enquesta duta a terme el 2011 per part de l'UNDP/FRA a Bulgària, Eslovàquia, Espanya, França, Grècia, Hongria, Itàlia, Polònia, Portugal, la República Txeca i Romania. Per a més detalls, vegeu <http://fra.europa.eu/DVS/DVT/roma.php>. Tingueu en compte que els diagrames mostren la mitjana als 11 països: per a alguns països la diferència entre els romà i els no-romà és més gran que el que es mostra aquí.

L'atenció sanitària i la Convenció Europea de Drets Humans

La Convenció Europea és un instrument molt més fort dels drets humans que no pas l'ICESCR o la CSE. Encara que no inclogui el dret a la sanitat, hi ha altres drets a la Convenció que es relacionen amb l'atenció sanitària i que es podrien utilitzar per lluitar contra els exemples de males pràctiques. Aquests drets inclouen:

- El dret a la vida privada (article 8): aquest dret protegeix les persones contra les invasions a la privacitat però també es relaciona amb temes de dignitat.
- El dret a viure sense tractaments inhumans o degradants (article 3): aquest dret està relacionat amb casos de greu sofriment que són resultat d'una acció (o inacció) per part de l'estat.
- El dret a viure sense discriminació (article 14 i protocol 12).

Recordeu que utilitzar la Convenció Europea no necessàriament significa que s'hagi de dur aquest cas davant d'un tribunal!

Bones relacions

Resum

L'activitat analitza les relacions malmeses entre dues comunitats imaginàries: la rom i la no rom. Els participants intenten minimitzar el conflicte utilitzant "missatgers" per comunicarse amb l'altre bàndol.

Temps: 120 minuts

Complexitat: Grau 4

Mida del grup: Entre 8 i 16 participants

Conceptes clau

conflicte **relacions en la comunitat**
mediació **racisme** negociació
 discurs de l'odi minimització comunicació

Objectius

- Explorar el paper dels forasters per ajudar a desinflar un conflicte
- Comprendre algunes de les necessitats i preocupacions de les comunitats romà i no romà
- Practicar les habilitats de la negociació

Preparació

- Necessitareu prou espai perquè es reunixin els grups de negociació sense la interferència d'altres grups.
- Feu còpies dels fulls per entregar que hi ha a les pàgines des de la 103 fins a la 108:
  - » Escenari i ordre del joc de rols: prou per a cada membre del grup (o utilitzeu un projector elevat).
  - » Targetes de rol per als missatgers: prou per a la meitat dels participants.
  - » Targetes de rol per als representants dels joves: prou per a l'altra meitat dels participants (dividits igualment entre romà i no-romà).
  - » Targetes del procés (opcional): prou per a tots els representants dels joves (la meitat del grup).

El vostre grup està format per romà/no-romà o és mixt?

Aquesta activitat pot ser més eficaç si es duu a terme amb un grup que no sigui mixt. El tema conté qüestions sensibles, algunes de les quals pot ser necessari donar a conèixer, de manera que es puguin abordar correctament. Això és difícil de fer si hi ha presents representants de les dues comunitats.

Si el vostre grup és mixt

Plantegeu-vos utilitzar una altra comunitat, no la rom, com a població objectiu. Podríeu fer servir els immigrants, els homosexuals, els afrocaribenys o altres grups que solen patir maltractaments racistes. Al final de l'activitat, utilitzeu l'extracció de conclusions per establir relacions amb la comunitat rom.

Si el vostre grup inclou participants només de comunitats romà o no romà:

Els participants s'hauran de posar en la pell de l'"altra banda". Animeu-los a no adoptar una postura extrema o poc raonable. Haurien d'intentar imaginar les creences i les pors de l'altra comunitat, encara que no hi puguin estar del tot d'acord.

Instruccions

Inici opcional

1. Demaneu als participants que pensin en un moment en què s'hagin discutit molt o hagin tingut un conflicte a la seva vida: potser amb un amic, amb un "enemic" o amb els pares o un professor. Com se sentien? Demaneu als participants que comparteixin la seva experiència, si volen.
2. Ara demaneu-los que recordin com es van comportar durant el conflicte: van poder respondre amb calma i van intentar veure el punt de vista de l'altra persona? O van respondre amb ràbia i insults? Convideu uns quants participants a compartir i a preguntar com creuen que el seu comportament va afectar el conflicte: va ajudar a trobar una solució o va empitjorar les coses?
3. Recordeu-los que quan estem enfadats o ens sentim ferits, sovint ens comportem d'una manera que empitjora les coses: les nostres emocions ens superen i el conflicte s'infla. Expliqueu que sovint pot ser útil tenir una persona externa que no representi cap dels dos bàndols per ajudar-nos a trobar la solució al conflicte.

Activitat principal

4. Presenteu l'escenari i expliqueu el rol dels missatgers (vegeu les targetes de l'"Ordre del joc de rols i missatgers" a partir de la pàgina 103). Assegureu-vos que tothom comprèn com es desenvoluparà l'activitat i els punts clau sobre els missatgers.

Fase prèvia a la negociació

5. Utilitzeu les instruccions de la pàgina 109 per dividir els participants en missatgers, representants dels romà i representants dels no-romà (fases de la 1 a la 3 de la pàgina 109).
  - » Doneu als grups entre 10 i 15 minuts per parlar de l'escenari i dels seus rols.
  - » Llavors creeu nous grups per a les negociacions (fases 4 i 5 de la pàgina 109).

Reunió inicial

6. Doneu entre 5 i 10 minuts perquè cada representant del grup conegui el representant de l'altra comunitat. Recordeu-los que els missatgers només observaran el procés en aquesta reunió.

Fase de la negociació

7. Poseu fi a la reunió inicial i digueu als representants dels joves que a partir de llavors només es passaran missatges entre ells mitjançant els missatgers. Els representants dels joves ja no es poden reunir entre ells.
  - » Digueu-los que tenen uns 20 minuts per intentar arribar a un millor resultat.
  - » Recordeu als missatgers que han de tornar a consultar amb el seu representant sempre que tinguin una proposta de l'altre bàndol: qualsevol acord ha de rebre l'aprovació dels dos representants dels joves.
  - » Lliureu còpies de la targeta del procés (pàgines 107 i 108, opcional) a tots els representants. Digueu-los que les omplin mentre els seus missatgers es reuneixen entre ells.
8. Al cap de 20 minuts, poseu fi a les negociacions i reuniu a tots els participants altra vegada per a les conclusions.

Extracció de conclusions

Comenceu per aclarir el rol de cadascú. Podríeu demanar que tothom digués el seu nom i fes un gest o bé que es passegessin pel cercle demanant a tothom que digués una cosa que els agrada.

Preguntes sobre l'activitat en conjunt

- Us ha agradat l'activitat? Què és el que us ha agradat i el que no us ha agradat?
- Heu aconseguit arribar a un acord amb l'altre bàndol? Demaneu al grup que us en doni una breu explicació.
- Què us ha semblat el vostre rol? Què us ha semblat fàcil i què us ha semblat difícil?

Preguntes sobre el rol dels missatgers

- Creieu que el resultat hagués estat diferent si haguéssiu negociat directament amb el representant dels joves? Per què o per què no?

- Quins són els avantatges i els desavantatges de fer servir un foraster per dirigir les negociacions?
- Els missatgers han aconseguit mantenir-se neutrals o van notar que començaven a defensar un bàndol concret? Demaneu als missatgers que en parlin amb franquesa i descobriu si la tasca els ha resultat fàcil.

Preguntes sobre el procés

- Les peticions de cada bàndol han canviat durant el procés?
- Heu arribat a comprendre millor el que l'altra part pensava?
- Què ha estat el més important per a vosaltres durant les negociacions?

Preguntes sobre la importància de l'activitat

- Creieu que l'escenari era realista? Podria passar a la vostra comunitat?

CONSELLS:

- Podríeu preguntar quants participants romà tenen una relació estreta amb la comunitat no romà i viceversa.
- Si no creuen que es pogués donar aquest cas, demaneu-los que pensin si podria funcionar per a altres comunitats, per exemple, els immigrants, els homosexuals o altres minories ètniques.

- L'activitat us ha ajudat a comprendre com es pot sentir realment l'"altra" comunitat?
- L'activitat us ha fet reflexionar sobre el que vosaltres, com a individus, podríeu fer diferent?
- Podeu pensar maneres d'evitar que les coses arribin a l'estadi de marxes de protesta que s'organitzen contra altres comunitats? Hi podríem fer alguna cosa com a grup?

Alternatives

- Podríeu utilitzar un conflicte real del qual els participants vulguin parlar o en el qual estiguin implicats. Pot ser útil per ajudar-los a veure l'altra part.
- Si els participants no tenen prou seguretat a l'hora de dur a terme el seu rol sense ajuda, es podria doblar el grup: cada grup de negociació podria tenir quatre representants dels joves i quatre missatgers.

Suggeriments per al seguiment

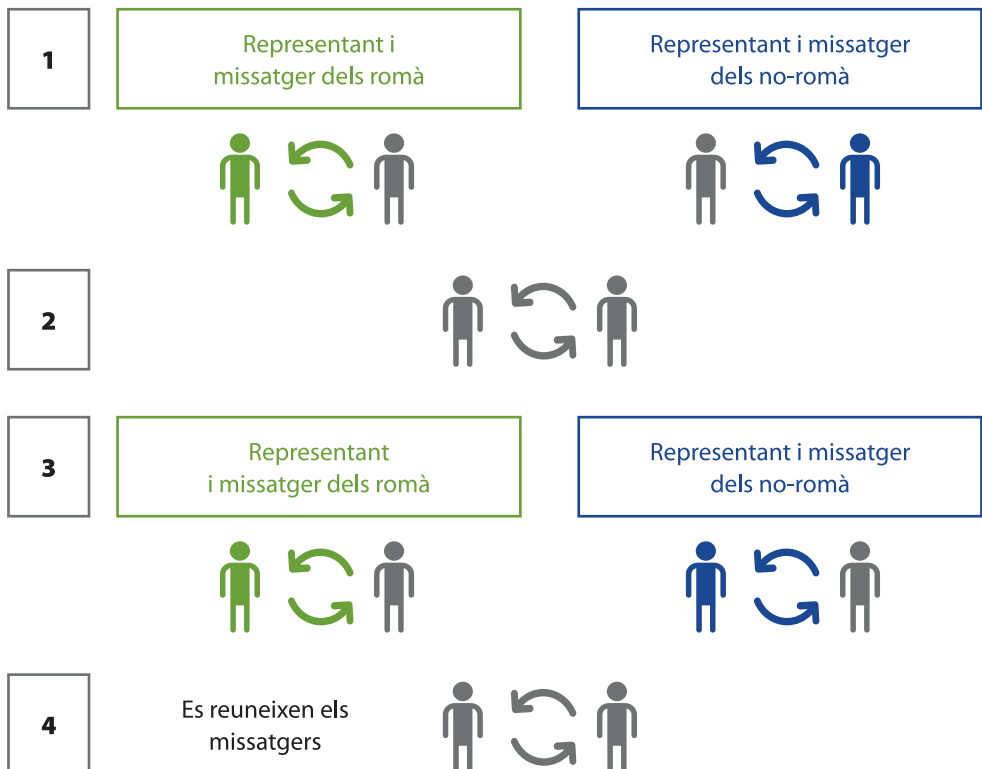
- Aquesta activitat és una bona introducció a la idea de la mediació. Podríeu mirar el Programa de mediadors dels romà del Consell d'Europa (<http://romed.coe-romact.org/>).
- Si les relacions entre els vostres joves i les comunitats romà/no romà no són bones, exploreu les maneres com podríeu millorar-les. Podeu fer contactes amb els grups de joves de l'altra comunitat?

Fulls per entregar

Ordre del joc de rols

- 1. Familiarització amb els papers** (10-15 minuts) Els representants es reuneixen amb altres al mateix grup.
- 2. Reunió inicial entre els representants dels romà i dels no-romà (5-10 minuts)**
Reunions 1-1 entre els representants dels joves romà i no romà. Els missatgers només són observadors en aquesta fase: no parlen. Aquest és l'únic moment en què els representants dels romà es troben amb els representants dels no-romà.
- 3. Procés de negociació**
Totes les negociacions tenen lloc a través dels missatgers. Els missatgers han d'informar els representants dels joves amb regularitat sobre el que han parlat.

El procés de negociació

...i tornem a començar

Escenari

En una ciutat de mida mitjana, hi ha dues comunitats que viuen l'una al costat de l'altra i que rarament interactuen. Una comunitat és rom. Només hi ha uns 400 romà i la població de la ciutat és de 40.000 persones. La comunitat rom viu sobretot en tres barris separats i no se'n mouen gaire. Les escoles on van els seus fills tenen pocs alumnes no romà, si és que en tenen algun, i els joves acostumen a sociabilitzar-se a dins de la seva "pròpia" comunitat: els romà amb els romà i els no-romà amb els no-romà.

Els mitjans de comunicació i els polítics solen identificar la població rom com a causant de delictes i s'acusa els romà de mandrosos i de no voler treballar. Fa molts anys que els romà viuen amb això, però darrerament la situació ha empitjorat.

També és pitjor el que es viu als carrers. Hi ha hagut una escalada d'incidents racistes contra la població rom. Es tracta sobretot d'insults i tenen lloc fora del barri rom, a les botigues, els carrers i altres espais públics. Tanmateix, fa una setmana, es va produir un acte de violència física contra un adolescent rom i els seus amics van decidir "tornar la jugada". Des de llavors, el problema s'ha anat agreujant i hi ha hagut ferits a tots dos bàndols.

Un grup de joves de la comunitat no rom ha organitzat una marxa de protesta que passarà pel mig d'una de les barriades de romà. Centenars de persones han confirmat la seva assistència al Facebook i un dels partits d'extrema dreta també està congregant els seus membres. Sembla força probable que hi hagi violència el dia de la marxa. Hi ha persones preocupades a les dues comunitats perquè veuen que això farà empitjorar el problema.

Un grup de joves romà demana reunir-se amb els organitzadors de la marxa per intentar fer-los canviar de postura.

Targeta del rol dels representants dels joves no roma

Representeu el grup de joves no romà que ha organitzat la marxa. N'esteu farts de la violència contra els membres de la vostra comunitat i voleu enviar un missatge contundent als romà que han de respectar el vostre dret a viure en una comunitat pacífica. Hi ha hagut dos ferits greus en els darrers episodis violents i molts dels vostres membres creuen que els romà no haurien de viure allà. A la vostra organització ja els està bé que es quedin on són, sempre que respectin les normes. Això significa no causar problemes, i posar fi als delictes!

Els representants romà han proposat celebrar una reunió per posposar la marxa. Vosaltres creieu que la marxa és molt important per demostrar-los que a molts de vosaltres us preocupa la seguretat dels joves. Els vostres membres es pensaran que els abandoneu si cancel·leu la marxa. Els romà són qui han causat aquest problema i són els qui hi haurien de fer alguna cosa.

- Penseu què direu al representant dels romà quan us reuniu.
- Intenteu decidir què és més important per a vosaltres: quines són les vostres peticions clau i quines són les coses que no es poden posar en perill?

Targeta de rol dels representants dels joves romà

Representeu el grup dels joves romà que ha proposat la trobada. Esteu molt preocupats que la marxa acabi sent violenta, com molts grups extremistes han dit que esperen que passi. La vostra comunitat està farta de la manera com la comunitat no rom veu els romà i que els tractin com a delinqüents i "estrangers". Moltes de les vostres famílies té una història a la ciutat que es remunta a segles enrere: aquesta ciutat és tan vostra com de qualsevol altra persona.

No podeu permetre que se celebri la marxa. Sabeu que això només farà empitjorar les coses. Tanmateix, també voleu aprofitar la reunió per intentar persuadir el grup de joves no romà per ajudar a solucionar altres problemes als quals s'enfronta la vostra comunitat. Sabeu que, encara que la marxa es cancel·li, és probable que la violència al carrer continuï. Penseu que la violència és culpa seva exclusivament.

- Penseu què direu al representant dels no-romà quan us reuniu.
- Intenteu decidir què és el més important per a vosaltres: quines són les vostres peticions clau i quines són les coses que no es poden posar en perill?

Targeta de rol per als missatgers

Sou neutrals en aquest procés. Us assignaran una de les comunitats, però hauríeu d'intentar no postular-vos. No parlareu a la primera reunió entre els representants, però després d'això dirigireu totes les negociacions.

Els punts que cal recordar del vostre rol:

- El vostre objectiu principal és comunicar-vos amb el missatger que representa l'altra comunitat i ajudar les dues bandes a arribar a un acord.
- Podeu fer suggeriments, però hauríeu d'intentar no donar-los consells. Esteu representant altres persones, i la seva opinió és la que compta.
- Heu de comunicar tot el que decidiu amb l'altre missatger al vostre representant. No els heu de transmetre tot el que el vostre representant diu, però...
- ...recordeu que els representants dels joves són les úniques persones que poden aprovar l'acord final!

Utilitzeu la primera reunió amb els altres missatgers per pensar com abordareu el vostre rol:

- Quines preguntes podríeu fer al vostre representant?

Targeta del procés per als representants dels joves

Ompliu aquest full en els moments en què el missatger estigui reunit amb l'altre bàndol. El full és per al vostre ús: ningú més no l'ha de veure.

Després de la reunió inicial (amb l'altre representant dels joves)

Creieu que sereu capaços d'arribar a un acord? En cas afirmatiu, com? En cas negatiu, per què no?

Quines són ara les vostres peticions clau?

Quines creieu que són les peticions clau de l'altra comunitat?

Què us agradaria dir ara a l'altre representant?

Després de la primera trobada amb el vostre missatger

Podeu arribar a un acord amb l'altra comunitat?

Quines són les vostres peticions clau, ara?

Quines creieu que són les peticions clau de l'altra comunitat?

Què us agradaria dir en la propera ocasió?

Després de la segona trobada amb el vostre missatger	
Podeu arribar a un acord amb l'altra comunitat?	
Quines són ara les vostres peticions clau?	
Quines creieu que són les peticions clau de l'altra comunitat?	
Què us agradaria dir en la propera ocasió?	
Després de la tercera trobada amb el vostre missatger	
Podeu arribar a un acord amb l'altra comunitat?	
Quines són ara les vostres peticions clau?	
Quines creieu que són les peticions clau de l'altra comunitat?	
Què us agradaria dir en la propera ocasió?	

Instruccions per formar els grups

Fase 1

Dividiu els participants en grups iguals de missatgers i representants dels joves.

Representants dels joves

Missatgers

Fase 2

Dividiu el grup de representants dels joves per la meitat altra vegada. Una meitat representa els joves romà; l'altra meitat representa els no-romà.

Romà

No-romà

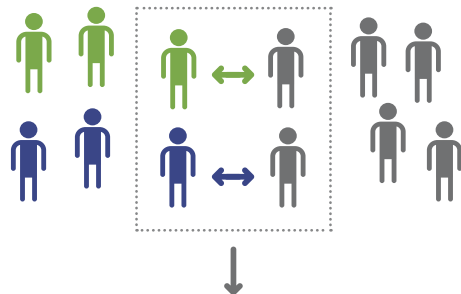

Fase 3

Repartiu còpies de l'escenari i de les targetes de rol a cada grup. Doneu als grups entre 10 i 15 minuts per parlar de l'escenari i dels seus rols. (Si el grup és gran, potser necessitareu subdividir els grups.)

Fase 4

Assigneu un missatger a cada representant.

Fase 5

Formeu subgrups consistents en un representant dels joves de cada bàndol, amb els missatgers respectius.

Dret a l'habitatge

Resum

Aquesta activitat simula una vista al Comitè Europeu de Drets Socials. Agafa una denúncia real adreçada al Comitè sobre l'habitatge rom a Itàlia. Les parts es poden desenvolupar en sessions separades.

Temps: Introducció: (opcional): 30 minuts

Preparació per a la vista:
30-40 minuts

Vista: 30 minuts (mínim)

Extracció de conclusions:
30 minuts

Complexitat: Grau 4

Mida del grup: Entre 12 i 18 participants

Conceptes clau
dret a l'habitatge
drets humans
desallotjament
de campaments romà
discriminació
Carta Social Europea
Comitè Europeu de Drets Socials

Objectius

- Comprendre les necessitats d'habitatge bàsiques com a drets humans
- Conscienciar sobre les condicions dels habitatges a què han de fer front moltes comunitats romà
- Practicar les habilitats de defensa i argumentació
- Introduir la Carta Social Europea

Preparació

- Feu còpies dels fulls per entregar de les pàgines 114-117. Necessitareu:
  - » Targetes dels rols per als membres dels diferents grups.
  - » Còpies d'"Els articles" per a tothom.
  - » Còpies de la "Informació addicional sobre els drets" per al Comitè (opcional).
- Espai perquè tres grups treballin independentment i un espai perquè tot el grup presenciï la vista.

Instruccions

Introducció (opcional):

1. Recordeu als participants les idees bàsiques que hi ha rere els drets humans o demaneu-los que recordin el que ja saben. Utilitzeu la informació de la pàgina 45 per iniciar l'activitat.
2. Exploreu breument els pensaments dels participants sobre el dret a l'habitatge:
  - » Pregunteu-los per què pensen que l'habitatge es considera una necessitat humana bàsica (un dret humà); quines són algunes de les conseqüències d'un habitatge inadequat (o de no tenir habitatge)?

- » Quin grau de protecció d'aquest dret hi ha al vostre país per a les diferents comunitats?
- » Què significa "discriminació"? Què constituiria una prova que un grup pateix discriminació en relació amb l'habitatge?

Podríeu emprar la taula de la pàgina 118 per il·lustrar les condicions relatives dels habitatges romà comparades amb les de la població no rom.

Activitat principal:

3. Expliqueu que l'activitat simularà una vista del Comitè Europeu de Drets Socials (ECSR, per les seves sigles en anglès) sobre els campaments romà a Itàlia. El cas es basa en una denúncia real.
4. Repartiu còpies d'"Els articles" (pàgina 117) i llegiu la informació juntament amb els participants. Assegureu-vos que tothom entén els deures del govern respecte al dret a l'habitatge i el concepte de discriminació. (Vegeu la pàgina 118 per a més informació.)

CONSELLS:

- Si els participants no estan familiaritzats amb la Carta Social Europea (CSE) i el Comitè Social (ECSR), utilitzeu el contingut que hi ha a continuació per oferir-los informació prèvia.

La CSE és un tractat del Consell d'Europa que protegeix les llibertats i els drets socials i econòmics, com ara el dret a no ser pobre, a la sanitat i a l'habitatge. A diferència de la Convenció Europea de Drets Humans (ECHR), no hi ha cap tribunal que estipuli les violacions potencials de la Carta Social. En lloc d'això, el Comitè Social considera els informes dels governs i emet "conclusions" sobre la conformitat amb la Carta.

Molts governs europeus també han acceptat un mecanisme de "denúncia col·lectiva" que permet a certes organitzacions interposar una denúncia al Comitè. El cas que es debat a l'activitat es basa en una denúncia presentada per part del Centre Europeu dels Drets dels Romà segons aquest mecanisme.

5. Expliqueu com es desenvoluparà la vista:

Ordre dels actes

Primer pas: Els residents romà presenten els seus arguments (5 min)

Segon pas: Els representants del Govern presenten els seus arguments (5 min)

Tercer pas: Els membres de l'ECSR fan preguntes als representants dels romà (10 min)

Quart pas: Els membres de l'ECSR fan preguntes als representants del Govern (10 min).

Cinquè pas (opcional): Argumentació final de cada part

Sisè pas (opcional): per als membres de l'ECSR per debatre les conclusions.

Els altres grups podrien emprar-lo per reflexionar sobre com creuen que ha anat la vista.

Setè pas: Votació dels membres de l'ECSR (vot per separat per a cadascun dels quatre deures).

6. Dividiu els participants en tres grups de la mateixa mida: els representants dels romà, el Govern italià i el Comitè Europeu de Drets Socials (ECSR). Digueu als participants que disposaran d'uns 30 minuts per preparar-se abans no comenci la vista. Haurien d'emprar aquest temps per debatre el seu rol, escollir els portaveus i assegurar-se que saben què diran quan comenci la vista.
7. Repartiu les targetes dels rols a cada grup. També podríeu repartir al grup de l'ECSR la "Informació addicional sobre els drets".
8. Doneu temps als grups perquè es llegeixin les targetes. Al cap d'uns minuts, comproveu que tothom entén la tasca i recordeu quant temps tenen per preparar la vista.
9. Al cap de 30 minuts, reuniu a tothom i anuncieu l'inici de la vista. Recordeu-los l'ordre dels actes (vegeu el punt 5 anterior).

CONSELLS:

- Necessitareu algú que presideixi la vista: podeu fer aquest rol vosaltres mateixos o convidar els participants perquè s'hi presentin voluntaris.
- Digueu als participants que quan el Comitè fa preguntes als diversos grups, qualsevol persona del grup al qual es pregunta pot respondre.
- Recordeu-los que si volen parlar, el president els ho haurà de permetre. Intenteu fomentar que les intervencions siguin breus durant el torn de preguntes: podríeu imposar un límit de temps d'1 minut.

10. Un cop acabada la vista, demaneu als membres del Comitè que votin si s'ha produït una violació de cadascun dels quatre deures. Podríeu invitar els membres d'aquest grup a argumentar breument les raons de la seva decisió (però procureu que el debat no torni a començar!).
11. Doneu als participants una informació breu sobre la decisió del Comitè en el cas real: es va demostrar que es van violar els quatre deures. Per als detalls, vegeu la pàgina 119.

Extracció de conclusions

Comenceu fent que tothom abandoni el seu rol. Demaneu que tothom digui com es diu i una cosa sobre ells mateixos. Utilitzeu algunes de les preguntes següents per extreure les conclusions.

Preguntes generals sobre l'activitat

- Què us ha semblat l'activitat? Què us ha agradat i què no?
- Us ha resultat fàcil fer el vostre rol? Què us ha estat fàcil i què us ha estat difícil?
- Us ha sorprès alguna de la informació sobre els problemes que ha experimentat la comunitat rom?

- Creieu que hi ha problemes semblants al vostre país?
- Què penseu de la resolució final: què hauríeu votat vosaltres?

Preguntes sobre els drets

Si no heu fet l'activitat introductòria, utilitzeu algunes de les preguntes del punt 2 per debatre sobre el dret a l'habitatge.

Potser haureu d'adaptar les preguntes que hi ha a continuació si teniu participants susceptibles de viure en unes condicions força dolentes.

- Per què creieu que és tan important tenir un habitatge "adequat"?
- Quin impacte tindria en la vostra vida si no tinguéssiu ni electricitat ni aigua o un lavabo a dins de casa?
- Creieu que és just que alguns infants hagin de créixer en aquestes condicions, mentre que d'altres, no?

Alternatives

- L'activitat es podria desenvolupar com una sèrie de sessions separades. Si la vista es fa més tard, això permetrà més temps de preparació i també es podrà donar més temps als discursos.

Suggeriments per al seguiment

- Els participants podrien investigar més sobre les condicions dels habitatges dels grups de romà i de no-romà al seu país.
- La vista es podria dur a terme de manera teatralitzada per a la comunitat local o per a l'escola.

Més informació

- Per veure algunes estadístiques sobre les condicions dels habitatges per a les comunitats romà i no romà a diversos països europeus, consulteu la pàgina 118.
- Per veure les decisions del Comitè Europeu de Drets Socials relatives a aquest cas, vegeu la pàgina 119.
- El lloc web del Centre Europeu dels Drets dels Romà (www.errc.org) conté molta informació sobre els drets a l'habitatge per a les comunitats romà.

Fulls per entregar

Residents romà

Informació prèvia

El vostre campament està molt ple i les condicions de vida són horribles. Hi ha aigua corrent i electricitat, però no és suficient per cobrir les necessitats de tots els residents. No hi ha instal·lació de clavegueram i està infestat d'insectes i rates.

El campament no està "autoritzat", però n'hi ha d'altres a la vora que tampoc no ho estan on us podríeu allotjar: ara bé, estan tots massa plens i no poden assumir més residents. Cap dels residents del vostre campament no es pot permetre un lloguer privat i els han dit a tots que no hi ha lloguer social disponible.

Temeu que desallotgin el campament: fa poc que han desallotjat els campaments veïns "no autoritzats" i va ser una experiència espantosa, i violenta, per als residents. La policia va arribar a mitja nit i van tractar amb agressivitat a tothom que s'hi resistia. Algunes persones van resultar ferides. Tampoc no van donar cap lloc de residència alternatiu als residents o bé se'ls va enviar a campaments "no autoritzats" que ja estaven superpoblats.

La vostra tasca

Heu de demostrar al Comitè Social Europeu que no se us respecta el vostre dret a l'habitatge.

1. Debateu la manera com es pot emprar la informació anterior per donar suport a la vostra demanda. Tingueu en compte els tres deures de l'article 31 i el deure de l'article E i prepareu arguments per demostrar com es poden haver violat.
  - » Debateu la manera com es pot emprar la informació anterior per donar suport a la vostra demanda. Tingueu en compte els tres deures de l'article 31 i el deure de l'article E i prepareu arguments per demostrar com es poden haver violat.
2. Decidiu quantes persones parlaran en nom del grup. A la vista, tindreu un total de cinc minuts per presentar el cas dels residents. Després de les presentacions, el Comitè farà preguntes al grup. Tots hauríeu de poder contestar qualsevol pregunta.

El Govern

Informació prèvia

No creieu que el Govern hagi violat el dret a l'habitatge. El campament que presenta aquesta denúncia no està autoritzat i els romà no hi haurien de viure. Aquests campaments s'han de tancar, fet que implica el desallotjament dels residents.

Ja heu autoritzat la creació de diversos campaments per als romà i aquests presenten els serveis bàsics. Les condicions són satisfactòries i els residents s'hi poden traslladar. Els grups romà han declarat que els campaments estan superpoblats i no poden allotjar nous residents, però vosaltres no en sou els responsables.

Penseu que el Comitè (i els residents romà) han de comprendre que el Govern té moltes altres peticions de tots els sectors de la societat. No és financerament possible satisfer-les totes immediatament.

La vostra tasca

Heu de demostrar que heu fet tot el possible per respectar el dret a l'habitatge dels residents romà.

1. Debateu la manera com es pot emprar la informació anterior per donar suport a la vostra demanda. Els residents romà presentaran arguments per afirmar que no aconseguirien respectar els tres deures de l'article 31 i el deure de l'article E. Heu de preparar contraarguments per demostrar que us n'esteu fent càrrec.

- » Per a l'article E (no-discriminació) hauríeu de tenir en compte si els romà presenten més desavantatges que altres grups en les àrees rellevants.

2. Decidiu quantes persones parlaran en nom del Govern. A la vista, tindreu un total de cinc minuts per presentar el vostre cas. Després de les presentacions, el Comitè farà preguntes al grup. Tots hauríeu de poder contestar qualsevol pregunta.

Comitè Europeu de Drets Socials

Informació prèvia

Els grups de romà afirmen que les condicions dels campaments no autoritzats són insalubres i no s'hi pot viure. Per exemple, no hi ha prou aigua corrent ni electricitat per a tots els residents. Tenen por que es desallotgi les persones del campament, potser amb violència, i no tenen enlloc més on anar. El Govern no els ha ofert un habitatge alternatiu, no es poden permetre un lloguer privat i tots els campaments romà autoritzats estan massa plens.

El Govern diu que ha muntat campaments romà autoritzats on se satisfan les necessitats bàsiques. Volen desallotjar tots els campaments no autoritzats i han dit que els residents han de trobar allotjament alternatiu. Afirmen que no poden oferir habitatge social a tothom per culpa de les restriccions pressupostàries.

El vostre rol

A la vista, haureu d'escoltar els arguments de les dues parts i decidir si creieu que s'han violat els drets.

- Hi ha tres deures diferents a l'article 31 i un deure comú a l'article E. Al final, votareu per a cada deure per separat.
- Per a l'article E (no-discriminació) hauríeu de tenir en compte si els romà presenten més desavantatges que altres grups socials o ètnics respecte a l'habitatge.

La vostra tasca abans de la vista

1. Hauríeu de dedicar el temps de preparació a debatre sobre la informació respecte al dret a l'habitatge i a pensar les preguntes que fareu.
2. Escriviu una llista de les preguntes més importants que voleu fer i decidiu qui les farà. Recordeu que només tindreu 10 minuts per fer preguntes a cada una de les parts.

Els articles

Adaptat de la Carta Social Europea revisada

Article 31: el dret a l'habitatge

Per tal de garantir el dret a l'habitatge, el Govern acorda fer el següent:

- 1) fomentar l'accés a l'habitatge d'un nivell adequat (DEURE 1)
- 2) evitar i reduir la vagabunderia per tal d'eradicar-la per complet (DEURE 2)
- 3) fer que el preu de l'habitatge sigui accessible a aquells que no tenen els recursos necessaris (DEURE 3)

Article E: no-discriminació

Assegureu-vos que tots els drets de la Carta, inclosos els anteriors, es respecten sense discriminacions (DEURE 4)

Informació adicional sobre els drets El dret a l'habitatge (article 31)

- L'article 31.1 garanteix l'accés a un habitatge digne. Això significa "un domicili estructuralment segur; segur des d'un punt de vista sanitari i salubre, com ara que tingui tots els serveis bàsics, com és aigua, calefacció, eliminació de residus, instal·lacions sanitàries, electricitat; no estigui massificat, i amb una ocupació que tingui el suport de la llei".
- El refugi temporal no es considera "digne" segons la CSE: les persones haurien de tenir un habitatge adequat "en un període adequat".
- S'ha de posar a la disposició de la gent l'allotjament alternatiu i el Govern "ha de prendre les mesures necessàries per oferir un nou habitatge social".
- Cal que els grups amb desavantatges disposin d'accés a habitatge social; això pot ser una prioritat (vegeu la informació sobre la discriminació que hi ha més endavant).
- Els desallotjaments han d'estar justificats, han de respectar la llei i s'han de dur a terme "en unes condicions que respectin la dignitat de les persones involucrades".

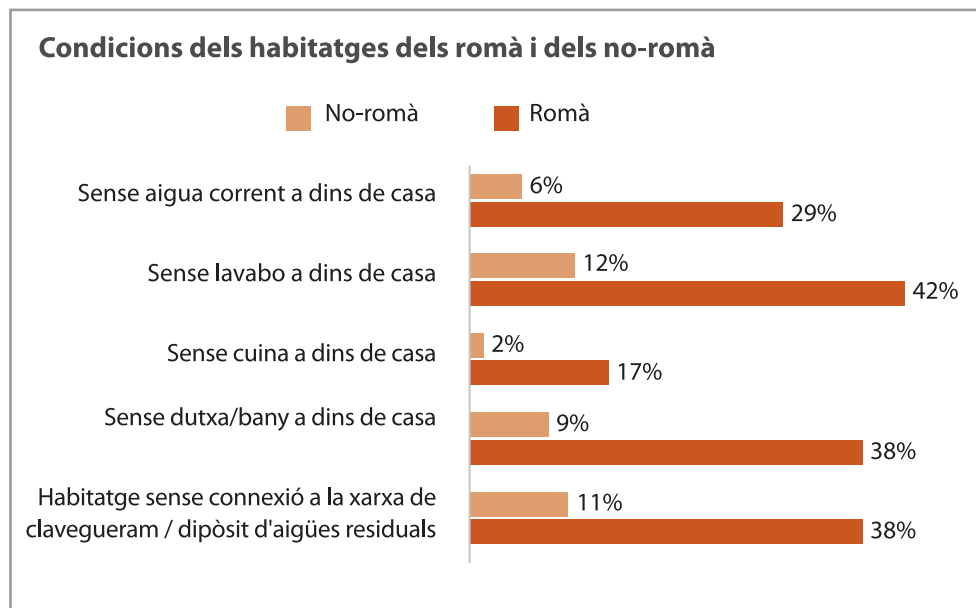
No-discriminació (article E)

"... un dels objectius latents dels drets socials que la Carta protegeix és expressar la solidaritat i fomentar la inclusió social" (d'ERRC contra Grècia, Queixa núm. 15/2003)

- La no-discriminació significa que els estats han de "respectar la diferència" i s'han d'assegurar que les disposicions socials no puguin comportar l'exclusió social.
- El "tractament igualitari" també implica que no hi ha d'haver discriminació indirecta. Això significa que el govern ha de tenir en compte qualsevol diferència rellevant entre els romà i els altres grups. Pot ser que hagin d'adoptar polítiques concretes per evitar que els romà s'acabin convertint en sense sostre.

Llars, habitatge i drets humans

Notes¹:

- Les xifres del diagrama anterior representen el percentatge de respostes entre les persones enquestades, per exemple:
  - » El 6% dels no-romà de l'enquesta declarava que no tenia aigua corrent a dins de casa
  - » El 29% dels romà declarava que no tenia aigua corrent a dins de casa.
- L'enquesta es va dur a terme a Albània, Bòsnia i Hercegovina, Bulgària, Croàcia, Eslovàquia, Hongria, Montenegro, la República de Macedònia, la República de Moldàvia, la República Txeca, Romania i Sèrbia.

Tanmateix, hi ha problemes a tot Europa. S'han desallotjat campaments d'habitatges romà a França, Portugal, el Regne Unit, Grècia, Suècia, Noruega i molts altres països. Les condicions dels habitatges romà, fins i tot encara que no es produeixin desallotjaments, són perceptiblement pitjors, de mitjana, que els de la població no rom. Això indica una discriminació subjacent contra la població rom.

1 Les dades provenen d'una enquesta duta a terme per l'Agència dels Drets Fonamentals (FRA) el 2010 a set estats membres de la Unió Europea. Per a més informació vegeu <https://fra.europa.eu/en/survey/2012/roma-pilot-survey>

Les conclusions del Comitè

Centre Europeu dels Drets dels Romà contra Itàlia²

La informació següent es relaciona amb el cas de l'activitat i està presa de la decisió sobre el fons del Comitè. Noteu que per a cada punt, el Govern italià va necessitar demostrar al Comitè que complia les seves obligacions segons la Carta. Per aquesta raó, cadascuna de les conclusions del Comitè inclou l'expressió "Itàlia no va aconseguir demostrar..."

Fomentar l'accés a l'habitatge d'un nivell adequat

L'ECSR va descobrir que es violava l'article 31.1 juntament amb l'article E (no-discriminació).

El Govern no va aconseguir demostrar que hagués seguit els passos adequats per garantir que s'oferís als romà un habitatge d'una quantitat i una qualitat suficients com per satisfer les seves necessitats.

Desallotjaments

L'ECSR va descobrir que es violava l'article 31.2 juntament amb l'article E.

El Govern no va aconseguir demostrar que els desallotjaments es duguessin a terme amb les garanties legals adequades o que fossin necessaris. No va aconseguir demostrar que els romà no haguessin patit una violència injustificada. No va aconseguir demostrar que s'hagués posat a la disposició dels romà un allotjament alternatiu.

Manca d'habitatges permanents

L'ECSR va descobrir que es violava l'article 31.1 i 31.3 juntament amb l'article E.

El Govern no va aconseguir demostrar que el dret dels romà a l'habitatge social fos "efectiu a la pràctica". No va aconseguir demostrar que els criteris emprats per repartir els habitatges no fos discriminatori.

Discriminació

L'ECSR va descobrir que es violava l'article E (no-discriminació) a cadascun dels casos esmentats. La població rom patia discriminació a tots els aspectes del dret a l'habitatge.

"El Comitè recorda que el principi de no-discriminació de l'article E inclou també la discriminació indirecta. Si no s'aconsegueix tenir en compte la situació diferent dels romà ni introduir mesures específicament dirigides a millorar-ne les condicions dels habitatges, inclosa la possibilitat d'un accés efectiu a l'habitatge social, això significa que Itàlia infringeix els articles 31.1 i 3, juntament amb l'article E3."³»

2 ERRC contra Itàlia, Denúncia col·lectiva núm. 27/2004, decisió sobre el fons, 7 de desembre de 2005

3 Ibid.

Escultures humanes

Resum

Es tracta d'una arrencada creativa per a una acció de grup. Els participants fan servir escultures per analitzar alguns dels obstacles als quals s'enfronten els joves i explorar possibles solucions.

Temps: 60 minuts (mínim)

Complexitat: Grau 1

Mida del grup: Màxim 20

Conceptes clau
drets humans joves
desavantatge social discriminació
 pobresa apoderament

Objectius

- Analitzar algunes de les preocupacions relatives als drets humans a les quals s'enfronten els joves, i els joves romà en especial.
- Examinar les causes dels desavantatges i la discriminació.
- Trobar maneres de solucionar algunes d'aquestes preocupacions.

Preparació

- Demaneu a cada participant que porti com a mínim dues coses de casa que ja no hagin d'utilitzar més. Poden ser articles que s'hagin de llençar o reciclar (com ara ampolles de plàstic, cartró, diaris, envasos, bosses de plàstic, etcètera).
- Assegureu-vos que també teniu uns quants articles per afegir als que porten els participants.
- Molta cinta adhesiva o cinta protectora.
- Paper de paperògraf i cartolines.
- Retoladors, llapis de colors.

Instruccions

1. Pregunteu als participants què entenen per drets humans. Assegureu-vos que tothom estigui familiaritzat amb la idea dels drets humans i repasseu algunes de les idees clau. Utilitzeu la informació del capítol sobre els drets humans si ho necessiteu.

CONSELLS:

- Si teniu prou temps, feu una breu activitat d'introducció perquè es familiaritzin amb el concepte de drets humans. Podríeu utilitzar les activitats "Act it out" (fes-ho actuant) o "Draw-the-word" (dibuixa la paraula) del manual Compass (www.coe.int/compass) o bé "Advertising human rights" (anunciant els drets humans), "Red alert" (alerta vermella) o "What if?" (què passaria si...) del manual Compasito (www.coe.int/compass).

2. Debateu breument quins són els drets dels joves que els participants creuen que es violen més habitualment. Quins drets dels joves romà creuen que es violen més sovint?
3. Dividiu els participants en grups d'unes quatre o cinc persones i repartiu-los els objectes que han portat. Assegureu-vos que hi hagi com a mínim dos objectes per a cada persona del grup. Els grups també haurien de tenir paper, bolígrafs i cinta adhesiva o cinta protectora.
4. Aviseu els participants que durant la primera part de l'activitat no es pot parlar! Digueu-los que tenen entre 15 i 20 minuts per fer una persona a partir dels objectes que han rebut. S'han de fer servir tots els objectes i l'escultura final hauria de representar un jove que podria patir habitualment una privació dels seus drets humans.

CONSELLS:

- Si us voleu assegurar que alguns dels grups mirin els joves romà, podríeu especificar que l'escultura ha de representar un membre d'una minoria ètnica en aquest país, o fins i tot que hauria de representar un rom jove.
- Comproveu que els participants no debatin idees en aquesta fase! Digueu-los que el debat vindrà després: de moment, són artistes que treballen en silenci.

5. Quan els grups hagin acabat l'escultura, digueu-los que ja poden parlar entre ells. Haurien de debatre sobre el "jove" que han fet i arribar a decisions comunes sobre les seves característiques. Digueu-los que necessitaran nomenar un portaveu que parli en nom del jove representat.
6. Escriviu les preguntes següents al paperògraf per guiar els debats del grup:

Sobre la vostra persona

- Com es diu?
- Quina edat té?
- On viu?
- Qui són els seus amics, la seva família o els seus coneguts?
- Quins drets li violen?
- Com ha arribat a passar? Com és que ha acabat patint així?
- Quins somnis, esperances i pors té?
- Afegiu el que vulgueu i que sigui d'importància sobre aquest jove...

7. Un cop els grups estiguin preparats, col·loqueu totes les escultures de manera que tothom les pugui veure. Agafeu cada escultura una per una i convideu els altres grups a fer preguntes al jove (esculpit) i intenteu endevinar qui és i de quins drets està mancat. Un representant del grup que ha creat l'escultura hauria de parlar en nom del jove esculpit.

8. Quan els grups hagin establert alguns dels fets clau, demaneu-los que pensin alguns suggeriments perquè el jove pugui canviar les seves circumstàncies i millorar les possibilitats de la seva vida. Escriviu els suggeriments al paperògraf.
9. Repetiu aquest procediment per a totes les escultures. Afegiu qualsevol "solució" nova a la llista i anoteu qualsevol suggeriment que sigui semblant al que s'hagi ofert per a altres escultures.
10. Opcional: Quan s'hagin presentat totes les escultures i s'hagin escrit unes quantes solucions, demaneu als participants que es tornin a posar per grups. Haurien de seleccionar les solucions més apropiades de les que s'han proposat per al jove, o també en podrien afegir de noves. Demaneu-los que facin els canvis necessaris a l'escultura per il·lustrar les solucions que han escollit, per exemple, afegint un cartell o elements addicionals al disseny original.

Extracció de conclusions

Aproveu aquesta fase per encetar un debat sobre les accions pràctiques que el grup podria emprendre per solucionar les violacions dels drets que pateixen els joves romà habitualment.

- Com heu decidit el personatge que representàreu a l'escultura? Ha estat fàcil arribar a una entesa al grup?
- L'elecció s'ha basat més en experiències personals o en la consideració d'un problema més ampli al país en conjunt (o a Europa)?
- Quines són algunes de les raons perquè els joves acabin en una situació així? Per què creieu que els joves romà són especialment vulnerables?

CONSELLS:

- Si utilitzeu l'activitat per planejar una acció de grup, feu una llista d'aquestes raons en un full del paperògraf. Si citen causes generals (per exemple, l'índex d'atur), doneu-los peu a pensar per què és més probable que els romà estiguin a l'atur que no pas altres grups.
  - Escriviu les "causes" a la part inferior esquerra del full de paperògraf i deixeu lloc a la dreta perquè pensin solucions o maneres d'actuar que podrien emprendre.
- Creieu que les "solucions" que heu pensat per a les escultures són realistes? Per què o per què no?
  - Podeu pensar maneres perquè altra gent (com ara vosaltres) puguin ajudar a millorar la situació dels joves que pateixen la carència dels seus drets?

CONSELLS:

- Aquesta pregunta serà la base del debat sobre les accions que es poden emprendre. Anoteu els suggeriments del grup a la banda dreta del full.
- Animeu-los a pensar com poden treballar no solament per solucionar casos concrets, sinó també el problema més ampli, per exemple, fent pressió, fent campanya o publicant els obstacles amb què es troben els romà joves.

Alternatives

Això també es podria fer com una activitat de dibuix o de collage.

Suggeriments per al seguiment

Aprofiteu la sessió següent per analitzar els suggeriments del paperògraf que heu anotat a la darrera part de les conclusions.

- Pregunteu als participants quins suggeriments podria materialitzar el grup. Marqueu els que semblin possibles al paperògraf.
- Debateu aquests suggeriments i intenteu arribar a un consens sobre un que el grup vulgui emprendre.
- Utilitzeu la guia per a la planificació de l'apartat "Quatre passos per a l'acció" per concretar els detalls de l'acció.
- Dueu a terme l'acció planejada! No oblideu extreure les conclusions de l'acció un cop hagi tingut lloc.

Més informació

- Vegeu la informació prèvia sobre els drets de l'infant (pàgina 141) i sobre els drets humans (pàgines 43-51).
- Els testimonis de la pàgina 162 descriuen la relació de tres romà joves amb la policia.

Bingo rom

Resum

Es tracta d'un concurs sobre els romà. Els participants treballen en equips petits i posen a prova el seu coneixement sobre els romà.

Temps: 60 minuts (mínim)

Complexitat: Grau 1

Mida del grup: Entre 10 i 30 participants

Conceptes clau

història dels romà **minories**
discriminació drets humans
 cultura dels romà història identitat

Objectius

- Fer una conscienciació bàsica sobre els romà i els drets dels romà
- Analitzar d'on vénen les idees que té la gent sobre els romà
- Provocar una cerca més profunda sobre els temes romà

Preparació

Prepareu una graella de bingo per a cada grupet (entre cinc i sis persones). Cada graella hauria de ser en un full DIN A4 i tenir 4 columnes i 4 files (vegeu-la a continuació). Enumereu els requadres com a l'exemple.

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16

Instruccions

1. Digueu als participants que participaran en un concurs per posar a prova el seu coneixement sobre els romà. Dividiu-los en grups de cinc o sis i repartiu una graella a cada grup.
2. Expliqueu-los que les normes són molt similars a les del bingo tradicional (si els participants estan familiaritzats amb el joc). Llegiu les normes (pàgina 126) i assegureu-los que tothom les entengui.
3. Feu el joc. Podríeu fer les preguntes sense ordre perquè fos més interessant omplir la graella!
4. Al final, doneu les respostes correctes per a les preguntes que no hagueu comentat (les respostes són a les pàgines 128 i 129). Llavors ajunteu tot el grup per extreure les conclusions.

Extracció de conclusions

- Us ha sorprès veure quantes coses o que poques coses sabíeu dels romà?
- Quines preguntes us han semblat més difícils?
- Quines preguntes han causat més discòrdia dins del grup? Com heu resolt els desacords?
- Alguna de les respostes us ha sorprès? Per què?
- Creieu que aquesta informació és important? Per què o per què no?

CONSELLS:

- També podríeu analitzar algunes de les preguntes que molts grups hagin respost malament: descobriu d'on han tret la informació o per què no sabien la resposta correcta.
- Si algú ha fallat la darrera pregunta (trampa), utilitzeu la informació prèvia sobre racisme i discriminació (pàgines 53-55). També podeu recórrer al capítol introductori sobre l'antigitanisme (pàgines 27-41).

Alternatives

- Les persones poden treballar individualment i no per equips. També podeu fer més còpies de les preguntes i permetre que les persones treballin cadascuna al seu ritme: això farà que triguin més a debatre les respostes.

Suggeriments per al seguiment

- Suggeriu que els participants treballin ja sigui en grups o individualment per escriure una llista d'altres preguntes que puguin tenir sobre els romà, o coses que els agradaria saber. Es podrien lliurar de manera anònima, per tal que les persones no se sentissin cohibides de preguntar sobre temes controvertits.
- Un cop tingueu la llista completa de preguntes, vegeu quantes les poden respondre les altres persones del grup. Podríeu fer un format de debat tipus peixera, com a l'activitat "Let's talk about sex" (parlem de sexe) a Compass (www.coe.int/compass).
- Qualsevol pregunta que no obtingui resposta dels altres participants la podrà cercar el grup en conjunt.

Més informació

- Utilitzeu la informació prèvia de "Respostes al concurs dels romà" de les pàgines 128 i 129. També us haureu de remetre a les pàgines 179-181 ("Població rom que es calcula que hi ha a Europa") per trobar les respostes a les preguntes 7 i 8.

Material de suport

Normes del concurs

- És una variació del joc del bingo: per guanyar, cal respondre a totes les preguntes d'una mateixa fila o columna de la graella.
- Les preguntes es llegiran d'una en una i disposareu d'una mica de temps per debatre les respostes amb el grup. Intenteu que la resta de grups no us senti!
- Escriviu la resposta acordada a la casella que correspongui a la pregunta. Si no us poseu d'acord com a grup, feu una votació ràpida.
- Quan creieu que teniu una fila o una columna sencera de respostes correctes, crideu "bingo!" i s'aturarà el joc per comprovar les respostes.
  - » Si totes les preguntes de la fila o la columna són correctes, sou el guanyador de la ronda i l'equip guanya 100 punts!
  - » Si alguna de les preguntes de la fila o la columna són incorrectes, perdeu 100 punts.
- Després d'un bingo, el joc segueix i es llegeix la resta de preguntes. Tots els grups segueixen responent a les preguntes (fins i tot els que ja han perdut punts per culpa d'un bingo incorrecte).
- Podeu cridar bingo tantes vegades com vulgueu, però només per a la resta de files o columnes (en altres paraules, quan algú ja ha cridat "bingo" per a una fila o columna, ningú més no pot utilitzar aquella fila o columna).

Preguntes del concurs

1. Quan van arribar per primera vegada a Europa els romà?
2. D'on venien, originàriament?
3. Doneu un exemple de discriminació històrica contra els romà (al vostre país o a Europa).
4. Anomeneu una personalitat rom famosa.
5. Anomeneu una obra d'art, de música, de literatura o una altra fita cultural d'un artista rom.
6. Doneu un exemple de discriminació habitual contra els romà avui en dia (al vostre país o a Europa).
7. Quants romà hi ha al vostre país?
8. Quin percentatge de població en aquest país és rom?
9. Anomeneu una organització que treballi pels drets dels romà.
10. Doneu un exemple de lluita amb èxit pels drets dels romà.
11. Quants romà hi ha a Europa?
12. Quin percentatge de la població total europea és rom?
13. Quants romà es calcula que van morir com a resultat de l'Holocaust (a Europa en conjunt)?
14. Quin percentatge de la població rom total es creu que va morir com a resultat de l'Holocaust (a Europa en conjunt)?
15. Anomeneu dos països, a part d'Alemanya, on els funcionaris van participar en el genocidi contra els romà.
16. Quina prova de les següents és la més fiable per saber si una persona és rom? (PREGUNTA TRAMPA!)
  - » Nom/cognom?
  - » Composició genètica?
  - » Estil de vida?
  - » Coses que li agraden i que no li agraden?

Respostes del bingo dels romà

1. Quan van arribar per primera vegada a Europa els romà?

Els càlculs més primerencs són al voltant del segle XII. Les proves més fiables d'un assentament rom a Europa existeixen a partir del 1400.

Marqueu com a correcte qualsevol data entre el 1100 i el 1400.

2. D'on venien, originàriament?

De l'Índia.

3. Doneu un exemple de discriminació històrica contra els romà (al vostre país o a Europa).

Hi ha diverses respostes possibles. Si els participants no poden oferir una resposta, doneu els exemples següents: esclavatge a Romania, esterilització forçosa a Eslovàquia (i a tot arreu), la Gran Batuda gitana a Espanya, expulsions, l'eliminació d'infants, linxaments de la multitud o operacions oficials de "neteja", casaments prohibits, arrestos o detencions arbitraris a gairebé tots els països europeus des del segle XIV (i en alguns casos que continuen avui en dia). També es podrien esmentar les diverses infraccions durant l'Holocaust. (Vegeu la pàgina 66 per a més informació.)

4. Anomeneu una personalitat rom famosa.

Hi ha diverses respostes possibles. Vegeu www.imninalu.net/famousGypsies.htm i l'activitat "Lluitadors pels drets dels romà" per trobar-ne alguns exemples.

5. Anomeneu una obra d'art, de música, de literatura o una altra fita cultural d'un artista rom.

Hi ha diverses respostes possibles. Vegeu les llistes de la pregunta anterior per tenir més exemples. Accepteu respostes com ara "cançons de Django Reinhardt", "actuacions de dansa de Joaquín Cortés", "pel·lícules de Bob Hoskins", etcètera.

6. Doneu un exemple de discriminació habitual contra els romà avui en dia (al vostre país o a Europa).

Hi ha diverses respostes possibles, p. ex. en la sanitat, l'educació, la feina, el tractament per part de la policia o les forces de seguretat, l'habitatge, etcètera. Intenteu demanar als participants que descriguin amb detall la discriminació en lloc de només oferir un gran titular (com ara "sanitat").

7. Quants romà hi ha al vostre país?

Vegeu la taula de les pàgines 179-181. Expliqueu abans als participants la forquilla de respostes que acceptareu com a correctes: per exemple, "qualsevol xifra que estigui 50.000 per sobre o per sota".

8. Quin percentatge de població en aquest país és rom?

Vegeu la taula de les pàgines 179-181. Si als participants els costa la noció de percentatge, pregunteu-los quantes persones de cada cent són romà. Utilitzant la taula:

- 1% és una persona de cada cent.
- 0,1% és 0,1 persona de cada cent (o una persona de cada mil).
- 0,01% és 0,01 persona de cada cent (o una persona de cada deu mil).

9. Anomeneu una organització que treballi pels drets dels romà.

Hi ha diverses respostes possibles. En l'àmbit europeu, els exemples inclouen el Centre Europeu dels Drets dels Romà (ERRC), l'Oficina Europea d'Informació sobre els Romà i el Fòrum Europeu dels Romà i els Nòmades. Accepteu també organitzacions que treballin en general pels drets humans, com ara el Consell d'Europa, Amnistia Internacional, la Xarxa Europea contra el Racisme, el Grup Internacional de Drets de les Minories, etcètera. Per a les organitzacions locals de romà, vegeu www.errc.org/cikk.php?cikk=3583.

10. Doneu un exemple de lluita amb èxit pels drets dels romà.

Hi ha diverses respostes possibles. Els exemples inclouen: la campanya per al reconeixement del genocidi dels romà i casos al Tribunal Europeu de Drets Humans (per exemple, contra l'esterilització de les dones romà i la segregació de l'educació). Potser també teniu exemples locals, com ara la campanya per evitar els desallotjaments o per eradicar la discriminació a la feina.

11. Quants romà hi ha a Europa?

Aproximadament uns 6 milions a la Unió Europea; aproximadament 11 milions als estats membres del Consell d'Europa. Deixeu clar de quina "Europa" parlem! Accepteu com a correcta qualsevol resposta que estigui 1 milió per sobre o per sota.

12. Quin percentatge de la població total europea és rom?

Aproximadament un 1%. Accepteu com a correcta qualsevol xifra per sota del 5%.

13. Quants romà es calcula que van morir com a resultat de l'Holocaust (a Europa en conjunt)?

Els càlculs més baixos volten el mig milió de persones. Els càlculs més elevats són tres vegades aquesta xifra: 1 milió i mig. Accepteu com a correcta qualsevol xifra dins d'aquesta forquilla.

14. Quin percentatge de la població rom total es creu que va morir com a resultat de l'Holocaust (a Europa en conjunt)?

Els càlculs van entre el 30 i el 80%, tenint en compte que els càlculs més elevats són els que gaudeixen de més acceptació. Marqueu com a correcta qualsevol xifra entre el 50 i el 80%. Altra vegada, els podeu preguntar quants romà van morir de cada cent. El 50% són 50 persones de cada 100.

15. Anomeneu dos països, a part d'Alemanya, on els funcionaris van participar en el genocidi contra els romà.

Gairebé tots els països ocupats pels alemanys o aliats amb els nazis van participar en el genocidi. Per exemple, Polònia, Hongria, Croàcia, Romania, Àustria, etcètera. Vegeu "El dret de recordar" per a més informació sobre com els funcionaris locals van facilitar el genocidi a diversos països (www.coe.int/youth/roma).

16. Quina prova de les següents és la més fiable per saber si una persona és rom?

La resposta correcta és que cap de les característiques esmentades no és una "prova" fiable. L'única prova realment fiable és si una persona s'autoidentifica com a rom. No hi ha unes característiques físiques comunes (ni pel que fa a la genètica) que comparteixin tots els romà i només els romà. El mateix passa amb les coses que els agraden i que no els agraden i amb l'"estil de vida". Tot i que un cognom rom pot indicar que un dels ancestres d'un individu fos rom en algun moment del passat, que aquest individu sigui rom o no depèn molt més del fet que s'hi consideri o no. De la mateixa manera, algú amb un cognom no rom pot considerar-se fàcilment que és un rom.

Diversió enganxosa

Resum

Els participants dissenyen un conjunt d'etiquetes que representen els "punts de vista" dels romà respecte a temes clau i les utilitzen per debatre aspectes de la identitat rom i els prejudicis habituals.

Temps: 90 minuts (o menys amb menys adhesius)

Complexitat: Grau 1

Mida del grup: De 12 en endavant

Conceptes clau
identitat **prejudici** **racisme**
discriminació **estereotips** habitatge
 educació feina religió

Objectius

- Analitzar els estereotips sobre la comunitat rom
- Aprofundir en la comprensió d'alguns aspectes de la identitat rom
- Explorar les idees de racisme, discriminació i prejudici en relació amb els romà

Materials

- Paper de DIN A4 i retoladors per a cada grup petit

Preparació

- Escriviu les paraules següents en un paperògraf:

Educació, Feina, Família, Habitatge, Cultura/Identitat, Religió

Instruccions

1. Demaneu als participants que s'imaginin que formen part d'una empresa de disseny. La seva empresa ha decidit llançar una sèrie d'adhesius per representar les creences culturals de diverses nacionalitats i grups. S'ha demanat a l'equip de disseny que trobi algunes idees per als "adhesius dels romà".
2. Dividiu els participants en grups de treball petits, de quatre o cinc persones cadascun. Si teniu participants de les comunitats rom i no rom, podríeu demanar que formessin grups segons la manera com s'identifiquen ells mateixos. Això ajudarà a obtenir les diferències que hi pugui haver entre les percepcions dels romà i dels no-romà.
3. Repartiu els fulls i els retoladors de colors i expliqueu que els adhesius tractaran les sis categories del paperògraf. Digueu-los que tenen 40 minuts per pensar en un adhesiu per a cada categoria.

CONSELLS:

- Suggestiu-los que, per a cada adhesiu, comencin amb una pluja d'idees del grup per veure quins missatges volen transmetre. Podrien inspirar-se amb les preguntes següents:
  - » Els pares romà, què voldrien que els seus fills sabessin sobre l'educació? Què voldrien que sabessin sobre el món laboral? Què voldrien que sabessin sobre la família? Etcètera.
  - » Hi ha cap diferència o particularitat en el "missatge romà"?
  - » Com podem representar aquestes idees en una sola imatge?
- Recordeu-los que els dissenys han de ser senzills. Poden incloure algunes paraules si és necessari, però el producte final serà petit i no pot ser massa detallat!

4. Al cap de 40 minuts, convideu els grups a mostrar els seus adhesius a tota l'aula. Deixeu temps perquè els participants passegin per l'aula i mirin la feina que han fet la resta de grups.

5. Torneu a reunir el grup per extreure les conclusions.

Extracció de conclusions

Comenceu el debat demanant que comentin els adhesius que veuen; llavors utilitzeu algunes de les preguntes següents per analitzar les qüestions amb més profunditat.

Seleccioneu les preguntes que són més adequades per als participants del vostre grup.

Preguntes sobre els adhesius i la feina en grup:

- Quins són alguns dels "missatges" que hem de trobar als adhesius (per exemple, què han cregut els grups que era important dir sobre els habitatges romà?)
- Hi ha temes o missatges comuns en els adhesius que han fet els diversos grups?
- Hi ha cap missatge negatiu?
- Hi ha algú que no estigui d'acord amb aquests missatges? Creieu que tant els romà com els no-romà pensarien que són "veritat" o importants?
- Com heu pres les decisions sobre el que volíeu transmetre amb els adhesius?
- D'on venia la vostra informació?
- Ho heu comprovat? Sabeu si és veritat?!

Preguntes sobre la identitat (rom):

- Què sabeu realment dels romà? Tots són iguals?
- Per què creieu que hi ha tantes percepcions negatives dels romà? Què podríeu fer per modificar-les?
- Quines són algunes de les coses positives que sabeu dels romà?

Preguntes sobre el racisme i la discriminació:

Pregunteu als participants què entenen per conceptes com "racisme", "discriminació", "estereotips" i "prejudici". Remeteu-vos a l'apartat important dels "Termes clau" si és necessari (pàgines 53-55).

- Creieu que realment hi ha creences o característiques "comunes" que comparteixen tots els membres del grup? Compartiu alguna cosa amb tothom del vostre grup ètnic?
- Com us sentiríeu si algú es negués a donar-vos una feina perquè "saben com és la vostra família" o "saben quina mena de persona sou"?

Alternatives

- Reduir el nombre d'adhesius sobre els quals treballen els participants reduiria el temps necessari per a l'activitat. També podríeu seleccionar diversos conceptes clau, per exemple, entreteniment/oci, professions, estatus social, etcètera.
- Alguns grups podrien treballar en adhesius per a altres grups nacionals o ètnics, potser per al seu propi grup "nacional". Això permetria que contrastessin els estereotips sobre grups diferents.

Suggeriments per al seguiment

- Els participants podrien fer recerca en algunes de les àrees on hi sol haver estereotips negatius sobre els romà. Els resultats es podrien presentar en un monitor / en una exposició amb nous "adhesius" per fomentar els missatges positius.
- L'activitat "Lluitadors pels drets dels romà" ofereix alguns models de rol positiu i podeu trobar més llistes als enllaços que hi ha a la pàgina 78.

Més informació

- La informació prèvia sobre "Estereotips i els romà" (pàgina 133) fa una llista d'alguns dels estereotips més habituals en relació amb les categories dels adhesius (que, de fet, són falsos).
- La informació prèvia sobre "Estereotips i els romà" explica de quina manera es relacionen aquests conceptes.

Estereotips sobre els romà

Hi ha molts estereotips sobre els romà, la majoria negatius. Sembla que els polítics, els mitjans de comunicació i el públic general sàpiguen com són els romà exactament! Gran part dels polítics, representants dels mitjans de comunicació i la majoria del "públic general" no són, de fet, romà. Així doncs, d'on obtenen la informació?

Els romà, de fet, són un grup culturalment molt divers. Van començar a arribar a Europa fa molts segles i han viscut a diferents parts d'Europa des de llavors.

Les persones de cada grup ètnic s'adapten als seus entorns i sovint assumeixen les pràctiques i els valors culturals de la gent entre la qual viuen. Els romà d'Alemanya tindran més similituds amb la resta d'alemanys que no pas amb els romà que viuen a Romania. És més, alguns romà alemanys pot ser que tinguin més coses en comú amb un alemany no rom que amb un alemany rom. Les persones són individus i trien el seu camí!

Passa el mateix amb les famílies: no hi ha cap fill que comparteixi totes les creences o les característiques dels pares. Per què hauríem de pensar que els nens romà han de compartir les creences dels pares?

Els estereotips poden ser útils i ens poden avisar de possibles característiques comunes, però no s'haurien de prendre mai com un fet científic.

Alguns fets sobre les categories dels adhesius:

- A l'Europa de l'Est, la gran majoria dels romà és sedentària. Hi ha molt pocs grups romà que hagin mantingut un estil de vida nòmada.
- L'educació és tan important per als romà com per a l'altra gent! Els sistemes educatius de molts països europeus, tanmateix, discriminen els nens romà. A vegades fins i tot es posa els romà en escoles especials, on reben una educació menys bona. (Vegeu la pàgina 90.)
- Als romà els costa molt tenir accés a la feina a causa de la discriminació per part dels empresaris potencials. Una enquesta de la Unió Europea¹ feta a 3.500 romà de set països europeus va demostrar que el 20% dels romà sentien que els havien discriminat a l'hora de buscar feina o al mateix lloc de treball.
- No hi ha una religió "comuna" per als romà. En alguns països, els romà poden ser més proclius a creure en la religió dominant; per exemple, a Espanya hi ha molts catòlics, molts ortodoxos a Romania i musulmans a les àrees del sud dels Balcans.
- Molts romà tenen un fort sentiment d'identitat com a rom, però fins i tot aquesta identitat es pot interpretar de manera diferent per diversos grups romà regionals.
- Alguns romà parlen romaní (la llengua rom), però aquesta llengua té dialectes molt diferents. Hi ha molts romà que no coneixen la llengua rom i només parlen la del país en què fa segles que s'han establert (hongarès, rus, romanès, alemany, etcètera).

1 http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/413-EU-MIDIS_ROMA_EN.pdf (2008)

Fes un petit pas endavant

Resum

Es tracta d'una activitat de joc de rols que analitza algunes de les dificultats a què s'enfronten els joves romà (i altres joves). Els participants han de considerar si per a ells és fàcil dur una vida "normal" en el rol que els ha tocat.

Temps:	60 minuts (versió curta)
Complexitat:	Grau 2
Mida del grup:	30 participants

Conceptes clau

joves drets dels romà
discriminació igualtat societat
escolarització discapacitat
habitatge feina

Objectius

- Conscienciar d'alguns obstacles estructurals que inhibeixen els joves romà i altres joves en circumstàncies desavantajoses
- Fomentar l'empatia envers els romà i altres persones en circumstàncies desavantajoses
- Valorar la importància de la igualtat d'oportunitats i de la no-discriminació

Preparació

- Utilitzeu la llista de targetes de rols de les pàgines 138 i 139 per seleccionar un rol per a cada membre del vostre grup. Potser voleu crear les vostres pròpies targetes, de manera que siguin més adequades per al vostre grup.
- Imprimiu i retalleu les targetes (vegeu les instruccions que hi ha abans de les targetes, a la pàgina 138).
- Necessitareu espai perquè tots els participants es posin drets, l'un al costat de l'altre, i llavors caminin endavant fent una fila.

Instruccions

1. Demaneu als participants si alguna vegada s'han posat en la pell d'una altra persona. Pensen en els obstacles a què han de fer front les altres persones?
2. Expliqueu-los que a l'activitat cada participant tindrà una "nova identitat". Necessiten intentar imaginar-se com serà la vida en el seu nou rol.
3. Demaneu als participants que agafin una targeta. Doneu-los uns minuts per llegir-la i pensar en la persona que hi surt. No n'haurien de parlar amb ningú més ni mostrar-la.

CONSELLS:

- Heu d'anar en compte a l'hora d'assignar els rols. Intenteu ser sensibles davant les dificultats que puguin tenir els participants en les seves vides "reals". Eviteu donar a algú un rol que el pugui incomodar o fer mal.
- Si teniu participants romà i no romà, no us preocupeu massa de si representen la seva "pròpia" identitat. Serà interessant tenir una barreja: alguns que representin la seva identitat ètnica real i d'altres que en representin una de diferent. Això ho podríeu analitzar a les conclusions de l'activitat.

4. Contesteu qualsevol pregunta concreta sobre el significat de les paraules o si hi ha alguna cosa que no quedi clara, però no fometeu preguntes sobre els rols que se'ls ha assignat. Digueu a la gent que faci servir la imaginació!
5. Deixeu temps als participants perquè es facin seus els rols. Podríeu llegir en veu alta la llista de preguntes següent (a poc a poc) i demanar-los que pensessin en les respostes. Altra vegada, en aquesta fase no hi hauria d'haver debat.
  - » Com et dius?
  - » Pensa en casa teva: en quina habitació passes més estona? Com és?
  - » Què fas en un dia "normal"? Pensa en el matí, la tarda i la nit.
  - » Què fas en el teu temps lliure? Amb qui t'agrada passar l'estona?
  - » Què et fa feliç? De què tens por?
6. Quan tothom se senti còmode amb el rol, demaneu-los que es posin en línia, l'un al costat de l'altre, com a la sortida d'una cursa. Expliqueu-los que llegireu en veu alta unes quantes afirmacions. Per a cadascuna, haurien de pensar si és probable que sigui veritat en el cas de la persona que representen.
  - » Si l'afirmació segur que és veritat, haurien de fer un gran pas endavant.
  - » Si sembla impossible, no s'haurien de moure.
  - » Si sembla possible, però no massa probable, haurien de fer un petit pas.
7. Llegiu les frases en veu alta, d'una en una, fent una pausa entre cadascuna. Convideu els participants a observar els altres entre frase i frase per veure on són la resta.
8. Al final de l'activitat, demaneu als participants que s'asseguin a terra allà on es trobin. Llavors cada participant s'hauria de presentar breument. També els podríeu demanar que tots els que representen un jove rom aixequessin el braç.
9. Demaneu als participants que mirin un cop més al seu voltant a veure on és la resta de gent i llavors convidau-los a formar un cercle altre cop per a les conclusions. Tanqueu la sessió amb alguna informació del material d'informació prèvia de la pàgina 141 (drets de l'infant).

Extracció de conclusions

Comenceu les conclusions fent que els participants surtin dels seus rols. Podeu demanar que tothom tanqui els ulls, compti fins a tres, i digui en veu alta el seu nom (real).

Preguntes generals:

- Us ha semblat fàcil o difícil imaginar-vos en el paper del jove que representàveu?
- Coneixeu algú igual que la persona que heu representat? Compartiu alguna cosa amb aquesta persona?
- Com us heu sentit fent un pas endavant mentre els altres no es movien? O bé quedant-vos quietos mentre els altres avançaven?
- Per què hi havia coses difícils en el vostre rol? Us ha semblat que les dificultats les creàveu "vosaltres" (en el rol) o els altres / la societat?

CONSELL:

- Doneu un exemple als participants, si és necessari: per exemple, "que les matemàtiques semblin difícils" o "ser bo en música" estan més relacionats amb el caràcter o les habilitats naturals d'una persona. Coses com "no poder-se pagar la universitat" o "haver de cuidar un familiar malalt" són obstacles més aviat externs.

Preguntes sobre les dificultats a què s'enfronten els joves romà

Comenceu comparant les respostes d'aquells que han tingut les "mateixes" targetes de rols (un que representava un rom i un altre un no-rom). Pregunteu als membres de cada parella fins on han arribat i intenteu identificar algunes de les afirmacions on el no-rom ha fet un pas endavant, mentre que el rom s'ha quedat quiet.

- Hi ha coses més difícils per a un rom jove que per a un no-rom? Per què?
- Creieu que és just que als nens se'ls ofereixin aquestes possibilitats tan diferents?
- Feu una pluja d'idees amb els participants sobre alguns dels "obstacles" externs que han impedit que les persones amb rols romà avancessin. Es podria eliminar algun d'aquests obstacles? Qui o què caldria canviar?

Reflexions sobre l'activitat en conjunt

- Creieu que les targetes de rols eren realistes? L'activitat estava relacionada amb la "vida real"?
- El vostre rol us ha ajudat a veure les altres persones de manera diferent? Ha fet que veieu diferent algunes coses que us semblaven fàcils o difícils de la vostra vida?
- L'activitat us ha fet canviar alguna opinió?

Pregunta per als participants romà:

- Què creieu que podria fer la comunitat rom per solucionar la discriminació (tractament injust) que sovint pateixen els joves?

Pregunta per als participants no romà:

- Què creieu que hauria de fer la comunitat no rom per solucionar la discriminació que sovint pateixen els joves romà?

Pregunta per a tot el grup:

- Podríeu, o podríem com a grup, fer alguna cosa contra la discriminació a què s'enfronten els joves romà?

Suggeriments per al seguiment

- Utilitzeu una versió abreujada de la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant (CRC) per identificar alguns dels temes relacionats amb els drets en l'activitat o per analitzar les preocupacions que els participants poden haver tingut.
- Consulteu la informació prèvia sobre els "Drets de l'infant" (pàgina 141) i utilitzeu els quatre principis fonamentals, o una versió abreujada dels CRC, per dur a terme una auditoria del grup o de l'escola. Demaneu als participants que facin dues llistes:
  - » Exemples de respecte dels principis fonamentals
  - » Exemples en què s'ignoren els principis fonamentals

Podrien intentar establir recomanacions per traslladar exemples de la segona llista a la primera.

Més informació

- Utilitzeu la informació de la pàgina 141 ("Drets de l'infant") per mostrar als participants que moltes de les diferències en els drets o les oportunitats que s'analitzen a l'activitat estan prohibides pel dret internacional.
- Remeteu-vos a la informació dels "Termes bàsics" per analitzar el racisme i la discriminació amb més detall (pàgines 53-55).

Aquesta activitat és una adaptació de l'activitat "Take a step forward" (fes un pas endavant) del manual Compass, A Manual for Human Rights Education with Young People: www.coe.int/compass.

Fulls per entregar

Instruccions per imprimir les targetes

- La majoria de les targetes no especifiquen si la persona és rom o no rom: es poden utilitzar per representar els dos tipus. Necessitareu seleccionar unes cinc targetes que s'utilitzaran dues vegades: una per representar un jove rom i una altra per representar un no-rom.
- Feu dues còpies de cadascuna d'aquestes targetes. En una de les còpies, escriviu-hi la paraula "rom". No escriviu res a l'altra còpia.
- Seleccioneu prou rols de la resta de targetes per a la resta del grup. A la meitat d'aquestes targetes escriviu-hi la paraula "rom".
- Expliqueu als participants que alguns tenen la seva identitat ètnica escrita a la targeta. Si no hi ha cap identitat ètnica indicada, haurien d'assumir que formen part de la "majoria" de la població.
- Podríeu afegir-hi altres identitats ètniques si són importants per al vostre país o la vostra regió.

<p>Tens 14 anys. Tu i la teva germana viviu en un poblet i aneu a l'escola del poble. Els professors et fan la guitza; i altres nens, també. Sovint t'escapes de l'escola i te'n vas a passejar al bosc.</p>	<p>Tens 8 anys. Tu i dos germans més viviu en una bonica casa amb un jardí gran amb piscina. El pare és el director del banc del poble. La mare s'encarrega de la casa i la família.</p>
<p>Tens 13 anys i ets fill únic. Vius sol amb la teva mare en un pis al centre de la ciutat. La teva mare és discapacitada i necessita que la cuidin: tu ets el seu principal cuidador. Sovint no pots anar a l'escola perquè necessita que l'ajudis.</p>	<p>Tens 11 anys i ets el més jove de tres germans. La teva família viu en un pis petit d'una gran ciutat. El pare és mecànic però fa tres anys que no treballa. La mare se't va morir quan eres un bebè.</p>
<p>Vas néixer amb discapacitat i has de fer servir cadira de rodes. Vius en un pis al centre de la ciutat amb els pares i dues germanes. Els teus pares són professors. Tens 12 anys.</p>	<p>Tens 14 anys i el teu pare és un polític famós. Tens tot el que necessites a casa i ets el millor de la classe a l'escola. Ets gai però no goses dir-ho a ningú.</p>

<p>Tens 15 anys i ets el fill de l'ambaixador d'Estats Units al teu país. Vas a una escola internacional i el teu pare et pressiona molt perquè estudiïs. Portes ulleres gruixudes i tartamudeges una mica.</p>	<p>Tens 9 anys i ets fill únic. Vius en un bloc de pisos en un poble amb els pares. El teu pare treballa a la construcció i la mare de vegades com a dona de la neteja. Ets molt bo amb els esports.</p>
<p>Tens 12 anys. Fa un any que vas marxar del teu país i ara vius en un allotjament temporal en un altre país. Casa teva és molt humida i no té ni lavabo ni aigua corrent. La teva mare parla la llengua local molt bé i li agradaria treballar però ningú no vol contractar una "gitana".</p>	<p>Tens 10 anys i una discapacitat d'aprenentatge que vol dir que et costa molt seguir el ritme de l'escola. Ets més alt que la resta de nens, que només tenen 8 anys. Els pares treballen tots dos, així que no tenen gaire temps per ajudar-te a fer els deures.</p>
<p>Tu i el teu germà gran sou molt bons en mates, física i llengües. De fet, en gairebé tot! Els pares són professors universitaris. Sempre us envien a fer cursos especials i campaments de formació per preparar-vos per competir.</p>	<p>Tens 18 anys. Et van enviar el pare a la presó quan tenies 11 anys i et van criar els avis. Ara els dos estan malalts i necessiten diners. L'escola t'anava bé i volies estudiar matemàtiques a la universitat.</p>
<p>Tens 17 anys. No vas conèixer els pares i sempre has viscut sota custòdia. Ets molt bo ballant i t'encanta tocar la guitarra de jazz. No tens gaire qualificació acadèmica i no tens diners.</p>	<p>Tens 10 anys. Vius en una granja al camp. El pare és agricultor i la mare s'encarrega de les vaques, les oques i l'aviram. Tens tres germans i una germana.</p>
<p>Tu i els teus pares vau arribar a aquest país buscant la seguretat i fugint de la guerra que hi havia al vostre país, l'Afganistan. Ara tens 12 anys i fa tres anys que vius aquí, des dels 9. No saps quan podràs tornar a casa.</p>	<p>Tens 14 anys. Vas néixer en aquest poble, però els teus pares van venir-hi des de Nigèria. Viviu en una comunitat pobra i no hi ha altres africans negres al barri. Estudies molt i l'escola et va molt bé.</p>

Afirmacions

- Parles dues llengües o més.
- Estàs content amb la teva vida.
- Vius en un lloc decent amb telèfon, televisió i accés a internet.
- Tu i la teva família sempre teniu prou diners per cobrir les vostres necessitats.
- Ningú no et fa broma ni t'exclou perquè et vegin diferent.
- Vas a una bona escola i formes part de clubs o entitats esportives extraescolars.
- Vas a classes extraescolars de dibuix i de música.
- No t'espanta que la policia t'aturi.
- No t'has sentit mai discriminat pels teus orígens, pel teu passat, per la teva religió o per la teva cultura, o els dels pares.
- Et fan tots els controls mèdics i dentals, fins i tot encara que no estiguis malalt.
- Tu i la teva família aneu de vacances una vegada a l'any.
- Pots convidar els amics a sopar o a dormir a casa teva.
- Quan arribi el moment, podràs anar a la universitat o escollir la feina o la professió que vulguis.
- Sovint veus a persones a la tele o a les pel·lícules que són com tu i viuen com tu.
- Tu i la teva família sortiu al cinema, al zoo, al museu, al camp o a qualsevol altre lloc divertit com a mínim un cop al mes.
- Et donen roba i sabates noves quan ho necessites.
- Tens molt de temps per jugar i molts amics amb qui fer-ho.
- Tens accés a l'ordinador i pots fer servir internet.
- Sents que es valora el que pots fer i que t'animen a desenvolupar totes les teves habilitats.
- Tens l'esperança que podràs complir els teus somnis!

Drets de l'infant

Els infants tenen drets humans, igual que la resta d'éssers humans. Tanmateix, també se'ls reconeix perquè necessiten una atenció especial a causa de l'edat i la vulnerabilitat. Per aquesta raó, hi ha un tractat de drets humans específic que aborda els drets dels infants: la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant (CRC).

La CRC no dona als nens cap dret humà addicional; només els facilita l'accés als drets que tots els éssers humans tenim. Per exemple, tothom té el dret a expressar la seva opinió, però sovint ignorem les opinions dels nens! La CRC diu que s'ha de permetre que els nens expressin la seva opinió en qualsevol tema que els afecti i que aquestes opinions s'han de tenir en compte.

Principis fonamentals de la CRC

Hi ha quatre principis fonamentals que ens ajuden a comprendre els drets de la CRC. Se suposa que aquests principis han de guiar el comportament de tots els adults respecte als nens, però, sobretot, se suposa que han de guiar les polítiques estatals respecte als nens. Per als objectius de la CRC, s'entén per "infant" qualsevol persona menor de 18 anys.

Principi 1: La no-discriminació (igualtat)

La majoria de persones saben que no discriminar significa que les persones no s'han de tractar de manera diferent només pel color de la pell, la identitat ètnica, el sexe o qualsevol altre aspecte. Quan un agent de policia atura un rom només perquè és rom, això és discriminació. Quan les empreses es neguen a contractar algú perquè és rom, això és discriminació.

Tanmateix, la no-discriminació també significa que quan els drets o les oportunitats d'algú es limiten injustament com a resultat d'alguna d'aquestes característiques, pot ser important donar-los un tractament diferent. Això es coneix com a discriminació positiva o acció afirmativa.

Discriminació positiva:

Si una persona discapacitada físicament no pot pujar unes escales per anar a fer una entrevista de feina, l'entrevista s'hauria de dur a terme en qualsevol altre lloc per tal de no discriminar-la.

Si un rom no parla la llengua local amb fluïdesa i la seva educació se'n ressent, s'hauria de donar assistència per ajudar el seu desenvolupament lingüístic o bé per oferir-li una educació en la seva pròpia llengua. Si no, no té un dret "igualitari" a l'educació.

Principi 2: La participació

Els infants tenen el dret a participar en les decisions que els afecten. Els nens s'haurien de considerar com a persones amb dret a vot i sempre se'ls hauria de consultar (i els seus punts de vista s'haurien de tenir sempre en compte).

Principi 3: El dret a la vida, la supervivència i el desenvolupament

Els infants tenen el dret a la vida i al desenvolupament tant físic com mental. Haurien d'estar **protegits** dels perills i les amenaces externs, per exemple, dels maltractaments, de les privacions greus o de les malalties. Se'ls hauria de **donar** tot allò que necessitin per al seu desenvolupament saludable i el seu benestar general.

Els nens no són "responsables" de les dificultats a què han de fer front com a resultat de la seva identitat ètnica o de les decisions dels seus pares.

Principi 4: L'interès superior de l'infant

En totes les decisions que afecten els infants, l'interès superior de l'infant ha d'anar primer. Els adults responsables (i l'Estat) han de fer tot el que puguin per a la protecció, el desenvolupament i el benestar del nen.

Podeu trobar una versió abreujada de la CRC al manual Compass (disponible a www.co.e.int/compass).

Digues-ho pel seu nom

Resum

Es tracta d'una activitat que analitza els missatges sobre els romà dels mitjans de comunicació i les xarxes socials. Els participants creen la seva pròpia pàgina en una xarxa social amb informació que voldrien que cridés l'atenció dels seus companys.

Temps: Com a mínim 2 hores.
L'activitat també es pot fer en dues sessions d'1 hora cadascuna.

Complexitat: Grau 3

Mida del grup: Màxim 20

Conceptes clau
mitjans
comunicació xarxes socials
racisme discriminació
comunicació internet
biaix prejudici prova

Objectius

- Analitzar els missatges que es publiquen als mitjans de comunicació (o les xarxes socials) sobre els romà
- Cercar missatges positius i fomentar una actitud inquisitiva respecte als "fets" sobre els romà
- Valorar la "veritat" de les opinions que se solen rebre i formular missatges per als joves sobre els romà

Preparació

- Feu còpies del full de tasques de la pàgina 147.
- Necessitareu tenir accés a internet: com a mínim un ordinador per a cada tres participants.
- Pega, paper de paperògraf, papers de colors, retoladors o llapis de colors.
- Opcional: diaris i revistes o la possibilitat d'imprimir imatges d'internet.

Instruccions

Part 1: Cercar els missatges actuals als mitjans de comunicació

1. Demaneu als participants d'on han tret la informació principalment. Quines fonts utilitzen i de quines es fien més si volen descobrir què passa?
2. Pregunta-los per què es fien d'aquestes fonts per oferir la informació correcta. Els participants han descobert alguna interpretació alternativa? Alguna vegada comproven els "fets" que es presenten a les seves pàgines web preferides?
3. Aviseu-los que l'activitat analitzarà els missatges que s'escriuen més habitualment sobre els romà a les webs que els joves visiten. Els participants començaran fent recerca d'aquests missatges i després dissenyaran una pàgina d'una xarxa social per difondre la informació que puguin pensar que és important que els joves coneguin.

4. Depenent del nombre d'ordinadors disponibles, dividiu els participants per parelles o grups (petits), de manera que cada grup tingui accés a internet. Adjudiqueu a cada parella un dels conjunts de pàgines web de la llista que apareix a continuació.

Llocs perquè els grups facin la cerca

1. Llocs perquè els grups facin la cerca

Pàgines més utilitzades pels joves del grup, per a l'objectiu que sigui. No cal que siguin llocs de notícies i poden incloure missatges de Twitter o pàgines de xarxes socials o de qualsevol altra mena.

2. Llocs de notícies

Llocs de notícies molt utilitzades o "respectades" del vostre país. Si hi ha un canal de mitjans de comunicació estatal (amb el suport del govern), els participants l'haurien de consultar.

3. Webs populars per als joves romà

Llocs dissenyats o utilitzats pels joves romà. Potser heu d'ajudar a trobar-los si no teniu cap rom al vostre grup. Algunes organitzacions internacionals surten a la llista de la pàgina 129.

4. Grups de campanya o d'activistes de temes romà

Llocs d'organitzacions (a favor dels drets humans) que treballen amb qüestions dels romà. Potser també els heu d'ajudar a trobar aquests webs. Algunes organitzacions internacionals surten a la llista de la pàgina 129.

CONSELLS:

- Podríeu compilar una llista de llocs amb tot el grup abans no comencin a fer la cerca.
- Si als participants els costa trobar informació (per exemple als grups 1 i 2), suggeriu-los que facin cerques dels llocs web ja sigui emprant el terme "rom" o alguns dels termes negatius que normalment s'utilitzen per referir-se als romà. Recordeu-los que el fet que no hi hagi informació sobre els romà en una web de notícies coneguda també és una descoberta important!
- Podríeu suggerir que les parelles facin torns per cercar informació i anotar qualsevol descoberta.

5. Repartiu còpies del full de tasques (pàgina 147) i debateu qualsevol cosa que no quedi clara.
6. Informeu-los del temps de què disposen per dur a terme la primera part de l'activitat: la cerca. Els hauríeu de deixar com a mínim 30 minuts. Recordeu als participants que és important que anotin el que descobreixen, encara que alguns llocs web no tinguin cap informació sobre els romà. També haurien de registrar totes les pàgines que visiten!

7. Un cop hagin acabat la cerca, ajunteu els grups i debateu breument algunes de les descobertes més importants. Demaneu-los que facin un comentari general sobre la informació que han trobat.

Part 2: Creació dels missatges propis

8. Creeu nous grups perquè cadascun tingui entre cinc i sis participants. Idealment, cada grup hauria de tenir com a mínim un representant de cadascun dels grups previs. Si teniu participants romà i no romà, assegureu-vos que els grups presenten una barreja de persones de les dues comunitats.
9. Expliqueu que cada grup dissenyarà una nova pàgina web (o una pàgina d'una xarxa social) que envii els missatges que creuen que són importants que els joves coneguin. Recordeu-los que han de pensar en els aspectes següents:

- Què és el més important que voldríeu que transmetés el vostre lloc web?
- Quin és el públic principal? (Per exemple: tots els joves, els joves no romà d'aquest país, els joves romà internacionalment.)
- Com podeu fer que el vostre web sigui atractiu per al públic?

10. Doneu diversos fulls de paperògraf i retoladors a cada grup. Expliqueu que encara que vulguin crear un web real, la majoria comencen en un paper!
11. Deixeu com a mínim una hora perquè els grups treballin en el disseny del web i contingut de mostra. Podrien crear una "portada" i alguns exemples de contingut enllaçat a partir de la portada.
12. Mostreu els resultats al final, de manera que tothom els pugui veure, i deixeu temps perquè els participants analitzin la feina d'altres grups.

Extracció de conclusions

Comenceu demanant als participants que comentin els dissenys que han creat els altres grups. Llavors analitzeu algunes de les preguntes següents.

Preguntes sobre els webs creats pels grups:

- Estaríeu temptats de visitar el lloc? Per què o per què no?
- Us fiaríeu del lloc web perquè us doni informació acurada?
- El lloc web ofereix un missatge alternatiu al que heu trobat a la majoria de xarxes socials?
- El missatge és generalment negatiu, generalment positiu o neutral respecte als romà?
- Què us agrada del web? Teniu cap suggeriment de millora?

Preguntes sobre la feina en grup:

- Us ha semblat fàcil arribar a un acord amb el grup sobre el que volíeu incloure al web?
- Hi havia discrepàncies significatives sobre els missatges que volíeu transmetre? Com les heu resolt?
- Creieu que la primera part de l'activitat ha influït en la vostra visió del lloc web? De quina manera?

Preguntes sobre l'activitat en conjunt:

- L'activitat ha afectat la vostra percepció dels romà?
- Ha afectat la vostra opinió sobre la informació que trobeu en línia?
- Creieu que alterarà la manera com llegiu o cerqueu temes en línia? De quina manera?
- Si llegíssiu coses sobre vosaltres mateixos o sobre el vostre grup ètnic semblants a les que es diuen habitualment sobre els romà, com us sentiríeu?

Alternatives

- L'activitat es pot desenvolupar en dues sessions, cosa que pot ser important si els participants són majoritàriament no romà, i en concret si tenen forts prejudicis vers els romà. En aquest cas, el debat després de la cerca pot ser que duri més per tal de tractar el perjudici.
- Si els participants prefereixen treballar en línia, la segona part de l'activitat podria implicar crear una pàgina web en una xarxa social.

Suggeriments per al seguiment

- Si els participants no han penjat el seu web en línia, ho podrien fer com a activitat de seguiment. Haurien de pensar com promocionaran el web!
- Aviseu als participants que hi ha la No Hate Speech Movement Campaign i el Hate Speech Watch, on es permet presentar exemples d'odi en línia (vegeu www.nohatespeechmovement.org). També podríeu animar els participants a col·laborar en línia amb exemples d'insults o prejudicis racistes. Vegeu el manual Bookmarks del Consell d'Europa per a més idees per treballar la superació del discurs de l'odi en línia.

Més informació

- Consulteu la informació sobre l'alfabetització internàutica al manual Bookmarks perquè us guiï a l'hora d'identificar el racisme o la discriminació en línia.

Fulls per entregar

Fulls per entregar

Repasseu alguns dels llocs web de la vostra categoria i mireu si hi podeu trobar cap referència als romà.

Per a cada lloc web, reviseu les qüestions de la taula que es mostra a continuació. Doneu exemples sempre que sigui possible i afegiu qualsevol altra informació sobre el lloc web que penseu que pugui ser rellevant.

NOM/ADREÇA DEL LLOC WEB:
<p>1. Hi ha fotografies/imatges que mostrin romà?</p> <ul style="list-style-type: none"> » N'hi ha cap de "positiva"? » N'hi ha cap de "negativa"?
<p>2. Es presenta alguna "informació" sobre els romà?</p> <ul style="list-style-type: none"> » La informació presenta un punt de vista dels romà generalment positiu, negatiu o neutre? » Hi ha cap prova dels "fets" que es presenten? » Hi ha algun "fet" que sigui òbviament fals?
<p>3. Quines paraules s'empren habitualment per descriure els romà?</p> <ul style="list-style-type: none"> » Són majoritàriament positives, negatives o neutres?
<p>4. Hi ha algun comentari obertament racista?</p> <ul style="list-style-type: none"> » Si és així, els fan figures públiques, són l'"opinió" d'un periodista o es tracta d'una cosa diferent?
<p>5. Altres comentaris...</p>

Deu coses

Resum

Aquesta activitat implica que els participants creïn un retrat d'ells mateixos que identifiqui les coses que els agraden i les que no els agraden, sobretot en les relacions amb les altres persones. Serà més eficaç en un grup mixt de romà i no-romà i es pot utilitzar per analitzar els prejudicis i els comportaments ofensius.

Temps: 45 minuts (mínim)

Complexitat: Grau 1

Mida del grup: Màxim 20

Conceptes clau

semblança diferència diversitat
identitat necessitats
drets humans
 relacions estereotips
 racisme prejudici

Objectius

- Analitzar les idees de semblança, diferència i diversitat
- Examinar les semblances entre les comunitats rom i no rom i les diferències dins de cada comunitat
- Reflexionar sobre què és més important per als participants en les seves relacions amb els altres

Preparació

- Feu còpies del full de tasques "Deu coses" de la pàgina 151.
- Necessitareu exemplars de revistes, pega, retoladors de colors i fulls de paper per als participants.
- Opcional: convideu els participants a portar una fotografia d'ells mateixos.

Instruccions

Part 1: Cercar els missatges actuals als mitjans de comunicació

1. Demaneu als participants si se'ls ocorre alguna característica comuna a tots els membres de la comunitat rom que no tinguin els membres de la comunitat no rom. Pregunteu el mateix sobre la comunitat no rom: tenen tots els membres alguna cosa en comú que no tinguin els romà?

CONSELLS:

- És poc probable que els participants trobin res! Si ho fan, pressioneu-los per esbrinar si realment és alguna cosa amb què tothom de la seva comunitat estaria d'acord.
- Podríeu explicar que els biòlegs no han trobat res físicament ni genèticament que sigui única dels membres de les altres "races": el concepte de raça ara s'entén com una categoria social que no està fonamentada en res físic. Remeteu-vos a l'apartat que parla de racisme dels "Termes clau" (pàgina 55) per a més informació.

- Presenteu l'activitat i repartiu el full de la pàgina 151 "Deu coses". Expliqueu que tothom l'omplirà amb la seva pròpia informació. Ningú més no ha de veure'l si el volen mantenir en secret.
- Doneu als participants uns 10 minuts per omplir els fulls; llavors repartiu-los els fulls (en blanc), la pega i els retoladors de colors. Convideu a tothom a crear un autoretrat amb aquest material i les respostes de la primera part.

CONSELLS:

- Digueu als participants que no hi han de posar les seves "Deu coses" si no les volen compartir i que també hi poden incloure altra informació que no sigui a la llista original.
- Necessitaran dividir el retrat en dues meitats: amb banderes vermelles i verdes (vegeu el full de "Deu coses" com a exemple).
- La qüestió és crear una imatge que ells creguin que resumeix el que volen que l'altra gent sàpiga d'ells.

- Doneu als grups 15 minuts per fer la tasca; llavors convideu a tothom a mostrar els seus retrats a tota l'aula. Doneu temps perquè tothom s'hi passegi i demaneu-los que anotin qualsevol cosa que comparteixin amb algun altre participant (i el nom de la persona). Poden incloure coses que no havien posat en el seu propi retrat. Podrien registrar les seves similituds en forma d'estrella que els connectés amb altra gent.

	JO 	
Rowan: <i>no li agrada que l'insultin</i> Karl: <i>no li agrada veure que fereixen la gent</i>		Mika: <i>li agraden les festes</i> Nicole: <i>li agrada veure com els altres riuen</i>

- Torneu a reunir el grup per extreure les conclusions.

Extracció de conclusions

Comenceu demanant als participants que comparteixin el que han trobat que tenen en comú amb altres persones. Traieu algunes de les banderes vermelles i algunes de les verdes.

CONSELLS:

- Intenteu que els participants que ningú no esmenta també hi participin. Gairebé segur que és possible trobar alguna cosa del seu retrat amb què els altres es puguin identificar.
- No mireu les banderes vermelles com a negatives necessàriament: poden fer sortir a la llum punts importants de la sensibilitat de les persones i coses comunes que als éssers humans ens semblen ofensives o frustrants. Per exemple, "M'enfado quan la gent em tracta malament".

Utilitzeu algunes de les preguntes següents per analitzar altres temes que sorgeixin arran de l'activitat:

Preguntes sobre la creació dels retrats

- Us ha semblat fàcil fer el vostre propi retrat?
- Heu sentit que us havíeu deixat alguna cosa important en mirar els retrats dels altres?
- L'activitat us ha permès entendre millor els altres membres del grup?
- Hi ha hagut res que us hagi sorprès? Per què?

Preguntes sobre la semblança i la diferència:

- Creieu que entre els membres del grup hi ha més semblances o més diferències? Hi havia més diferències amb banderes vermelles o verdes?
- Com expliqueu les diferències que hi ha? (Podríeu analitzar si els participants les atribueixen al sexe, a la identitat ètnica, a la personalitat, etcètera.)
- Hi ha alguna cosa que comparteixin tots els participants?

Lliçons de l'activitat:

- L'activitat us ha fet reflexionar sobre algun aspecte del vostre comportament?
- Us ha fet pensar en la manera com descriuiu o us relacioneu amb altres grups, per exemple, les dones, els romà, els no-romà o els immigrants?
- Podríeu escriure una llista de coses que els éssers humans necessiten dels altres éssers humans (i de la societat)?

Podríeu acabar l'activitat explicant que els drets humans internacionals contenen una llista de necessitats bàsiques comunes a tots els éssers humans. Assegurar-se que es cobreixen aquestes necessitats és responsabilitat directa dels governs i la responsabilitat indirecta de tothom que forma la societat.

Alternatives

- L'activitat "Who are I" (qui sóc jo) de Compass (www.coe.int/compass) utilitza un enfocament lleugerament diferent per explorar qüestions similars.

Suggeriments per al seguiment

- Podríeu analitzar amb més detall la idea de drets humans. L'activitat "Nen estranger" d'aquest manual analitza el ventall de drets que se solen infringir respecte als romà. Es poden trobar diverses activitats introductòries al manual Compass.
- Els participants podrien establir el seu propi codi de conducta basant-se en les banderes vermelles i verdes que hagin identificat.

Més informació

- L'apartat sobre racisme i discriminació dels "Termes clau" (pàgines 53-55).
- El capítol introductori sobre antigitanisme (pàgines 27-41).

Fulls per entregar

Deu coses...	
Banderes verdes	
Una cosa que em fa feliç	
Una cosa que m'agrada veure en els altres	
Una cosa que em fa sentir orgullós	
Alguna cosa en què sóc bo	
Una cosa que em fa riure	
Banderes vermelles	
Una cosa que em fa enfadar	
Una cosa que em fa mal	
Una cosa que em sembla difícil	
Una cosa que no m'agrada veure en els altres	
Una cosa que em frustra (i que m'agradaria canviar)	

Recordem

Resum

Es tracta d'una activitat reflexiva i tranquil·la que analitza un testimoni personal d'una víctima rom de l'Holocaust. Els participants reflecteixen l'experiència i componen el seu propi missatge de suport.

Temps: 90 minuts

Complexitat: Grau 2

Mida del grup: De 12 en endavant

Conceptes clau

genocidi dels romà Holocaust
commemoració discriminació
solidaritat víctimes empatia reparació

Objectius

- Aprendre sobre l'experiència dels romà durant l'Holocaust
- Debatre la importància d'aquest fet avui en dia (tant per a les víctimes del passat com per a la societat en conjunt)
- Tenir en compte les necessitats de la comunitat rom de reconeixement i compensació

Materials

- Paper i retoladors per a cada grup petit
- Còpies del full per entregar (opcional)

Instruccions

1. Comenceu preguntant als participants què saben dels diversos grups que van ser l'objectiu de l'Holocaust. Són conscients que els nazis van identificar la població rom per a una "eliminació completa"?
2. Doneu-los informació del material d'informació prèvia de la pàgina 156 i pregunteu quines són les reaccions dels participants. Poden explicar per què hi ha tan poc coneixement públic sobre el genocidi dels romà, tot i l'alt grau de conscienciació sobre l'Holocaust?

CONSELLS:

- També podríeu fer servir la llista de les lleis contra els romà aprovades pel Govern alemany els anys previs a l'Holocaust i durant l'Holocaust. Les podeu trobar al manual [Right to remember](http://enter.coe.int/roma/Media/Files/Right-to-Remember-A-Handbook-for-Education-with-Young-People-on-the-Roma-Genocide) (Dret a recordar), disponible a <http://enter.coe.int/roma/Media/Files/Right-to-Remember-A-Handbook-for-Education-with-Young-People-on-the-Roma-Genocide>.

3. Expliqueu que llegireu en veu alta una narració d'algú que era un nen durant l'Holocaust. Demaneu-los que es posin en el seu lloc i que pensin com es deuria haver sentit.
4. Llegiu el text de la pàgina 155 i deixeu als participants un temps de silenci després perquè reflexionin sobre els seus sentiments.
5. Al cap d'uns minuts, pregunteu si algú vol compartir els seus pensaments.
  - » Com se senten respecte al que acaben de sentir?
  - » Eren conscients que els romà havien rebut aquest tracte?
  - » Com creuen que la dona (i altres com ella) es podrien haver sentit per la manera com es tracta els romà avui en dia?
  - » En quina mesura creuen que la societat ha brindat ajut o suport a les víctimes d'aquests crims terribles?
6. Digueu als participants que durant molts anys als romà no se'ls va reconèixer com a víctimes del genocidi. Alguns han rebut una compensació ben petita pels crims, però això també va tardar molts anys a arribar.
7. Demaneu-los que reflexionin sobre què els hauria agradat sentir de la societat si haguessin viscut una experiència tan terrible. Quins missatges els podrien ajudar o donar-los suport?
8. Digueu-los que se'ls demana escriure una resposta a l'autora del text. Pot ser de la forma que ells vulguin, per exemple, podria ser un quadre, un poema o una carta. Digueu-los que hauria de ser tan personal com fos possible i que ningú no l'haurà de compartir si no vol.
9. Intenteu crear un espai de silenci i animar els participants perquè reflexionin i treballin pel seu compte. Expliqueu que l'objectiu del "missatge" és oferir una expressió personal de suport o de solidaritat. Si algú no se sent còmode, permeteu que treballi amb altres participants.

CONSELLS:

- Si disposeu de prou temps, podríeu deixar que els participants fessin una cerca sobre el context de la narració: el país on van passar els fets o els mateixos camps.

10. Al final de la sessió, demaneu si algú voldria compartir la seva feina amb el grup. Pregunteu pels comentaris que hi vulguin fer, però poseu l'èmfasi en què els missatges són molt personals i els participants ho haurien de tenir en compte a l'hora de fer les crítiques.

Extracció de conclusions

Comenceu preguntant les reflexions dels participants sobre l'activitat i la informació que els heu presentat. Creuen que aquesta informació s'hauria de donar a conèixer de manera més extensiva? Demaneu les raons i llavors analitzeu algunes de les preguntes següents:

- Per què creieu que tots els països europeus segueixen recordant l'Holocaust, encara que això va passar fa més de 60 anys? Creieu que encara és important?

- Per què creieu que es coneix tan poc el que van patir els romà durant l'Holocaust? Creieu que és just?
- L'activitat us ha influït en la manera com veieu la discriminació i el racisme continuats que les persones de les comunitats romà han de patir avui en dia?
- De quina manera, si n'hi ha alguna, creieu que influeix l'experiència del genocidi en les qüestions actuals?
- Podeu fer alguna cosa per influir en el govern o en altres persones de la vostra comunitat perquè siguin més conscients del genocidi dels romà?

Alternatives

- L'exercici creatiu també es podria dur a terme a casa i podríeu fer servir la sessió següent per repassar les contribucions. Això també us permetria destinar més temps a analitzar alguns dels detalls i el context del genocidi.

Suggeriments per al seguiment

- Animeu els participants a fer cerques sobre el que va passar als romà del seu país durant l'Holocaust i a descobrir què es fa, si és que es fa alguna cosa, per recordar aquests fets terribles.
- Suggeriu que el grup escrigui una llista de coses que creuen que els supervivents (i els seus parents) voldrien que la societat fes per recordar el genocidi. Podrien escriure una carta del grup dirigida al diari local o als polítics locals expressant la seva voluntat de veure aquests canvis.

További információk

- Vegeu el material d'informació prèvia "Genocidi dels romà: fets clau" (pàgina 66) per conèixer informació bàsica sobre el genocidi dels romà.
- Vegeu el material d'informació prèvia "Després del genocidi dels romà" (pàgina 156) per conèixer informació sobre la manca de reconeixement i compensació pels crims comesos contra els romà.
- Vegeu el manual Right to remember si voleu més informació, recursos i activitats sobre el genocidi dels romà. La publicació està disponible a <http://enter.coe.int/roma/Media/Files/Right-to-Remember-A-Handbook-for-Education-with-Young-People-on-the-Roma-Genocide>.

Full per entregar

Maria Peter, una rom deportada a Auschwitz

"Vam viatjar durant dos dies i mig. Vam arribar a Auschwitz en plena nit. Érem tota la família: els pares, els meus germans Eduard i Josef i les meves tres germanes, Antonia, Josefina i Katharine, amb els marits i els fills... Ens van amuntegar als barracons. A la matinada bevíem te en uns bols enormes. Jo em bevia el meu a fora, al davant dels barracons i vaig veure —era la primera vegada que veia una cosa tan horrible i no oblidaré mai aquella visió— una pila de cossos nus. La visió dels cadàvers em va aterrar tant que vaig tornar a dins dels barracons.

A Birkenau tots havíem de treballar com esclaus. Jo vaig treballar en la construcció de la carretera del camp, traslladant pedres pesades. La meva cunyada i els seus tres fills van agafar el tifus i van morir a Krankenbau. Van ser els primers membres de la família que van morir a Auschwitz. Després, el marit de la meva germana Josefina es va morir de pneumònia, que va agafar mentre feia unes feines molt dures al camp. Llavors es va morir el seu fill gran, i així es van anar morint tots els membres de la família. La meva germana Josefina Steinach tenia nou fills i tots menys un es van morir al camp. Encara avui no m'explico com els altres vuit van aconseguir sobreviure fins a principis d'agost de 1944, que és quan els van matar amb gas. La meva germana hauria pogut viure. La volien enviar a Ravensbruck abans de liquidar el camp de Zigeunerlager. S'hi va negar pels seus fills. Va dir als agents de les SS que no se n'anava sense els seus fills. Quan l'últim vehicle abandonava Auschwitz, ella va morir a la cambra de gas... La mare també es va quedar a Auschwitz. Vaig fer tot el que vaig poder per ella, però un dia va caure malalta. Tenia molta febre i el Blockaltester (el cap del barracó) va anunciar que l'havien de traslladar al barracó d'infermeria. Tenia floroncós per tot el cos. Li van fer punxions als floroncós i els van netejar amb un cotó amb una mena de fluid groc. Va començar a tenir visions i es va morir uns quants dies més tard. El pare i la meva germana Antonia també van morir a Auschwitz. I jo vaig acabar als barracons infantils de Birkenau. Eren els darrers barracons al costat més proper de l'entrada a Birkenau... Estava destinat exclusivament als nens. De dia, tenia cura dels nens i al vespre els donava el sopar. Aquells barracons també era on assajava l'orquestra. Recordo perfectament un tal König, un home de les SS; al cap i a la fi, va ser ell qui em va fuetejar. Va presenciar gairebé totes les execucions per afusellament i durant l'arribada dels nous transports.

El senyor König em va fuetejar perquè em vaig defensar. Va ser arran dels fills de la meva germana Josefina. No li donaven menjar per als nens. Vaig veure (i els altres també) com el senyor König donava una cistella plena de menjar a l'infermera del barracó. Jo només volia que els nens tinguessin alguna cosa per menjar. Així que em vaig queixar. Va ser el mateix dia que va venir una inspecció de les SS al camp... Quan l'inspector va haver marxat, vam tornar als barracons. No havia passat gaire estona quan va aparèixer el supervisor del barracó i va cridar el meu número. Vaig haver d'anar a l'Schreibstube. El senyor König ja m'hi esperava amb les cames separades, una mà a la butxaca i l'altra amb un fuet que feia petar contra les botes. Vaig comparèixer i li vaig donar el meu número. Llavors se'm va apropar i em va pegar tan fort a la cara que vaig caure a terra. Tot seguit em va dur a un altre barracó. Pel que em sembla recordar, era la fusteria. Allà, seguint les seves ordres, em vaig haver de despullar i posar-me un banyador humit, que havien amarat amb alguna mena de líquid negre. Em vaig haver d'estirar en un cavallet i comptar. Vaig comptar fins a set —ho recordo com si acabés de passar— i vaig comptar i comptar, i llavors van caure els primers cops. Havia de seguir comptant; alternativament, comptava i cridava de dolor. Em pensava que no ho explicaria. Mentre m'assotava d'aquella manera, em deia: 'Moriràs com un animal a les meves mans'. Recordaré aquelles paraules fins que em mori..."

Després dels genocidi dels romà

- Els romà supervivents de l'Holocaust van trigar molt a ser reconeguts, per no parlar a ser compensats per les terribles experiències que van haver de patir. No es va demanar que cap rom testifiqués als Judicis de Nuremberg i el Govern d'Alemanya Occidental va trigar més de 30 anys a admetre que el règim nazi els havia perseguit com a poble.
- Molts grups de romà i molts individus han defensat activament el reconeixement i la indemnització. Al final el Govern alemany es va veure forçat a admetre la base racial del tractament envers els romà el 1979, després d'una vaga de fam de 12 activistes romà. Només llavors molts pocs romà supervivents van poder demanar una compensació.
- Per als antics presoners d'Auschwitz, es va assignar una indemnització de 2,50 € al dia. Naturalment, fins i tot per a aquells que encara la podien reclamar, la compensació va arribar gairebé 35 anys després de la fi del genocidi. Molts dels que l'haurien pogut rebre ja eren morts. Havien sobreviscut a l'Holocaust i viscut en mig d'una generació que el recordava. El seu propi sofriment havia caigut en l'oblit.
- El 2012, gairebé 70 anys després del final de la guerra, finalment es va descobrir un monument a les víctimes romà de l'Holocaust a Berlín.

El 2005, el Parlament hongarès va declarar el 2 d'agost com el Dia de la Commemoració del Genocidi Rom. Aquesta proclamació va anar seguida de la del Parlament polonès el 2011.

La data recorda el desmantellament de Zigeunerlager ("el campament gitano") d'Auschwitz-Birkenau el 1944. D'altres països celebren la data de manera no oficial i moltes organitzacions no governamentals ara organitzen actes de commemoració al voltant d'aquesta data.

- Els altres països que van participar en el genocidi dels romà també han trigat molt a reconèixer la magnitud dels crims. El 1997, més de 50 anys després dels fets, Hongria va ser el primer país de l'Europa Central i de l'Est a oferir una indemnització total als supervivents romà. En aquell moment en quedaven ben pocs.
- El fet que s'ignori tant el patiment rom durant l'Holocaust (a tots els països europeus) és un indicatiu clar que el reconeixement no ha estat suficient. Els crims no es poden compensar mai "adequadament"; el mal no es pot corregir mai. No hi ha excuses, tanmateix, per l'oblit, especialment mentre altres víctimes sí que es recorden i el prejudici i els caps de turc segueixen existint.

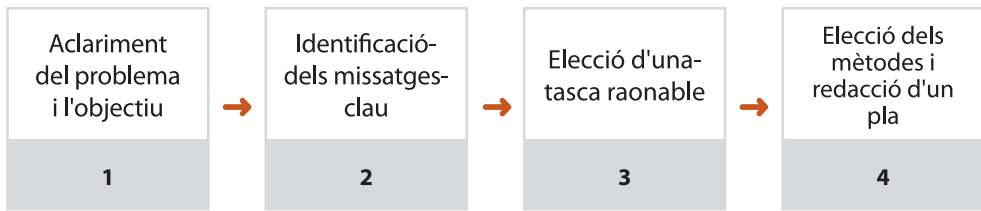

A l'escola ens van explicar la guerra però no l'Holocaust. I a qui li hauria importat el que li va passar a una gitana? Vaig néixer a Eslovàquia i em vaig traslladar a Olomouc quan tenia vuit mesos. Vaig créixer en un món separat de la resta de txecs. No hi havia ningú a l'escola interessat a conèixer-nos. A mi m'agradava anar a l'escola, però els nens em deien "gitana pudenta" i ningú no es volia asseure al meu costat.

Valeria Bockova, el marit de la qual era fill d'un supervivent d'Auschwitz

Quatre passos per a l'acció

Resum

Es tracta d'un procés de quatre parts que porta al desenvolupament d'un pla per actuar contra l'antigitanisme. Les activitats de cada part se centren en les relacions entre els romà i la policia, però el model també es pot utilitzar per tractar altres qüestions.

Els quatre passos es poden desenvolupar de manera independent l'un de l'altre i no tots són necessaris per a l'acció que el grup decideixi emprendre. Si disposeu de poc temps o si els participants ja tenen una idea de què voldrien fer, podeu saltar directament al pla d'acció (pàgina 176). Una acció sense la preparació de les fases 1-3 pot seguir sent molt eficaç i brindarà als participants una experiència i una base sobre la qual construir-la.

Part 1: Aclariment del problema i l'objectiu

Activitat: *Què veiem i què ens agradaria veure*

Aquesta activitat analitza la vigilància policial en relació amb la comunitat rom. Els participants fan servir el joc de rols per retratar la manera com veuen les relacions amb la policia avui en dia i la manera en què els agradaria veure aquestes relacions en el futur.

L'objectiu de la part 1 és fer un resum del problema i de l'objectiu general i motivar els participants a actuar.

Part 2: Identificació dels missatges clau

Activitat: *Maneres d'influir*

L'activitat analitza per què les persones fan coses que en principi no volen fer i com és possible influir en els altres per canviar el comportament o les actituds. Els participants escriuen una llista d'arguments que poden utilitzar per tractar les actituds racistes envers els romà.

L'objectiu de la part 2 és pensar estratègies de comunicació i enfortir els arguments contra l'antigitanisme.

Part 3: Elecció d'una tasca raonable

Activitat: *Fites importants*

Els participants examinen les fites importants que els ajudaria a aconseguir l'escenari ideal (de la part 1). Aquestes fites importants són qüestions que poden ser més fàcils de treballar i que, si se solucionen, podrien contribuir a crear un entorn millor per afrontar el problema més gran de la discriminació policial.

L'objectiu de la part 3 és fer-nos una idea més clara de les qüestions que contribueixen al problema general i aïllar les petites coses en què el grup pot treballar.

Part 4: Elecció dels mètodes i redacció d'un pla

Activitat: *Planificació d'una acció*

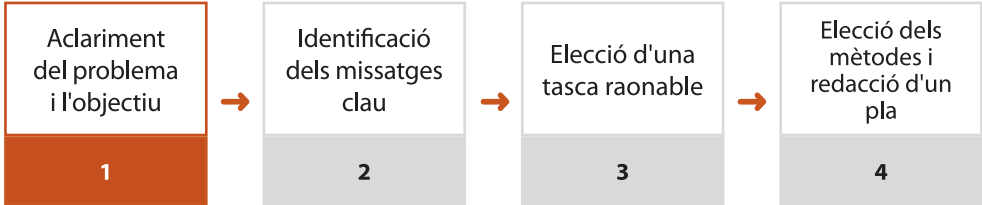
Els participants pensen sobre els mètodes que poden fer servir per comunicar els seus missatges i dissenyen un pla per a l'acció que duran a terme.

L'objectiu de la part 4 és desenvolupar una planificació i organitzar les habilitats perquè els participants puguin actuar dins de la comunitat.

Després de cada acció que hagi organitzat el grup, hauríeu de fer una sessió per extreure conclusions.

Part 1: Què veiem i què ens agradaria veure

Resum

Aquesta activitat analitza la vigilància policial en relació amb la comunitat rom. Els participants fan servir el joc de rols per retratar la manera com veuen les relacions amb la policia avui en dia i la manera en què els agradaria veure aquestes relacions en el futur.

- Temps:** 60 minuts
- Complexitat:** Grau 2
- Mida del grup:** Entre 10 i 30 participants

Conceptes clau

polícia drets humans
discriminació abús de poder
cossos de seguretat canvi

Objectius

- Identificar pràctiques injustes en la manera en què la policia es relaciona amb la comunitat rom
- Pensar en el rol de la policia en una societat que respecta els drets humans
- Motivar els participants a actuar contra l'antigitanisme

Materials

- Opcional: còpies dels testimonis de la pàgina 162.
- Prou espai perquè tots els grups preparin una petita obra de teatre i un "escenari" perquè la representin davant dels altres.

Instruccions

1. Demaneu als participants que facin associacions de paraules amb el mot "polícia". Escriviu els suggeriments al paperògraf.
  - » Si tots els suggeriments són negatius, apunteu algunes preguntes sobre el paper que se suposa que ha de tenir la policia en una societat ideal.
  - » Si els suggeriments són principalment positius, pregunteu si els participants creuen que la resta de grups tindrien el mateix punt de vista.

2. Expliqueu que, com que els agents de policia estan autoritzats a actuar en nom de l'Estat, tenen obligacions legals segons els drets humans. Això significa que se'ls pot acusar de no respectar els drets de les persones. Recordeu als participants que la nodiscriminació és un dret humà fonamental.
3. Dividiu els participants en grups petits, entre quatre i sis persones cadascun. Demaneu a cada grup que creï dos actes de mímica breus, que no superin els 60 segons cadascun. Els dos actes haurien d'il·lustrar les preguntes següents:
  - » Com veieu la relació entre la policia i les comunitats romà?
  - » Com us agradaria veure aquesta relació?

CONSELLS:

Si al vostre grup no hi ha romà:

Potser no són gaire conscients dels problemes als quals han de fer front les comunitats romà en la seva relació amb la policia.

- Podríeu utilitzar alguns dels exemples pràctics de la pàgina 162 per il·lustrar l'abast del problema. Els participants també podrien basar-se en aquests testimonis per al tema de la seva actuació.
- Utilitzeu la informació prèvia de la pàgina 164 perquè els participants compreguin que els problemes que descriuen els testimonis són molt habituals a les comunitats romà.

4. Doneu als grups uns 20 minuts per preparar-se i llavors convideu-los a presentar les actuacions. Després de cada acte, pregunteu als observadors què han vist. En aquesta fase no fometeu que comentin si l'actuació és realista; expliqueu-los que això es tractarà a les conclusions de l'activitat.
5. Doneu les gràcies a tots els grups i reuniu tots els participants per a les conclusions.

Extracció de conclusions

Comenceu mitjançant un debat totes les actuacions en conjunt.

- Quines han estat les diferències entre les actuacions que han presentat cada grup? I quines similituds hi ha hagut?
- Com expliqueu les similituds i les diferències entre les actuacions dels diversos grups per "Què veiem"?
- Si us haguessin demanat de representar "la manera com la policia es relaciona amb la comunitat no rom", les actuacions haurien estat diferents?

Si al vostre grup no hi ha romà:

- Us han sorprès els testimonis dels joves romà?
- Com expliqueu el comportament i les actituds de la policia? És just, això?
- Com us sentiríeu si patíssiu aquesta mena de tractament per part de la policia?

Preguntes a tots els participants:

- Han estat semblants el segon conjunt d'actuacions ("com ens agradaria veure les relacions amb la policia")?
- Creieu que aquestes actuacions representen d'alguna manera el que podria passar? Per què o per què no?
- Podeu pensar en alguna cosa que podríeu fer per apropar-nos més al segon escenari?

Expliqueu que seguireu amb aquesta qüestió a la propera part de l'activitat. Si els participants semblen pessimistes sobre la realitat de canviar la manera com es comporta la policia, demaneu-los que pensin en les persones que van endegar les primeres campanyes contra el tràfic d'esclaus, els negres africans que van començar a lluitar contra l'apartheid o altres campanyes amb èxit de la història. Recordeu-los que les coses que en aquell moment s'ha pensat que eren "impossibles" s'han acabat assolint!

Més informació

- Utilitzeu la informació de "Vigilància policial i drets humans" (pàgines 164-165) per il·lustrar els enllaços amb els drets humans i per mostrar als participants que la major part del comportament per part de la policia respecte a la comunitat rom és il·legal segons els drets humans i (normalment) també segons les lleis de cada Estat.
- Utilitzeu alguns dels testimonis romà de les pàgines 162-163 si el vostre grup és majoritàriament no rom. Són exemples reals d'experiències habituals entre els romà.

Alternatives

Podeu utilitzar l'enfocament de les "dues actuacions" per analitzar altres qüestions que siguin més adequades per al vostre grup. Les parts 3 i 4 d'aquest apartat també utilitzen el problema de la vigilància policial, però també es poden adaptar a altres temes.

Vigilància policial: testimonis personals

Aquests testimonis s'han pres del manual Barabaripen: young Roma speak about multiple discrimination (www.coe.int/youth/roma)

Peter (28), un rom d'una ciutat al nord-est d'Hongria, que ara viu a Anglaterra

En Peter estava celebrant el seu aniversari amb tres membres de la seva família. Els veïns van trucar a la policia, que el van avisar que no fes tant soroll. Quan en Peter els va preguntar si havia de parlar amb els convidats xiuxieujant...

"Els policies es van enfadar i em van amenaçar que, si ens havien d'avisar una vegada més, ens ficaríem en problemes. Ens van parlar amb maldat, de la manera com els policies solen parlar als romà. Ens van parlar amb altivesa. Els vaig preguntar per què ens parlaven amb altivesa, però no hauria d'haver fet aquella pregunta... Ens van preguntar per l'amo del pis. Com que el pis era meu, em vaig haver de girar. Em van posar les manilles i em van dur pres. Em vaig esperar allà fins l'endemà al matí. I durant el meu arrest van passar més coses. Em van asseure en una cadira en un passadís i se'm van atansar cinc o sis agents emmascarats i amb escuts, pistoles i porres. Acabaven d'arribar d'una missió o hi anaven. Els vaig saludar, dient-los: "Bona tarda". Això va ser tot el que vaig dir. Un d'ells em va demanar que m'aixequés i em va pegar al pit amb tanta força que em vaig desplomar. Una mica més i trenco la cadira. I se'n van anar. L'endemà al matí em van dir que havia d'anar a signar un paper. El volia llegir. Sóc un rom que conec els meus drets i amb qui no poden fer el que vulguin. Els policies no ho entenien i em van contestar: "Però si no saps ni llegir! Per què vols llegir el paper?". Els vaig contestar: "Si el llegeixo, el signaré!". Al final em van permetre llegir-lo. Afirmaven que estava sota els efectes de les drogues quan la policia em va arrestar. Eren ximpleries. No he pres mai drogues! Al campament rom no teníem ni idea de què són les drogues. Em vaig negar a signar el document. Els vaig dir que no tenia diners, però que demanaria un advocat si era necessari."

Freju (36), originari de Golem-Kavaja, Albània, resident a Tirana

En Freju és gai i viu amb la seva parella. Ni la seva família ni la del seu company ho accepten.

"I encara va passar una cosa pitjor quan els germans del meu company, amb qui compartim la casa, ens van apallissar a ell i a mi el 2011. Quan vam anar a la policia a denunciar el cas es van riure de nosaltres. En lloc d'acceptar la nostra denúncia, ens van retenir tota la nit a la comissaria, durant deu hores. Ens van despullar i ens van pegar. Al llarg de tota la nit van anar venint a la nostra cel·la a frotre's de nosaltres perquè els vam dir que ens estimàvem i que vivíem junts. Vam informar del cas a la Divisió d'Affers Interns, el departament de la policia que tracta les queixes contra la mala conducta de la policia. No hi va haver cap seguiment del cas i no es va castigar els qui el van perpetrar. També vam informar del cas al Comissariat per a la Protecció contra la Discriminació, però la seva oficina va tancar el cas perquè no va trobar cap prova de la mala conducta dels policies."

Florin (20), Ciurea, Romania

En Florin prové d'una família rom tradicional i viu en un poblet de Romania.

"La policia m'aturava sovint només per caminar pel carrer. Potser m'aturaven de nit i em feien anar a la comissaria. Em posaven multes per qualsevol cosa imaginable. Tenia massa por per explicar-ho als pares, així que, cada vegada que passava, feia el paper a miques. Sabia que era innocent. Un dia, abans de la nit de Cap d'Any, em dirigia al cap del nostre carrer amb uns quants nois que vivien allà també. Un dels de la colla duia petards i en vam encendre dos. No sé per què, però un dels nois va veure que s'acostava un cotxe de la policia i sense cap raó va cridar: "La policia!" i es va posar a córrer. Jo també vaig córrer. El cotxe patrulla ens va començar a perseguir i llavors l'agent que hi havia dins va cridar: "Quiets o dispare". Em vaig aturar i vaig caure de genolls. Els agents van sortir del cotxe i ens van començar a colpejar, em van pegar al cap amb la pistola mentre cridaven: "Maleïts gitanos! No serviu per a res, gitanos! A terra!". Ens van posar una bona multa i em vaig haver de passar un dia a la cel·la. No comprenc per què van actuar amb tanta crueltat."

Vigilància policial i drets humans

Ho vaig veure tot... quan [el meu home] va tocar la porta, un agent de policia li va donar un fort cop de peu i va caure a terra. L'agent se'n va anar de seguida. Van ser els veïns, qui van avisar l'ambulància.

Steluta, una rom que viu a França. El seu marit va necessitar cirurgia per un fèmur fracturat i va passar sis mesos en un centre de rehabilitació.

La policia ens ha dit que no ens pot protegir... Ens han dit "No hi podem fer res; així que heu d'assumir la vostra responsabilitat [de quedar-vos a casa]. Hauríeu d'agafar les criatures i la família i marxar".

Maria, una jove rom d'Etoliko, Grècia

El paper de la policia és protegir els individus i garantir que es respecta la llei. Estan autoritzats a utilitzar més força que els ciutadans normals per tal de dur a terme la seva tasca. Tanmateix, l'ús de la força per part de la policia està estrictament limitat pel dret estatal i pels drets humans: no s'ha d'emprar mai per fer mal o per castigar els individus o els grups d'individus.

Tot i això, els casos de violència de la policia envers les comunitats romà estan ben documentats i són molt habituals. En part per aquesta raó, a molts països els romà sovint no tenen la voluntat d'acudir a la policia quan pateixen amenaces o maltractaments per part d'altres membres de la comunitat. Això vol dir que els romà sovint estan doblement desprotegits: no disposen de les proteccions normals que reben les altres persones per part de la policia i també temen els abusos de la mateixa policia.

La policia, com a representant de l'Estat, té una responsabilitat i un deure legal de no emprar el seu poder per vulnerar els drets de les persones. No obstant això, a més del deure de no violar els drets directament, la policia també té altres responsabilitats: estan obligats a garantir que els romà, com qualsevol altra comunitat, rebin la protecció adequada i se sentin segurs a dins de la societat. Això significa que si la policia no aconsegueix solucionar els delictes d'odi contra els romà, o si no aconsegueixen oferir-los la protecció adequada, també poden estar infringint els drets humans.

Exemples de violacions dels drets humans per part de la policia

Violacions del dret a la vida

- Si la policia és la responsable directa de la mort d'algú sota la seva custòdia
- Si algú mor perquè la policia no ha aconseguit protegir-lo adequadament
- Si la policia no aconsegueix fer un seguiment d'un cas en què algú ha mort per culpa de les accions d'altri

Violacions del dret a viure lliure de tractaments inhumans o degradants

- Si la policia és la responsable directa de l'assetjament o els maltractaments d'algú sota la seva custòdia
- Si no aconsegueixen protegir algú que està en perill de rebre maltractaments per part d'una altra persona
- Si no aconsegueixen fer el seguiment de casos en què s'han dut a terme maltractaments

Formes menys greus de maltractaments poden estar protegides pel dret a la vida privada.

Violacions del dret a un judici just

- Si la policia falsifica o altera les proves
- Si intenten influir en els testimonis (encara que sigui amb amenaces o maltractaments físics)
- Si utilitzen "confessions" arrancades mitjançant les amenaces o la força

El dret a la llibertat

- Arrestar algú sense raó o durant massa temps. Això pot incloure mantenir algú sota custòdia sense imputar-li càrrecs.

El dret a viure sense discriminacions

- Un tractament que sigui més restrictiu o ofereixi menys protecció que el dels no-romà, com ara les detencions, els escorcolls, la confiscació de les propietats, no fer el seguiment de delictes, etcètera.

Entre el 16 i el 32% dels romà de la República Txeca, Grècia, Polònia, Hongria i la República Eslovaca han estat víctimes d'atacs, amenaces o assetjament greu motivats per l'odi racial.

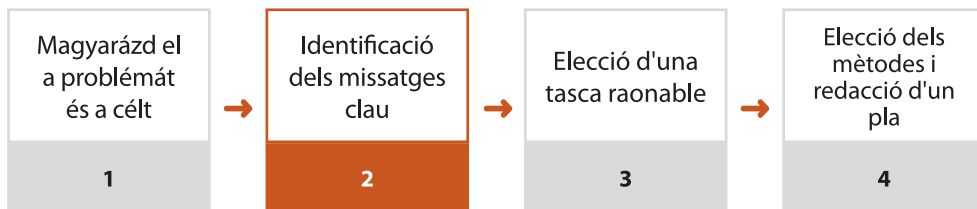
La majoria dels incidents d'atacs, amenaces i assetjament greu no es va denunciar a la policia... Les raons principals per no denunciar aquests delictes inclouen que no canviaria res com a resultat d'informar d'aquests incidents o bé que aquests incidents passen tot sovint.

Resultats d'una enquesta duta a terme per l'Agència dels Drets Fonamentals (FRA), EU-MIDIS Data, centrada en l'informe 6: Minorities as victims of crime (minorities com a víctimes dels delictes), 2012

Part 2: Maneres d'influir

Resum

Aquesta activitat analitza la vigilància policial en relació amb la comunitat rom. Els participants fan servir el joc de rols per retratar la manera com veuen les relacions amb la policia avui en dia i la manera en què els agradaria veure aquestes relacions en el futur.

Temps:	60 minuts
Complexitat:	Grau 3
Mida del grup:	Entre 10 i 30 participants

Conceptes clau
discriminació
antigitanisme **prejudici**
forces **seguretat** **comunicació**
solidaritat

Objectius

- Practicar com desenvolupar els arguments contra l'antigitanisme
- Pensar maneres diferents de comunicar els missatges
- Explorar maneres d'aconseguir més partidaris per a la campanya

Preparació

- Necessitareu fulls DIN A4, cinta protectora i retoladors per al treball de grup.

Instruccions

1. Demaneu als participants que reflexionin en silenci sobre alguna ocasió en què van canviar d'opinió respecte a algú o alguna cosa a causa del que van dir o fer altres persones.

Doneu alguns exemples possibles:

- » No volíeu fer una feina a l'escola però el professor us va dir que no podríeu marxar a casa fins que no l'haguéssiu acabada.
- » No volíeu ajudar a casa o a l'escola, però algú us va convèncer que potser us ho passaríeu bé.
- » No us agradava algú amb qui després heu estat amics.

2. Escriviu les preguntes següents en un paperògraf. Demaneu als participants que reflexionin sobre cada cas que tenien al cap:
  - » Qui us va convèncer? Penseu en algú que hagi tingut alguna influència.
  - » Per què vau canviar d'opinió?
  - » Quins arguments, mètodes o idees van ser els més persuasius? Per què?
  - » Quins van ser els menys persuasius? Per què?
3. Convideu uns quants participants a compartir les seves respostes. També podríeu analitzar per què els participants tenien l'opinió inicial (que després van canviar).
4. Redacteu amb el grup una llista de les raons per les quals les persones canvien d'opinió. Escriviu-les al paperògraf. Alguns exemples podrien ser: en informar-se millor, en veure les coses des d'un altre punt de vista, en preocupar-se per les conseqüències, en voler fer el que fan els amics, etcètera.
5. Expliqueu que fer canvis a la societat sovint també té a veure amb el fet de canviar les opinions. A vegades intentem canviar les opinions dels qui ens envolten a la nostra comunitat; a vegades tenim objectius més amplis i volem influir en persones que ocupen llocs de poder. L'antigitanisme és un problema tan arrelat en la societat que canviar les opinions de les persones (eradicant-ne els prejudicis) pot ser un objectiu important per si sol.
6. Dividiu els participants en grups i doneu a cada grup diversos fulls de paper DIN A4. Demaneu als grups que pensin tants arguments com puguin per persuadir les persones que donin suport a la seva campanya per millorar les relacions entre la policia i la comunitat rom. Haurien d'escriure cada "argument" en un full DIN A4.

CONSELLS:

- Recordeu als participants que els "arguments" poden ser de formes diferents: alguns poden apel·lar als sentiments de solidaritat o simpatia, alguns poden provocar la sorpresa o oferir informació addicional, i d'altres fins i tot poden intentar oferir "incentius".
- Demaneu-los que intentin que cada argument sigui breu: una sola frase seria ideal.
- Animeu els participants a utilitzar la llista elaborada a la primera part per pensar arguments que poden ser persuasius per a públics diferents.

7. Al cap de 15 o 20 minuts, convideu els grups a mostrar els seus arguments a tota l'aula. Deixeu temps perquè els participants passegin per l'aula i mirin els arguments de la resta de grups. Digueu-los que si veuen un argument igual o semblant a un dels seus, els haurien de col·locar de costat.
8. Quan tothom hagi vist els arguments, reuniu-los per extreure les conclusions.

Extracció de conclusions

- Us ha semblat útil l'activitat? Per què o per què no?
- Us ha costat trobar diversos arguments?
- Creieu que les persones es convencerien amb els vostres arguments? Quins han estat els més convincents?
- Quines dificultats preveieu a l'hora d'intentar explicar-los? Com us podeu preparar per fer front a aquestes dificultats?

Acabeu l'activitat presentant algunes de les informacions de les pàgines 169 i 170 ("Maneres d'influir"). Repartiu còpies de la taula i comenteu-la breument amb els participants. Expliqueu-los que la propera activitat analitzarà les idees amb més detall.

Maneres d'influir

L'activisme gairebé sempre té a veure amb l'acció de fer canviar la gent d'opinió, de manera que puguin fer alguna cosa que no haurien fet si no. A vegades els activistes intenten canviar l'opinió de les persones que tenen el poder directe de modificar una política o un comportament, fent que els polítics aprovin noves lleis, fent que els agents de policia es comportin d'una altra manera amb els romà o fent que els professors tractin un nen amb justícia a l'escola. Tanmateix, molt sovint, es massa difícil influir en els qui ostenten el poder: hi ha massa agents de policia, els polítics no escolten i els professors no veuen cap raó per canviar.

Quan es dona aquest cas, els activistes intenten aconseguir més suport. Quan prou gent envia el mateix missatge als poderosos, llavors és més probable que els escoltin.

Tanmateix, part del problema amb l'antigitanisme és que els prejudicis contra els romà estan molt arrelats i són molt habituals entre el públic general. Captar el suport de la gent pot ser difícil. Això significa que tot sovint, quan treballem per combatre l'antigitanisme, abans de poder captar el suport de la gent per canviar l'opinió de qui ostenta el poder, primer hem de canviar l'opinió dels que encara no estan preparats per donar-nos suport!

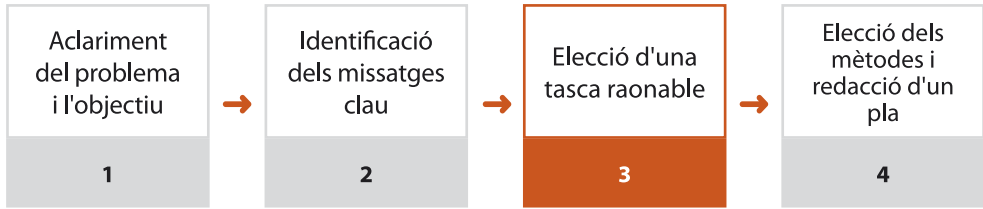
Les taules següents presenten alguns dels mètodes que es poden utilitzar per intentar propiciar el canvi. I n'hi ha molts més!

Maneres d'influir directament sobre la gent al poder 	
<p>Fent pressió en aquelles persones capaces d'influir en els actes directament</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Parlant de lleis o de drets humans: dient-los que l'acció és il·legal • Mostrant-los el "cost" (financer, legal o com sigui) de no fer el canvi • Amenaçant-los amb "fer-ho públic" si no es fan els canvis • Fent-ho públic: posant-se en contacte amb els mitjans de comunicació o organitzacions que els donen suport • Avisant-los que emprendreu accions legals • Fent que els altres donin suport als canvis que proposeu (organitzant una campanya)
<p>Oferint "incentius" a aquelles persones capaces d'influir en els actes directament</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oferint-los un "pacte" (per exemple, no fer-ho públic) si es fan els canvis • Convencent-los que serà millor per a ells (per exemple, hi haurà més bones relacions entre comunitats, avantatges econòmics, bona publicitat...)

Maneres d'influir sobre les persones... que poden influir en aquells que estan al poder 	
<p>Canviant l'opinió (pública): creences, actituds i motivació</p>	<p><i>Oferint informació sobre:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Els drets humans i les lleis • L'impacte de l'antigitanisme en les persones i les comunitats (estadístiques, històries personals, etcètera) • Història dels romà, cultura, valors, fites • Comparacions amb altres països o regions • Les conseqüències positives d'una societat igualitària
<p>Canviant els missatges dels mitjans de comunicació</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oferint als periodistes informació del requadre anterior • Construint bones relacions personals amb els periodistes • Establint canals de comunicació propis, com ara les xarxes socials • Desafiant els missatges falsos o injustos (escrivint als periodistes o als canals de comunicació)
<p>Construint una xarxa de suport i solidaritat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Establint relacions entre les comunitats rom i no rom • Explicant històries personals sobre el que han aconseguit els romà i sobre l'impacte de la discriminació • Enfortint la comprensió de les persones de la igualtat i els drets humans • Fent que la gent o les organitzacions amb influència donin suport a la vostra causa

Part 3: Fites importants

Resum

Els participants analitzen algunes de les subqüestions que contribueixen al problema de les relacions entre la policia i les comunitats romà. Exploren alguns d'aquests subtemes i comencen a treballar en les estratègies per solucionar-los.

Temps:	180 minuts
Complexitat:	Grau 4
Mida del grup:	Entre 10 i 30 participants

Conceptes clau
estratègia canvi
activisme discriminació estructural
grups objectiu influència comunicació

Objectius

- Analitzar alguns dels factors que causen les males relacions entre la policia i les comunitats romà o que hi contribueixen
- Appreciar el valor dels petits canvis en la societat
- Identificar possibles grups i missatges objectiu per emprendre una acció en la comunitat

Preparació

- Prepareu dos senyals: "fàcil" i "impossible". Enganxeu un senyal a cada extrem de l'aula. Assegureu-vos que hi ha prou espai entre ells perquè els participants puguin formar una fila.
- Feu còpies del full de la imatge de "Fites importants" (pàgina 175). Necessitareu com a mínim un full per a cada grup petit (de quatre o cinc persones).
- Seleccioneu vuit o deu de les fites importants perquè els participants les llegeixin. Escolliu-ne una com a mínim de cadascun dels sis blocs.
- Opcional: feu còpies de la taula de la pàgina 170 ("Maneres d'influir").

Instruccions

1. **Introducció:** Comenceu recordant als participants els escenaris ideals que van imaginar a la part 1. Demaneu-los que es posin en algun punt de la fila entre els dos senyals de "fàcil" i "difícil", segons el grau de dificultat que creuen que suposaria arribar a aquest escenari ideal. Demaneu alguns comentaris a les persones situades a diferents punts.

2. Demaneu als participants que recordin la seva posició. Llavors llegiu les fites importants que hagueu seleccionat i deixeu temps després de cadascuna perquè els participants es moguin seguint la fila segons creguin que l'escenari ideal sigui més (o menys) possible.

Per exemple:

- Digueu als participants que s'imaginin que "les lleis existeixen per fer front al racisme i la discriminació". Creuen que ara és més fàcil (o més difícil) fer que es produeixi aquest escenari ideal? Demaneu-los que es col·loquin en la fila segons el grau de dificultat que veuen ara. (Potser els vulgueu dir que aquestes lleis existeixen a tots els països!)
- Llavors, digueu-los que s'imaginin que la primera fita important ja s'ha assolit. Llegiu-ne una altra: "Els no-romà denuncien maltractaments als romà". Els participants creuen que ara és més fàcil o més difícil arribar a aquest escenari ideal? Demaneu-los que triïn un altre lloc a la fila.
- Feu el mateix amb les altres fites importants que hagueu seleccionat.

3. Depenent del temps de què disposeu, demaneu que facin comentaris després de la lectura de cada notícia, per exemple, a una persona que hagi canviat de posició i a una altra que no.
4. Abans de tornar a reunir tots els participants, demaneu-los que oblidin les fites importants i tornin a pensar en les relacions actuals entre els romà i la policia. Si haguessin de tornar a contestar la primera pregunta, a quina alçada de la fila es col·locarien? Sembla més fàcil, ara, la tasca?
5. Reuniu altra vegada els participants per debatre sobre l'activitat. Demaneu-los unes reflexions:
- » Qui s'ha mogut al llarg de la fila en algun moment? Per què la tasca sembla que sigui més fàcil o més difícil?
  - » Imagineu que el vostre "escenari ideal" no és el que heu presentat a la representació, sinó una de les fites importants de la imatge. Alguna seria més fàcil que es produís? Per exemple, seria més fàcil fer alguna cosa perquè els "romà enviïn missatges positius"?
  - » La vostra posició en la primera pregunta és diferent al final de l'activitat? Us sembla més fàcil solucionar el problema si podem pensar en petites accions que puguin marcar la diferència?
  - » Podríeu fer alguna cosa per ajudar a assolir alguna de les fites importants?
6. Activitat principal: Expliqueu que la majoria de campanyes que volen fer canvis profunds en la societat triguen força temps. Els activistes no s'han desanimat mai per això! El que és important és pensar en cada petit èxit com una "fita important" en el camí cap a un objectiu a més llarg termini. Les fites importants són fonamentals perquè fan que la meta final sigui més fàcil d'aconseguir.

7. Recordeu els participants les "Maneres d'influir" de què heu parlat al final de l'activitat anterior (vegeu la informació prèvia i la taula de les pàgines 169-170). Expliqueu-los que, quan emprenem una acció, és important pensar en les persones a qui voleu arribar i el tipus de missatge que és probable que trobin convincent.
8. Dividiu els participants en grups i doneu a cada grup una còpia de la imatge de les "Fites importants". També els podríeu donar una còpia de la taula de les "Maneres d'influir". Expliqueu que cada grupet hauria d'identificar una fita important en que creuen que podrien treballar. La tasca és intentar identificar les maneres d'assolir aquesta fita.

CONSELLS:

- Si és possible, intenteu no tenir més de tres (o quatre) grups petits. Serà més fàcil extreure conclusions i més eficaç si teniu menys grups que hi diguin la seva.
- Podríeu dividir els sis blocs de la imatge entre els grups i demanar-los que identifiquin una fita del "seu" bloc. Això garantirà que cada grup tracti un problema diferent.
- Alguns dels blocs poden semblar més difícils de tractar: estaria bé que us centréssiu en els blocs de la part esquerra de la imatge.
- Si teniu més grups i necessiteu utilitzar els blocs a mà dreta, recordeu als grups que els treballin que no necessiten "solucionar" el problema immediatament! Només cal que identifiquin maneres d'enfocar la situació.

9. Demaneu als grups que identifiquin una fita que vulguin assolir i llavors debateu les preguntes del full de tasques (pàgina 174).
10. Doneu als grups uns 45 minuts per triar una fita i debatre les preguntes. Llavors demaneu-los que presentin les seves respostes.

Extracció de conclusions

Utilitzeu aquesta fase per debatre les diverses estratègies que els grups hagin suggerit. Les preguntes següents es podrien emprar per guiar el debat al voltant de la presentació de cada grup.

- Quins són els avantatges i els desavantatges de treballar en aquesta fita?
- De quina manera la tasca per l'objectiu que heu escollit podria ajudar a assolir la fita?
- Quina eficàcia creieu que tindran els missatges a l'hora d'arribar al públic objectiu?
- Quins resultats podríem esperar com a grup si treballéssim en aquest tema?

Acabeu l'activitat demanant als participants que marxin i reflexionin en les diverses estratègies que s'han presentat. Expliqueu-los que a la propera sessió hauran de seleccionar una de les fites perquè tot el grup hi treballi.

- » Poseu l'èmfasi en el fet que l'elecció es farà basant-se, no en quina era la "millor" estratègia, sinó en quina fita és més adequada per al grup en conjunt.
- » Quan hagin triat, haurien de pensar on rauen les habilitats del grup i en quina capacitat tenen d'assolir el resultat que volen.
- » Digueu als participants que el grup sempre pot redissenyar l'estratègia! La feina que han fet altres grups, o en altres fites, fins i tot es pot incloure en el pla d'acció final.

Alternatives

Si voleu treballar un altre tema, o disposeu de més temps, podeu utilitzar una activitat d'arbre de problemes per identificar les fites importants. Per a les instruccions, consulteu l'apartat 3.4 del manual Compass.

Fulls per entregar

Full de tasques:

Escolliu una fita que treballareu amb el grup. Trieu-ne una que tothom estigui content de tractar. Llavors debateu les preguntes següents:

Pregunta 1:

- A quins grups us podríeu dirigir per assolir la vostra fita important?

Penseu en tants grups com puguin ser rellevants, com ara: agents de policia, no-romà de la nostra comunitat, polítics locals, joves romà, etcètera.

Pregunta 2:

- A quin d'aquests públics objectiu us agradaria dirigir-vos primer?

L'elecció depèn de vosaltres! Valoreu quins poden tenir més influència a l'hora d'aconseguir el vostre objectiu i quins són els grups amb qui us podeu comunicar millor.

Pregunta 3:

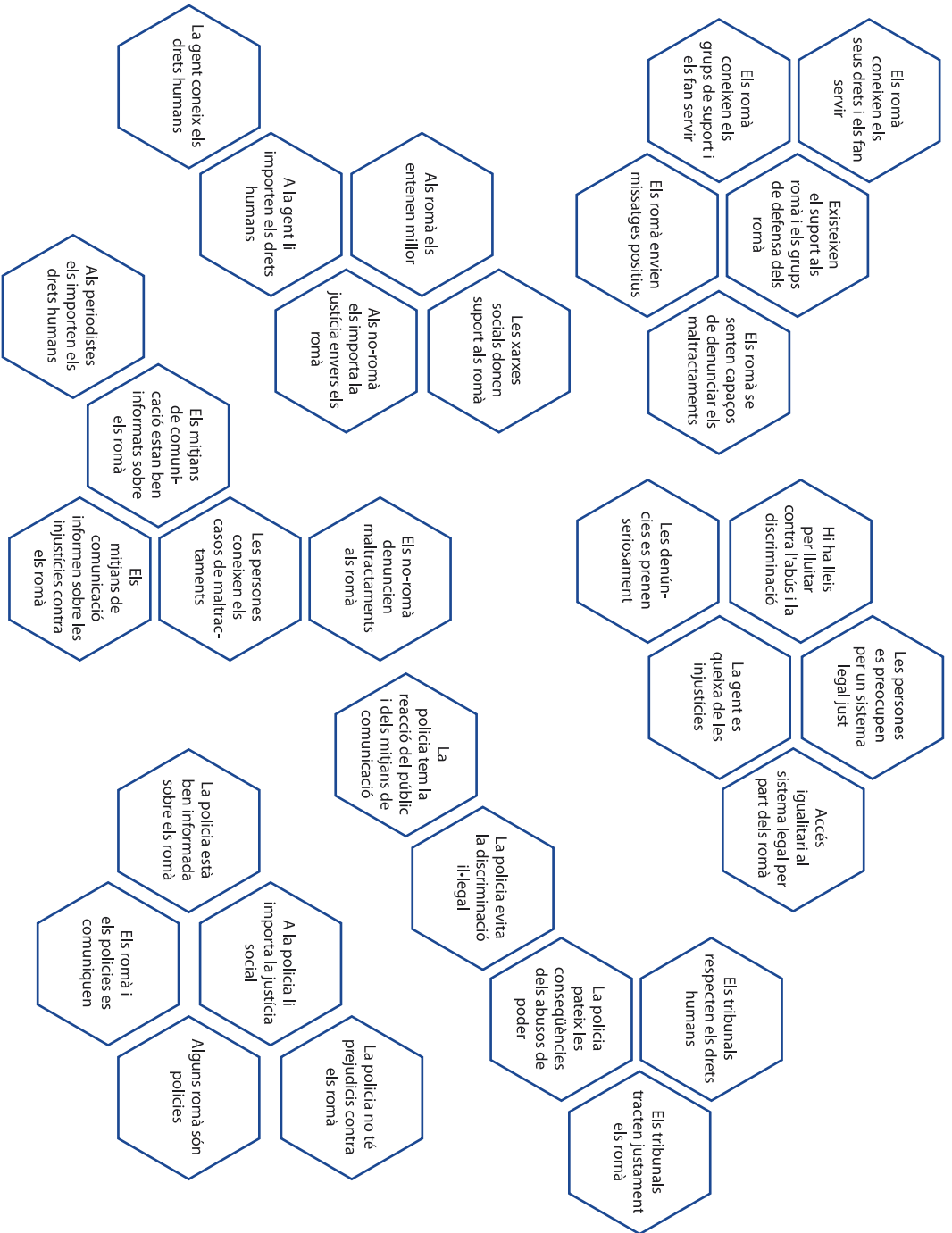
- Què necessiteu que el vostre públic objectiu faci per assolir l'objectiu?

Això dependrà del grup que hagueu escollit; per exemple, voleu que els polítics aprovin una nova llei, que els membres del públic signin una petició, que els joves piulin missatges als seus seguidors, que els romà supervisin la relació amb la policia...?

Pregunta 4:

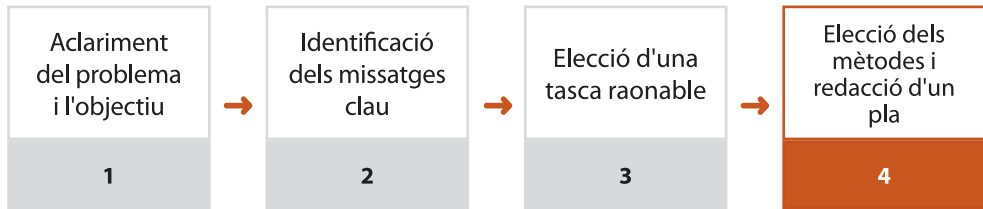
- Quins arguments (missatges) seran més convincents per a aquest grup?

Penseu de quina manera podeu convèncer millor aquest grup perquè emprengui l'acció que voleu que dugui a terme (de la pregunta 3).

Part 4: Planificació d'una acció

Resum

Aquesta activitat és una sessió de debat i planificació.

- Temps:** Tant temps com calgui!
- Complexitat:** Grau 2
- Mida del grup:** Entre 10 i 30 participants

Conceptes clau
estratègia planificació
consens cooperació organització
acció habilitats d'inclusió

Objectius

- Redactar un pla d'acció que els participants puguin dur a terme
- Desenvolupar les habilitats d'organització, de planificació d'estratègies i de construcció de consens
- Enfortir la cooperació i la identitat de grup

Preparació

- Necessitareu trossos de paper de paperògraf i retoladors.

Notes

- Aquesta activitat es desenvolupa com una reunió fluïda. Fins i tot podríeu animar els participants que organitzessin o facilitessin la reunió ells sols.
- Si no aconsegueixen acabar-ho tot en una mateixa sessió, animeu-los a trobar temps després (o dediqueu una altra sessió per ajudar-los a completar el pla).
- Abans de començar, haureu d'estar d'acord amb unes quantes regles bàsiques. També hauríeu de recordar als participants que el que decideixin fer i com ho decideixin fer, naturalment que és important, però també importa que executin la planificació i l'acció com a grup, respectant-se els uns als altres i donant-se suport. Una acció sense l'acord de tothom està condemnada al fracàs!
- Si heu fet les parts 1-3, els participants ja haurien d'haver treballat en la identificació de les tasques adequades, alguns missatges clau i el potencial públic objectiu. Si no heu fet les parts prèvies, trigareu més en els punts 2 i 3.

Instruccions

1. Comenceu establint un pla d'acció, amb l'ajut dels participants. Hi haureu d'incloure:
  - i. Una revisió de la feina que va fer a la sessió prèvia (part 3), si va fer aquesta part
  - ii. La selecció d'un tema perquè treballi el grup. (Això podria implicar la selecció d'un dels temes de les presentacions dels grups a la part 3.)
  - iii. Aclariment d'allò que espera aconseguir el grup. Utilitzeu la taula "Maneres d'influir" i ajudeu el grup a establir uns objectius clars que haurien de poder assolir, com ara:
    - » Repartir fullets com a mínim a 100 persones
    - » Aconseguir com a mínim 50 signatures per a una carta dirigida a un polític local
    - » Publicar una carta al diari local
    - » Establir una reunió amb els agents de la policia local
  - iv. Una revisió del públic objectiu i dels missatges per a aquesta qüestió. Assegureu-vos que comprovin que els missatges siguin adequats per al públic que han seleccionat. (Utilitzeu la part 2 per treballar els diversos públics objectiu.)
  - v. Una elecció dels mètodes que utilitzareu (p. ex. teatre, art, comentaris a llocs web, tempesta al Twitter, una reunió pública, etcètera).
  - vi. Una organització de la feina: haureu de repartir les tasques i crear una cronologia.
2. Reviseu els punts del pla d'acció. Assegureu-vos que al llarg de l'activitat les persones estiguin a gust amb el seu paper i com es prenen les decisions.
3. Establiu una data per a l'acció!

Després de l'acció

És important extreure les conclusions de l'acció un cop s'hagi dut a terme. És especialment important si és la primera vegada que els participants l'han executada: pot ser que moltes accions úniques tinguin poc efecte i el grup es desanimi. Utilitzeu la sessió per aclarir qualsevol preocupació que tinguin sobre el fet que l'acció "no valgués la pena" o que "anés malament". Recordeu-los que les campanyes normalment consisteixen en diverses accions i activitats que, un cop s'ajunten, poden ajudar a canviar comportaments o actituds.

- Comenceu la sessió demanant als participants que descriguin com s'han sentit després de l'acció. Es pot fer com una ronda breu per tot el grup.
- Dividiu els participants en grups de quatre o cinc persones i doneu-los les preguntes següents perquè les debatin com a grup.

- Què heu notat que ha anat bé?
- Hi ha res que fos més difícil del que us havíeu imaginat o ha sorgit alguna cosa inesperada?
- Quines creieu que són les fites principals de l'acció? Com es corresponen al que esperàveu aconseguir en un principi?
- Creieu que podem aprendre alguna lliçó per a la propera vegada?

Reuniu els grups i debateu les diverses respostes a les preguntes. Acabeu la sessió amb unes quantes impressions generals sobre tot el procés:

- Esteu satisfets amb la feina de planificació i desenvolupament de l'acció?
- Què descriuríeu com a principals "punts d'aprenentatge" si haguéssiu d'organitzar una altra acció (o qualsevol tema)?
- Quins han estat els resultats més importants per a vosaltres personalment? Creieu que heu canviat el vostre punt de vista en algun aspecte?
- Com creieu que es podria seguir treballant a partir del que heu fet? Hi esteu interessats?

Apèndix I. Població rom que es calcula que hi ha a Europa

País	Població total (Banc Mundial, 2010)	Població rom (estimació mitjana)	Estimació de Roms (mitjana) en % de la població total
<i>Albània</i>	3.204.284	115.000	3.59%
<i>Andorra</i>	84.864	0	0.00%
<i>Armènia</i>	3.092.072	2.000	0.06%
<i>Austria</i>	8.3084.745	35.000	0.42%
<i>Azerbaidjan</i>	9.047.932	2.000	0.02%
<i>Bielorússia</i>	9.490.500	47.500	0.50%
<i>Bèlgica</i>	10.879.159	30.000	0.28%
<i>Bòsnia i Hercegovina</i>	3.760.149	58.000	1.54%
<i>Bulgària</i>	7.543.325	750.000	9.94%
<i>Croàcia</i>	4.424.161	35.000	0.79%
<i>Xipre</i>	1.103.647	1.250	0.11%
<i>República Txeca</i>	10.525.090	200.000	1.90%
<i>Dinamarca</i>	5.544.139	2.500	0.05%
<i>Estònia</i>	1.339.646	1.050	0.08%
<i>Finlàndia</i>	5.363.624	11.000	0.21%
<i>França</i>	64.876.618	400.000	0.62%
<i>Geòrgia</i>	4.452.800	2.000	0.04%
<i>Alemanya</i>	81.702.329	105.000	0.13%
<i>Grècia</i>	11.319.048	175.000	1.55%

País	Població total (Banc Mundial, 2010)	Població rom (estimació mitjana)	Estimació de Roms (mitjana) en % de la població total
<i>Islàndia</i>	317.398	0	0%
<i>Irlanda</i>	4.481.430	37.500	0.84%
<i>Itàlia</i>	60.483.521	150.000	0.25%
<i>Kosovo*</i>	1.815.000	37.500	2.07%
<i>Letònia</i>	2.242.916	12.500	0.56%
<i>Liechtenstein</i>	36.032	0	0%
<i>Lituània</i>	3.320.656	3.000	0.09%
<i>Luxembourg</i>	505.831	300	0.06%
<i>Malta</i>	412.961	0	0%
<i>República de Moldàvia</i>	3.562.062	107.100	3.01%
<i>Mònaco</i>	35.407	0	0%
<i>Montenegro</i>	631.490	20.000	3.17%
<i>Holanda</i>	16.612.213	40.000	0.24%
<i>Noruega</i>	4.885.240	10.100	0.21%
<i>Polònia</i>	38.187.488	32.500	0.09%
<i>Portugal</i>	10.642.841	52.000	0.49%
<i>Romania</i>	21.442.012	1.850.000	8.63%
<i>Federació Russa</i>	141.750.000	825.000	0.58%
<i>San Marino</i>	31.534	0	0%
<i>Sèrbia</i>	7.292.574	600.000	8.23%
<i>Eslovàquia</i>	5.433.456	490.000	9.02%
<i>Eslovènia</i>	2.052.821	8.500	0.41%

País	Població total (Banc Mundial, 2010)	Població rom (estimació mitjana)	Estimació de Roms (mitjana) en % de la població total
<i>Espanya</i>	46.081.574	750.000	1.63%
<i>Suècia</i>	9.379.116	50.000	0.53%
<i>Suïssa</i>	7.825.243	30.000	0.38%
<i>Macedònia</i>	2.060.563	197.000	9.56%
<i>Turquia</i>	72.752.325	2.750.000	3.78%
<i>Ucraïna</i>	45.870.700	260.000	0.57%
<i>Regne Unit</i>	62.218.761	225.000	0.36%
<i>Total a Europa</i>	828.510.000	11.260.300	1.36%
Consell d'Europa (47)	821.785.654	11.210.300	1.37%
Unió Europea (27)	487.090.853	5.811.800	1.18%

Notes:

Les xifres de la població rom provenen d'un document preparat per la Divisió dels Romà i els Nòmades del Consell d'Europa (2010). Les xifres sovint són difícils de verificar i el document ha calculat un mínim, un màxim i una mitjana. Per a aquesta taula s'ha utilitzat la xifra mitjana.

* Al llarg d'aquest text, totes les referències a Kosovo, ja sigui al territori, a les institucions o a la població, s'han d'entendre en ple compliment de la Resolució 1244 (1999) del Consell de Seguretat de les Nacions Unides i sense perjudici de l'estat de Kosovo.

Apèndix II. La Convenció Europea de Drets Humans i els seus protocols

Versió simplificada dels articles seleccionats

Resum del preàmbul

Els governs membres del Consell d'Europa treballen per la pau i una unitat més gran basades en els drets humans i les llibertats fonamentals. Amb aquesta convenció decideixen fer els primers passos per al compliment de molts drets que es contenen a la Declaració Universal dels Drets Humans.

Article 1: Obligació de respectar els drets humans

Els estats han de garantir que tothom tingui els drets que s'estableixen en aquesta convenció.

Article 2: Dret a la vida

Teniu el dret a la vida.

Article 3: Dret a no patir tortura

Ningú no té el dret de ferir-vos o de torturar-vos. Encara que sigui sota arrest, la vostra dignitat humana ha de ser respectada.

Article 4: Dret a no patir esclavitud o treball forçós

Està prohibit que us tractin com un esclau o que us imposin treballs forçosos.

Article 5: Dret a la llibertat i a la seguretat

Teniu dret a la llibertat. Si us detenen, teniu el dret a saber per què. Si us detenen, teniu el dret a tenir un judici aviat o que us alliberin fins que se celebri el judici.

Article 6: Dret a un judici just

Teniu dret a un judici just davant d'un jutge independent i imparcial. Si se us acusa d'haver comès un delicte, sou innocents fins que no es demostrï la vostra culpabilitat. Teniu el dret a l'ajut d'un advocat les despeses del qual ha de pagar l'Estat si sou pobres.

Article 7: Dret a no rebre un càstig fora de la llei

No se us pot declarar culpable d'un delicte si no hi ha una llei contra allò que heu fet.

Article 8: Dret al respecte de la vida privada i familiar

Teniu el dret que se us respecti la vida privada i familiar, casa vostra i la vostra correspondència.

Article 9: Dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió

Teniu el dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió. Teniu el dret a practicar la vostra religió a casa i en públic i a canviar de religió si voleu.

Article 10: Llibertat d'expressió

Teniu dret a dir i escriure amb responsabilitat el que penseu i donar i rebre informació dels altres. Això inclou la llibertat de la premsa.

Article 11: Llibertat d'assemblea i d'associació

Teniu dret a participar en reunions pacífiques i a establir associacions, inclosos els sindicats.

Article 12: Dret al casament

Teniu dret a casar-vos i a formar una família.

Article 13: Dret a una compensació efectiva

Si es violen els vostres drets, podeu posar una denúncia oficial als tribunals o a altres organismes públics.

Article 14: Dret a la no-discriminació

Teniu aquests drets independentment del color de la pell, el sexe, la llengua, les creences polítiques o religioses o els orígens.

Article 15: Derogació en temps d'emergència

Quan hi hagi una guerra o una emergència pública, un govern pot fer coses que vagin contra els vostres drets, però només quan sigui estrictament necessari. Fins i tot llavors, els governs no tenen permès, per exemple, torturar-vos o matar-vos arbitràriament.

Article 16: Restriccions sobre l'activitat política dels estrangers

Els governs poden restringir l'activitat política dels estrangers, encara que això entri en conflicte amb els articles 10, 11 i 14.

Article 17: Dret a no patir un mal ús dels drets

No hi ha res en aquesta convenció que es pugui utilitzar per perjudicar els drets i les llibertats de la convenció.

Article 18: Limitació en l'ús de les restriccions dels drets

La majoria dels drets d'aquesta convenció es poden restringir mitjançant una llei general que s'apliqui a tothom. Aquestes restriccions només estan permeses si són estrictament necessàries.

Articles del 19 al 51

Aquests articles expliquen com funciona el Tribunal Europeu de Drets Humans.

Article 34: Aplicacions individuals

Si s'han violat els vostres drets de la convenció a un dels estats membres, primer hauríeu d'apel·lar a totes les autoritats estatals competents. Si això no us resol el problema, llavors podeu apel·lar directament al Tribunal Europeu de Drets Humans d'Estrasburg.

Article 52: Investigacions del secretari general

Si el secretari general del Consell d'Europa ho demana, un govern ha d'explicar de quina manera la seva llei estatal protegeix els drets d'aquesta convenció.

Protocols de la convenció

Article 1 del protocol núm. 1: Protecció de la propietat

Teniu dret a posseir una propietat i a utilitzar les vostres propietats

Article 2 del protocol núm. 1: Dret a l'educació

Teniu dret a anar a l'escola.

Article 3 del protocol núm. 1: Dret a unes eleccions lliures

Teniu dret a escollir el govern del vostre país mitjançant el vot secret.

Article 2 del protocol núm. 4: Llibertat de moviment

Si us trobeu legalment en un país, teniu el dret d'anar on vulgueu i de viure on vulgueu dins del seu territori.

Article 1 del protocol núm. 6: Abolició de la pena de mort

No se us pot condemnar a mort o a ser executats per l'Estat.

Article 2 del protocol núm. 7: Dret d'apel·lació en assumptes delictius

Podeu apel·lar a un tribunal més elevat si heu estat condemnats per haver comès un delictes.

Article 3 del protocol núm. 7: Compensació per una condemna errònia

Teniu el dret a rebre una indemnització si heu estat condemnats per haver comès un delictes i es demostra que éreu innocent.

Article 1 del protocol núm. 12: Prohibició general de discriminació

No se us pot discriminar per part de les autoritats públiques per raons, per exemple, del color de la pell, del sexe, de la llengua, de les creences polítiques o religioses o dels orígens.

Agents de vendes per a les publicacions del Consell d'Europa Agents de vente des publications du Conseil de l'Europe

BÈLGICA/BELGIQUE

La Librairie Européenne -
La Libreria Europea
Rue de l'Orme, 1
BE-1040 BRUXELLES
Tel.: +32 (0)2 231 04 35
Fax: +32 (0)2 735 08 60
Correu electrònic: info@libeurop.eu
http://www.libeurop.be

Jean De Lannoy/DL Services
Avenue du Roi 202 Koningslaan
BE-1190 BRUXELLES
Tel.: +32 (0)2 538 43 08
Fax: +32 (0)2 538 08 41
Correu electrònic: jean.de.lannoy@dl-servi.com
http://www.jean-de-lannoy.be

BÒSNIA I HERCEGOVINA / BOSNIE-HERZEGOVINE

Robert's Plus d.o.o.
Marka Marulića 2/V
BA-71000 SARAJEVO
Tel.: + 387 33 640 818
Fax: + 387 33 640 818
Correu electrònic: robertsplus@bih.net.ba

CANADÀ/CANADA

Renouf Publishing Co. Ltd.
22-1010 Polytek Street
CDN-OTTAWA, ONT K1J 9J1
Tel.: +1 613 745 2665
Fax: +1 613 745 7660 número sense càrrec
Tel.: (866) 767-6766
Correu electrònic: order.dept@renoufbooks.com
http://www.renoufbooks.com

CROÀCIA/CROATIE

Robert's Plus d.o.o.
Marasovičeva 67 HR-21000 SPLIT
Tel.: + 385 21 315 800, 801, 802, 803
Fax: + 385 21 315 804
Correu electrònic: robertsplus@robertsplus.hr

REPÚBLICA TXECA / REPUBLIQUE TCHEQUE

Suweco CZ, s.r.o.
Klecakova 347
CZ-180 21 PRAHA 9
Tel.: +420 2 424 59 204
Fax: +420 2 848 21 646
Correu electrònic: import@suweco.cz
http://www.suweco.cz

DINAMARCA/DANEMARK

GAD
Vimmelskåftet 32
DK-1161 KOBENHAVN K
Tel.: +45 77 66 60 00
Fax: +45 77 66 60 01
Correu electrònic: reception@gad.dk
http://www.gad.dk

FINLÀNDIA/FINLANDE

Akateeminen Kirjakauppa
POBox 128
Keskuskatu 1
FI-00100 HELSINKI
Tel.: +358 (0)9 121 4430
Fax: +358 (0)9 121 4242
Correu electrònic: akatilaus@akateeminen.com
http://www.akateeminen.com

FRANÇA/FRANCE

Si us plau, contacteu-hi directament /
Merci de contacter directement
Editions del Consell d'Europa
Editions du Conseil de l'Europe
FR-67075 STRASBOURG cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 25 81
Fax: +33 (0)3 88 41 39 10
Correu electrònic: publishing@coe.int
http://book.coe.int

Librairie Kléber

1 rue des Francs-Bourgeois
FR-67000 STRASBOURG
Tel.: +33 (0)3 88 15 78 88
Fax: +33 (0)3 88 15 78 80
Correu electrònic: librairie-kléber@coe.int
http://www.librairie-kléber.com

GRÈCIA/GRÈCE

Librairie Kauffmann s.a.
Stadiou 28
GR-105 64 ATHINAI
Tel.: +30 210 32 55 321
Fax: +30 210 32 30 320
Correu electrònic: ord@otenet.gr
http://www.kauffmann.gr

HONGRIA/HONGRIE

Euro Info Service Pannonia u. 58.
PF. 1039
HU-1136 BUDAPEST
Tel.: +36 1 329 2170
Fax: +36 1 349 2053
Correu electrònic: euroinfo@euroinfo.hu
http://www.euroinfo.hu

ITÀLIA/ITALIE

Licosa SpA
Via Duca di Calabria, 1/1
IT-50125 FIRENZE
Tel.: +39 0556 483215
Fax: +39 0556 41257
Correu electrònic: licosa@licosa.com
http://www.licosa.com

NORUEGA/NORVEGE

Akademika
Postboks 84 Blindern
NO-0314 OSLO
Tel.: +47 2 218 8100
Fax: +47 2 218 8103
Correu electrònic: support@akademika.no
http://www.akademika.no

POLÒNIA/POLOGNE

Ars Polona JSC
25 Obroncow
PL-03-933 WARSZAWA
Tel.: +48 (0)22 509 86 00
Fax: +48 (0)22 509 86 10
Correu electrònic: arspolona@arspolona.com.pl
http://www.arspolona.com.pl

PORTUGAL

Marka Lda
Rua dos Correiros 61-3
PT-1100-162 LISBOA
Tel.: 351 21 3224040
Fax: 351 21 3224044
Web: www.marka.pt
Correu electrònic: apoio.clientes@marka.pt

FEDERACIÓ RUSSA / FEDERATION DE RUSSIE

Ves Mir
17b, Butlerova.ul. - Office 338
RU-117342 MOSCOU
Tel.: +7 495 739 0971
Fax: +7 495 739 0971
Correu electrònic: orders@vesmirbooks.ru
http://www.vesmirbooks.ru

SUÍSSA/SUISSE

Planetis Sàrl
16 chemin des Pins
CH-1273 ARZIER
Tel.: +41 22 366 51 77
Fax: +41 22 366 51 78
Correu electrònic: info@planetis.ch

TAIWAN

Tycoon Information Inc.
5th Floor, No. 500, Chang-Chun Road
Taipei, Taiwan
Tel.: 886-2-8712 8886
Fax: 886-2-8712 4747, 8712 4777
Correu electrònic: info@tycoon-info.com.tw
orders@tycoon-info.com.tw

REGNE UNIT / ROYAUME-UNI

The Stationery Office Ltd PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: +44 (0)870 600 5522
Fax: +44 (0)870 600 5533
Correu electrònic: book.enquiries@tso.co.uk
http://www.tsoshop.co.uk

ESTATS UNITS i CANADÀ / ÉTATS-UNIS et CANADA

Manhattan Publishing Co
670 White Plains Road
USA-10583 SCARSDALE, NY
Tel.: +1 914 472 4650
Fax: +1 914 472 4316
Correu electrònic: coe@manhattanpublishing.com
http://www.manhattanpublishing.com

Edicions del Consell d'Europa / Editions du Conseil de l'Europe

FR-67075 STRASBOURG cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 25 81 - Fax: +33 (0)3 88 41 39 10 - Correu electrònic: publishing@coe.int

Cada dia a Europa les persones relacionades amb les comunitats romà o nòmades estan exposades a patir actes de discriminació i exclusió en una escala que ja ha deixat de sorprendre les persones i les institucions. Massa sovint, només quan es reivindiquen vides, ens despertem davant la persistència de realitats que ja no tenen lloc en cap societat democràtica.

L'antigitanisme és un terme que s'empra per fer referència a les diverses formes de biaixos, prejudicis i estereotips que cada dia motiven un comportament discriminatori de les institucions i de molts individus envers els romà. L'antigitanisme és una forma de discriminació racial. La majoria d'actes que van contra els romà són il·legals i van en contra dels drets humans, encara que no siguin perseguits i encara que estiguin molt generalitzats i moltes vegades s'ignorin o es tolerin. L'antigitanisme socava el teixit moral de les societats. La democràcia i els drets humans no poden arrelar allà on la discriminació està institucionalitzada, tolerada o convenientment ignorada.

L'educació té un paper fonamental a l'hora de combatre i superar l'antigitanisme perquè no es pot lluitar contra el resultat de segles de prejudicis només amb lleis i tribunals. L'educació en drets humans, que és aprendre els drets humans, a través d'ells i sobre ells, ofereix un enfocament ideal per conscienciar sobre l'antigitanisme i fomentar una cultura dels drets humans universal.

Aquest manual ha estat produït en el marc del Roma Youth Action Plan del Consell d'Europa per oferir als professors, als formadors i als facilitadors uns processos educatius no formals amb informació essencial i eines metodològiques per tractar l'antigitanisme amb els joves de totes les edats i en qualsevol entorn sociocultural. També és adequat per treballar amb grups de no-romà, només de romà o grups mixtes.

Lluitar contra l'antigitanisme és feina de tots; aprendre sobre ell és un punt de partida necessari.

Com a éssers humans, tenim la capacitat de discriminar i d'imposar els prejudicis entre els altres. Per sort, també som capaços d'aprendre i de canviar. Miralls és una gran ajuda per adonar-nos-en, corregir els punts de vista distorsionats i reconèixer-nos a nosaltres mateixos als ulls dels altres.

www.coe.int/youth/roma

CAT

www.coe.int

El Consell d'Europa és la principal organització de drets humans al continent. Inclou 47 estats membres, 28 dels quals són membres de la Unió Europea. Tots els estats membres del Consell d'Europa han signat la Convenció Europea de Drets Humans, un tractat dissenyat per protegir els drets humans, la democràcia i l'aplicació del dret. El Tribunal Europeu de Drets Humans supervisa la implementació de la Convenció als estats membres.

<http://book.coe.int>
ISBN 978-92-871-8864-9
€ 15 / US\$ 30

<http://www.coe.int/youth>

